העולם הזה

רפורטג'ת ענק ראשונה המסירה את הלוט מעל החילות הקרביים של צבא ההגנה

דו"ח על צהל

שיחות מיוחדות עם ראשי החילות הלוחמים, המגלים זו הפעם הראשונה המחשב הצבאי שיקבע את דרכי הלחימה של החייל העברי בבוא היום

גם. 863 שנה 17
ג' אייר תש"ד
6.5.54
המחיר 300 פרוטה

בלי מורא – בלי משוא פנים

העולם הזה

השבועון המצויר לאינפורמציה

רח' נחלת בנימין 8 תל־אביב (ליד תיאטרון „אהל")
מען המערכת: „העולם הזה"
ת. ד. 186 טל. 26756
מו"ל: „העולם הזה" בע"מ
שם, ישראל בע"מ, ת"א

השחר

מפקד כיתת רגלים
שמואל דואק
(דאה דו"ח על צה"ל)

העורך הראשי:
אורי אבנרי
ראש המערכת:
שלום כהן

עורך משנה, כיתוב:
שעיהו לביא

עורך משנה, תבנית:
אורי מלע

הכתב הראשי:
שמואל שרת

הצלם הראשי:
רן ברנע

חברי המערכת:
דוב איתן, משה בן־אפרים, יחיאל בשן, יהודה גבאי, ניצה גבי, ליפי גלילי, רותי ורד, בוזי זהבי, אופר טאובר, שמעון קינן, שילבי קשת.

מ"מ ראש מערכת ירושלים
יחזקן ארזן

מזכיר מערכת חיפה:
אורי רן

מנהל מבצעים:
שלמה אדיר

מנהל מעבדה:
דוד סרייך

ראש המנהלה:
שלמה חרמי

מכתבים

מדרך הזוחלים

אני מעריך את העובדה שדווקא אתם הקדשתם מקום כה חשוב למרד ניטו ורושה (העולם הזה 861). עד כה קראתי דברים רבים על מרד זה. אולם תמיד היה הדגש על צינונו. אתם לא הנשתם אותו של פראזות כי אם תיארתם את הצד הצבאי, המעשי, שבמרד. ושוב שעשיתם זאת. כי ברור, 11 שנה לאחר האסון, נוטים אנשים רבים לשכוח כי לולחמי הגיטאות היו קודם כל לוחמים — לא אנשי־מפלגות שלחמו למען מצע־ בחירות זה או אחר.

זלמן פרידנטל, הרצליה

בתוככי חרות

קראתי את כתבתכם על ועידת חרות (העולם הזה 862) כמו סיפור עלילתי מתרק. כי במקום לפרסם טורים יבשים על נאומים ומצעים, סיפר־ תם לי את מה שנעשה מתחת לפני השטח. את "משמעות הנאומים וההצעות לאור המאבק הפנימי שבתוך המפלגה. מכתבה בודדה זו למדתי יותר על תנועת החרות מאשר משך שש שנות חברותי בה...

שמואל ת., תל־אביב

אני נוהג לקנות בדרך כלל את העולם הזה ביום ששי. אולם הפעם, ביום רביעי, ראיתי שני נע־ רים שקנו את העולם הזה וקרעו אותו לשנים, לאחר שקראו את מה שבתכתם על ועידת חרות. לא היתה לי סבלנות לחכות עד יום ששי; מיד ניגשתי לקיוסק וקניתי את העתון. אחרי שקראתי העתי למסקנה שאולי צדקו אותם הנערים. בתור־ רת אחד מצירי זכרון־יעקב בוועידה זו הריני קובע כי הדברים שפרסמתם הם מצוצים מן האצבע...

רבותי, מי נילה לכם את כל הסודות האלה מן החדר ?...

דוד שולמן, רמת־גן

כותבים אתם על אנשי חרות: למרות התנגדותם החריפה לשיטומים משתמשים הם בבזזון. הנשלח אינו על חשבון השיטומים מנמנעים. במכוניר־ תיהם. אם כן, לפי דעתכם, אם נקבל מחר את הקמח על חשבון השיטומים — האם יצטרכו כל חברי תנועת החרות להפסיק לאכול לחם ?

צבי גרית, חדרה

לא על הלחם לבדו תחיה החרות.

נדבה, נדבה

יא אללה ! שש לירות ביום אחד של קבצנות (העולם הזה 862). וזה על־ידי כתם עתונאי ש־ התחפש לקבצן. אם כן, קבצן אמיתי, בעל דרגה מקצועית וכמה שנות ותק, יכול להרויח יותר מנהג אוטובוס.

דוד ביטבול, תל־אביב

...הייתי מייעץ לכמה מהעסקנים הנכבדים שלנו שיפשיטו את כל התמרונים שלהם ויצאו קצת לפשוט יד. זה בוודאי יהיה יותר כדאי — גם להם וגם לציבור האומלל.

שמואל נורמן, חיפה

בזוי זהבי חושב שהוא נילה את אמריקה. אני צריך לאכזב אותו: המדינה כולה כבר נילתה אותה לפניו וחייה מנדבות כל השנים...

שאול ברגר, רחובות

שוד ! גזל ! סקנדל — שלא לדבר על רמאות, נבזות ועוול ציבורי. אני אחד מאלה ששילשלו במשך לפחות של הקצבת המדומה שלכם... אם אינכם מאמינים לי, הביטו בתמונה בעמוד השני של הדפורטזה. איזה טיפש הייתי... אני רוצה את כספי בחזרה !

חיים גורדון, תל־אביב

יבוש הקורא גורדון על צרות־עינו. האם לא מגיע לקבצן מסכן ומוכה־גורל לקבל כמה פרוטות ?

יהודים כאלה

לסיפור על פיטר ארטון (העולם הזה 862) נתתם הקדמה ארוכה על הטיפוסים המפופקפים שחוק השבות מביא ארצה. ואני אומר לכם: לא טי־ עוסים אפלים המה. כי אם התנלמות הכשרון היהודי להסתדר בכל מקרה ואף לנצח. הלואי שהיו לנו כאן מאות אלפי טיפוסים כאלה. אפילו אם ארצות־מוצאם מגרשות אותם כמרגלים ספ־ קרים וסתם בלתי־רצויים.

אלחנן זילברשטיין, ירושלים

תהיה זאת תשובה להנרי ביירוד שדרש להפסיק את העלייה: לרכז בישראל את כל הנצבים, הרוצ־ חים והמרגלים היהודיים כאשר הם. נפנה למנהלי בתי־הסוהר בעולם כולו לעזור לנו !

יצחק גבר, רחובות

הסתדרות הגנבים מתנגדת למשקיעי און זרים.

כמה הם מאמינים

אני באמת מבקש את סליחתכם, אבל אני חושב שכל העניין הזה של יהודים שהם נוצרים ונש־ארים יהודים (העולם הזה 862) הוא שטות. כי אדם לא יכול לרקוד על שתי חתונות. כפי שאינו יכול לדגוש גם בצלב וגם במנדוד. פשוט מאד הוא עלול. יום אחד, כתור נוצרי, להאשים את עצמו, כתור יהודי, שהוא הצליב את ישו הקדוש. ואז עלול הוא לשרוף את עצמו (ליהודי) כנקמה.

דוד שמחון, יפו

רק תכופה מטורפת כמו שלנו יכלה להוליד אנשי ורעיונות כאלה...

אלישבע הלמן, נהריה

בזמן שגם יהודים וגם נוצרים איבדו כל שמץ של אמונה בעקרונות דתם סימן מעודד הוא למ־ צוא אנשים אשר לא רק מאמינים במשהו, אלא גם מוכנים ללהם ולסבול למען אמונתם זו.

חנן הררי, תל־אביב

...אינני מסכים. אבל זכותם להאמין באופן חופ־ שי בכמה שהכרתם העמוקה אומרת להם כי זוהי התורה האמיתית.

ד"ר זיגמונד זקס, תל־אביב

אל תיכהל

אני חושב שהכתבה שלכם על פצצת המימן (העולם הזה 861) היתה מונזמת במקצת. אנו מדינת קטנה מכדי שיהיה לנו מה להשוש מפניה. חוץ מזה, אני מתפלא על השלווה האוביקטיבית שבה אתם מתארים מה שיקרה אם תיפול פצצה כזו בכיכר מונרבי. הלא תאבדו את כל קוראיכם !

דניאל שטוק, תל־אביב

אבל לא את השלווה האוביקטיבית.

פגיעה קלה

בכתבה על יציאתו לארצות־הברית של המתאגרף דוד עובד (העולם הזה 862) הזכרתם את שמי כמאמנו של המתאגרף הנ"ל ואילו אני, למעשה מנהלו. הדבר יכול לפגוע במאמנו האמיתי.

יעקב שלדובסקי, חיפה

נקודה אחת לחובת כותב הרשימה.

היא לא נותנת

כתבתו של מיכאל אלמו על פסטיבל הסרטים בכאן (העולם הזה 862) הינה השניה בסדרה זו ואולי העשירית שקראתי בעתונכם על אותו נושא. ובכולם מדברים על השחקניות האיטלקיות ומר־ אים את חזה השופע של נינה פולובריגידה. מה קרה לכם ? האם אתם נהנים מחסדים תמורת ה־ פרסומת מהשחקנית השופעת ?

אלכס דן, טבריה

לדאבוננו, השפע אינו כה גדול.

מה קרה

עד כמה שאני זוכר שיחק מאיר ביקל (העולם הזה 862) תפקיד של שומר בסרט. לא שומה כסרט־ במחזה טובים החולפ. אמנם אין הבדל גדול. אבל דחילקום.

חנוך מאירי, פתח־תקוה

כמובן, המגיה הוא הסוטה.

תחרות הפרסים

כשנסתיימה תחרות הפרסים שלכם הודעתם כי תיערך הגרלה והתוצאות תפורסמנה בעבור שבוע. מאז עברו שלשה שבועות. מה קרה ?

מאיר ברנד, בני־ברק

בגלל המספר הגדול של פתרונות, אורכת בדיקתם זמן ארוך מזה ששוער מראש. ברגע שיגמרו רואה החשבון שלום פרושנסקי ועו־ רך־הדין ישראל פלדמן לעבור על כל התשו־ בות, תמהר המערכת לפרסם את התוצאות.

העולם הבא

השבועון המצויר לאינפורמציה

חיבורו של דני פושטמן, כיתה ג', על הנושא:

„למה אנחנו חוגגים את יום העצמאות ?"

בהתחלה בכלל לא חגגו את יום העצמ־ אות, למה שאבא אומר שלא היתה בכלל עצמאות. בכנסת בירושלים ישבו המון אנגלים, והם נסעו בכל המכוניות הי־ פות. אז הם לא הרשו ליהודים לנסוע לאמריקה, ולקחו את כל חבילות המזון בשביל עצמם. אז בסוף היהודים לא יכלו לכבול יותר וגרשו את האנגלים כמו כלום.

אז הערבים היו נורא רשעים ועזבו את כל הבתים שלהם ואת הפורטרופוס ואת השטיח שיש לנו בחדר איפה שאבא יושב תמיד ואומר ימח שמו מס ההכ־ לסה למה גירשנו את האנגלים ימח שמם?

אז אמא אומרת שלא תדבר ככה כש־ הילד שומע. אז אבא אומר עזבי אותו הוא בכלל לא מבין מפני שהוא מטומ־ טם ואמא אומרת זה יש לו ממך אז אבא אומר באמת למה שרק מטומטם היה מתחתן אתך אז אמא אומרת ככה ודופקת את הדלת.

אז אמא לא בישלה את התרנגולת ש־ קיבלנו מן הדוד יוסף מנהלל ואבא היה נורא רעב ואני גם כן אז אבא אמר נו כבר די אל תכעסי אני אקח אותך ל־ רמלה איפא שצועדים כל הגמלים וה־ חיילים.

אז בשביל זה אנחנו חוגגים את יום העצמאות.

החמשיר ליבנה

אדם שעבר בית־מזמילה

הכרזה: „כל ביזבוז נא נגביה !
אך כדי להסביר
זאת בכפר ובעיר
הכרחי שאבנה קודם וילה !"

החמשיר יועדת־הביקורת

ועדה שמונתה על הסוהר,
גינתה בעל בית רב־זוהר.
„דירתו רחבה,"
במרירות היא קבעה,
„ממכונית ראש מחלקת הדואר !"

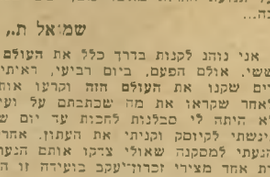

ביום העצמאות תש"ד
קרובה סכנת-המלחמה למדינה
לא פחות מאשר
בכל יום אחר
מאז שמעו חיילי צבא ההגנה
במבואות לטרון,
בעיר העתיקה ובמרחבי הנגב
על הקמת מדינתם.
שוב מופנות עיני האזרח
אל בניו ואחיו במדים,
חיילי כל החילות.
אשר יצטרכו, בבוא יום
ההכרעה לתת איש
איש במקומו את חלקו
הקטן אך החשוב למאמץ הגדול
ששמו צבא.
אך בראש וראשונה
שלוח מבטו אל

דו"ח על צה"ל • דו"ח על צה"ל • דו"ח על צה"ל • דו"ח על צה"ל • דו"ח על צ

החייל הקרבי 1954

דו"ח על צה"ל • דו"ח על צה"ל • דו"ח על צה"ל • דו"ח על צה"ל • דו"ח על צ

אם מחר בבוקר יזעקו העתונים את כותרת־הענק „מלחמה !" ויבקע קול שיר־הלכת ממקלטי הרדיו, יהיה המצב שונה מאד מזה ששרר למחרת החלטת האו"ם על חלוקה ארץ־ישראל, שעה שניתכו הכדורים הראשונים על אוטובוס עברי בדרכו מנתניה לירושלים.

אז חשו המונים לחזית, מילאו יחידות ארעיות — טירונים ירוקים שהתלהבותם חיפתה על חוסר נסיונם. הארץ היתה חזית, כל צעיר שרצה בכך היה חייל קרבי.

אם תפרוץ מחר מלחמה, יעמוד צבא קרבי מן המוכן בעמדה הקדמית. הוא יחזיק בקו, יבצע את המשימות הראשונות, עד אשר יקום, מאחורי גבו, צבא עתודות־המיליאים.

משך ימים ושבועות, יהיה הכל תלוי באותם צעירים המתהלכים כיום ברחובות הערים ומחכים לטרמפים על הכבישים — בעלי הרקע האדום לסמל הזהוב על הכומה. הם לא יוסתעו. הם הוכנו לכך. זה מקצועם.

לא הם יחליטו אם לצאת למלחמה ואם לאו. זהו תפקידם של הפוליטיקאים, מוסדות רחוקים המחליטים אי־שם על גורלם של חיילים אפורים. אולם אם תוחלט ההחלטה ותינתן הפקודה תעבור ההחלטה מידי לובשי־החליפות נושאי־התיקים בגיל העמידה, לחיים או למוות, לידיהם ולרגליהם של לובשי־המדים נושאי־הרובים בגיל ההסתערות.

מי הם אנשים אלה ?

●

החייל הקרבי העברי של 1954 אינו החייל הקרבי העברי של 1948. לטובה ולרעה הוא אדם אחר. הוא גדל בתנאים שונים. הוא משרת בתנאים שונים. דמותו שונה.

איש כובע־הגרב של 1948 היה חייל מתנדב. אף אם גויס להלכה גיוס־חובה והגיע ליחידה הקרבית במקרה, לא היה נשאר בה לו באמת השתדל בכל כוחו לעבור ליחידה עורפית. היתה בו גאותו של המתנדב, גאותו של האדם שידע כי המונים מעריצים אותו. אם קרא המפקד למשימה מיוחדת, לתפקיד מסוכן במיוחד, נמצאו רבים שהתנדבו שלא לקפוץ קדימה.

נושא הרקע האדום של 1954 מגויס גיוס־חובה. איש לא שאל אותו אם הוא רוצה לשרת ביחידה קרבית או לא. הוא גם לא ציפה שמישהו ישאל אותו. שנה מראש ידע בדיוק באיזה יום עליו להתייצב. הוא לא עשה חשבונות. לעתים קרובות לא ערך גם תכניות לחיים. הוא חיכה, פשוט, לחילול, דחה את כל ההחלטות עד אחרי השיחרור.

בדרך כלל, לא רצה להגיע ליחידה קרבית. לא חשש מפני הסכנה; הוא פשוט התרגל לנוחיות. הוא לא היה במחנות־הכשרה, על פי רוב לא היה גם במסעות תנועת־הנוער, הוא למד להעריך את ערכו של מקרר חשמלי, של סדין לבן בבית.

אולם כאשר הגיע ליחידה הקרבית, השלים עם גורלו. המחשבה שכיוונה את מעשיו היתה : „אם כבר נדפקתי ליחידה קרבית, מוטב שאלמד את המלאכה. מוטב שאתקדם. ככל שאהיה חייל יותר טוב, אעלה בדרגה. ככל שאעלה בדרגה, יהיו חיי טובים יותר."

אמר סגן צעיר, מפקד מצטיין בגדוד רגלים : „אינני מסוגל לעשות עבודה גרועה. הצבא איננו חלום־חיי. אולם כל זמן שאני במדים, אני מוכרח לתת כל מה שיש בי !" בעוד חודשיים יסיים הסגן את 30 חודשי שרותו, יחזור לחיים אזרחיים. הוא חייל טוב.

●

החייל הקרבי של 48' היה טיפוס נלהב. הוא ידע לירות ברובה, קצת לדבר באלחוט, קצת לנהוג במשוריין, להסעיל מטען חומר נפץ, לחבוש פצע בקיבה. הוא גם היה מוכן, לעת מצוא, לטפוח על שכמו של המפ"ק, המג"ד ומפקד החטיבה, לתת להם כמה עצות ידידותיות כיצד לנהל את המערכה. אם לא נתקבלה העצה, ידע למתוח ביקורת כראוי.

בעיני הטוראי של 54' לא היה נראה חברו הקשיש אלא כחובב בלבלן. הטוראי החדש למד מקצוע אחד. אולם אותו למד היטב. הוא עבר קורסים. הוא מומחה. חודש אחרי חודש של תרגולים ואימונים הפכו את תכונותיו המקצועיות לטבע שני. המקלען, הקשר, החבלן, הסייר, הרגם והתותחן של 54' הם כלים בתזמורת, כל אחד מכוון כראוי, מוכן לתרום צליל נקי יחיד למנגינה הכללית.

●

הצבא הקרבי של מלחמת־העצמאות כלל שנתונים רבים. הצעיר יותר הושפע על ידי שכנו בשורה בן ה־25 ובן ה־28, התבגר חיש מהר תחת אש יעילה.

היה זה צבא מבוגר בגיל וברות. כל איש בו היה פרס מגובש. הוא לא היה מוכן להיכנע בלי־תנאי לסימן־הדרגה על השרוול, לפקודה שלא הסכים לתוכנה. הוא לא פחד מעונש, כי ידע שהוא חיוני בקרב. גם במדיו החדגוניים־לכאורה ידע להבליט קו אישי קטן, זנית מיוחדת לכובע, תוספת מיוחדת שלא לפי התקן המצוחצח.

הוא לא היה איש מופקר. הוא ידע ערכה של משמעת. אולם היתה זאת משמעת מיוחדת במינה. הוא חבע התחשבות בו, באישיותו. הוא היה מוכן, תמורת זאת, להסעיל יזמה אישית רבה מאד בקרב.

יורשו בשנת 54' הוא טיפוס שונה לחלוטין. הוא צעיר הרבה יותר — לפחות בן 17, לכל היותר בן 21. נסיונו בחיים אפסי. הוא היה רגיל לאב ולמורה. הוא לא הופתע כשהוטל עליו בצבא למלא פקודות. הוא היה מוכן לכך. כשאמרו לו להצדיע ולומר „המפקד !" לא נראה לו הדבר מוזר. הוא לא הכיר שום צורה אחרת.

גם המפקד השתנה. הוא יותר בטוח בעצמו. הוא מבוגר מפקודיו. הוא איש מקצועי שאינו מוכן להתוכח עם טוראי. אי־שם, מאחוריו, עומד שוטר גדודי, בית־משפט, בית־סוהר. מפקד נבון אינו מרבה להשתמש בהם. אך הוא יודע שישנם. גם הטוראי יודע זאת.

הנכס הנקנה במחיר זה הוא : המשמעת. משמעת שאינה תלויה רק בהתלהבות הרגע. משמעת שתחזיק מעמד תחת אש, מול פני־המוות, במבחן העליון של הסתערות הכידונים.

בימי המלחמה ובשנים הראשונות אחריה חי הצבא תחת צל הקוטביות של יליד־הארץ מכאן והעולה החדש משם. תיאוריות רבות נוצרו על רקע זה. לא היתה כל אפשרות לגבש דמות אחידה של חייל עברי.

החייל של 54' לא בא אתמול ממארוקו ומעיראק. אם לא נולד בארץ, הוא נמצא בה לפחות מאז סוף עלית ההמונים, לפני שלוש שנים. הוא הגיע לארץ בגיל בית־הספר, עברית אינה שפה זרה בשבילו. הוא הסתובב בין צברים בני גילו, למד מהם את סגנונם. הוא אינו יודע רק לקבל פקודות בעברית, אלא גם לתת פקודות בעברית.

●

שמואל דואק (ראה שער) הוא כזה. הוא נולד באחת מארצות ערב, עלה בן 16. הוריו נשארו בחוץ לארץ, הוא יצא עם אחיו למושב בצפון הארץ. שם עבד על מכונות חקלאיות, לא חיכה לבוא תורו להתגייס, התיצב כמה חודשים לפני הזמן. שמואל בן ה־19 הוא כיום מפקד־כיתה. הממונים עליו חושבים אותו לאחד המצטיינים. פקודיו הם כמעט כולם ילידי הארץ, בני משקים וערים. הם רואים בו מפקד רגיל. כשהוא פונה לחייל יליד פתח־תקוה, הלה אומר, בפשטות, „המפקד !"

רב־טוראי שמואל דואק ביקש לעבור לחיל־הצנחנים. „נכון, חיל־הרגלים חשוב. אבל לא מעריכים אותו. בחיל־הצנחנים יותר קשה ויותר מסוכן. אבל יש סיפוק יותר גדול. וחוץ מזה, כשבארט אדום עובר ברחוב, כולם אומרים : זה חייל !"

בעוד שנה וחמישה חדשים יפשוט דואק את המדים, יחזור לחיים אזרחיים. עוד אין הוא יודע מה יעשה. אין לו מקצוע. אולם משך עשרים השנים הבאות יזכור את אשר למד בהיותו חייל קרבי, בשנת 1954.

●

אם יקבלו אלפי הדואקים מחר בבוקר את הפקודה לבלום טור משוריין מצרי, או להסתער על משלטים בהרי השומרון, האם יהיו טובים או רעים יותר מחבריהם הקשישים בשנת 48' ?

צבא־ההגנה הוא כיום צבא של ימי־שלום־על־תנאי. על אף הפעולות הקטנות־יחסית פה ושם, אין בו ולא יכולה להיות בו, המתיחות הגדולה של יום־קרב, המדרבנת למאמץ עליון. דואק וחבריו עוסקים בכל ימות השנה בענייני מלחמה. אולם הם לא ראו מלחמה מימיהם.

הצבא הוא חלק מן העם. אם יעלה העם בימי מלחמה לאותה רמה של התלהבות והקרבה עצמית, אליה עלה במלחמה האחרונה, יהיה הצבא ראש־החץ של התלהבות זו, יתרגם אותה למעשים. אולם אז יביא עמו נדוניה שלא היתה לאנשי 48' — הוא יהיה צבא מקצועי. חילותיו יהיו מגובשים יותר, ציודו יהיה משוכלל יותר, ידיעותיו מקיפות יותר.

אולם, כמו אז, יכריע בחשבון האחרון החייל הקרבי העברי. הוא גדל בתנאים אחרים, קיבל חינוך אחר, רכש הרגלים צבאיים אחרים. אך הוא קורץ מאותו חומר כחבריו הקשישים — החומר הגלמי של הנוער העברי.

כאז, כן עתה — הם אינם אוהבים את הצבא, הם לא יאהבו את המלחמה. אבל הם יעשו את המוטל עליהם — בלי גבורה, בלי מורא.

חיל ישריון

האגרוף המונף קדימה

שלמה ליכטנברג ישב על מרפסת של בית קפה על שפת־הים ולגם הוק מהול במי־סודה וקרח. יעל ביכרה נס־קפה עם קצפת. שלמה ישב בשקט והאזין לדבריה. הוא לא היה מסוגל להגדיר את הרגשתו: הוא רק הקשיב לקולה ונהנה מרוח־הים הקרירה ומן הכוס הלחה והצוננת שבידו. חיפושית שחורה ושמנה זחלה כמו טאנק לרוחב מפת־השולחן הצהובה.

●

הטאנקים זחלו על פני המדבר כחיפושיות שחורות, ושמנות. החול והחום שלטו שם ללא מצרים. החול. הוא חדר לכל מקום.

סמל שלמה ליכטנברג עטף את אקדחו במטלית לחה. גם התותח ומכונות הירי היו מחותלים במטליות כמו תינוקות.

אבל את העיניים אי אפשר היה לחבוש. הן היו אדומות מן החול והחום. שלמה היה מחכך אותן בצפורניו, כדי לסלק את גרגרי־החול מתחת לעפעפיים. החיל זרם וזרם. הוא יצר שתי גדות של נהר. נהר ששלמה היה מסוגל לשתות את כולו.

לא, לא את כולו. הוא ישאיר לגימה אחת — צידה לדרך חזרה.

שלמה מתעורר, חרוך כולו: הוא הצמיד את לחיו אל דופן־הפלדה. עליהם לעבור עוד 105 קילומטרים... עוד 104... 103...

הוא הרים את המכסה והציץ מתוך הצריח. היה זה היום השלישי של התמרונים. הטאנקים נעו קדימה, התנודדו מצד לצד — ממש כמו ברוזי־הצעצועים העשויים פח שניצבו בחדרו בימי ילדותו.

בנוף מסביב נמוגו כל הצבעים. נשארו רק שלושה: אדום, שחור, צהוב. כן, נשארו גם השמיים שצבעם כצבע הפלדה המלובנת.

שלמה שמע את שיעולם של אנשי־הטאנק. הם היו עייפים עד מוות. יהיה עליו לאחוז בהגה ולהניח להם לשאוף רוח. אבל תחילה עליו ללגום עוד שתיים או שלוש לגימות של אויר.

איזה יופי! לכל הרוחות, איזה יופי!

●

אגם! אגם אמיתי, מוקף עצים. הוא ראה אגם כזה בקירבת נתניה. אבל מי הבעיר את האגם כאש? מי הבעיר פתאום את כל העצים?

„יעקוב! תן לי את המפה. אציין בה הכל. הנה האגם... והנה החורשה. המודדים הארורים שכחו לציין אותם.“

●

יעקוב ספטון היה שרוע על מיטת־ברזנט, בצריף קטן במעברת־עכו. הוא היה לבוש פיג'מה. לא היה לו חשק לעזוב את הבית. הוא יבלה את כל ימי חופשתו בבית, לא יעשה כלום, רק ינוח.

עוד ארבעה חודשים נותרו לי לשרת בצבא. ואחר כך? מנין לי לדעת? במצריים דיברנו ערבית, אנגלית, צרפתית. עתה למדתי עברית, מכונאות, אלחוטאות. אין ספק שאמצא עבודה. בינתיים מוטב שלא לחשוב. מוטב ליהנות מן החופשה. מה נעים לשכב על מיטה טובה עד שעת־בוקר מאוחרת...

יעקוב התהפך על צידו השני. אמא טרחה במטבח, הכינה משהו שהפיץ ריח ניחוח. בחוץ ליד המטבח השתרעה שורת־דקלים, וביניהם נראה הקו התכול של הים. בדיוק כמו מקסם־שווא מדברי.

●

יעקוב הופיע בפתח־הצריף: „קראת לי?“

„יעקוב, מים! רואה אותם?“

„לא.“

„אמת ונכון. האגם נעלם.“

מדבר. תלים נמוכים, חשופים ושדופי־שמש. עוד 80 קילומטרים... 79... 78...

שלמה הרגיש לא טוב. החום הוא שגרם לכך. ראשו כאב ואוזניו מלאו שאון מוזר. כובע־הפלדה מחץ את ראשו, כמעט ולא הניח לו לזקוף את קומתו.

עוד 55... 54... 53 קילומטרים עד סוף־המסע.

בלילה נחו צוותי־הטאנקים. מחר יהיה יום חדש. הוא יהיה בדיוק כמו אתמול, כמו שלשום. הם שכחו מתי היו התנאים שונים. נדמה להם כי החום, החול וקובעי הפלדה הכבדים היו קיימים מאז ומתמיד.

אולם הם לא דברו על זאת. זה היה ידוע לכל. לא היה בזה כל חדש. הם דברו על דברים אחרים: על הבית, על מיטה רכה, בעלת סדינים צחורים, על נערות. הנערות! הן נראו כה רחוקות וכה עדינות.

לילות המדבר קרים.

רק להיות בבית! או אפילו לא בבית — להיות במחנה. הדרגש הצבאי נראה רך ונוח, לעומת שק השינה המוטל על הסלעים החשופים. אה, רק לחזור למחנה!

●

המחנה. לאחר חצות־הלילה. הצריפים היו דוממים ואפלים. רק משני החלונות של המטה בקע אור.

אלוף־משנה יצחק פונדק, קצין השריון הראשי, היה גחון על גבי התכניות והדיונים וחשבונות.

כאשר ניצבו מדינות־הציר ובנות־הבריתן בזירה והלמו אלה באלה, היו אגרופיהם נתונים בכפפות משורינות. ההתקדמות הגרמנית בתחילת המלחמה והניצחון הסופי של בנות־הברית הוכיחו בעליל שיתרון בשריון על הקרקע, יחד עם עליונות באויר, סוללים את הדרך להצלחה.

בישראל, בה יהיה צורך להילחם כשהגב אל חבלי־הזירה, גדלה חשיבותה של הכפפה המשוריינת מאה מונים.

כאן יועסקו כוחות השריון לא רק לשם סיוע במבצעים של הכוחות המאוחדים. מטיסיוע במבצעים של הכוחות המאוחדים. מטמתם הראשית תהיה לפתוח במבצעים תוך־פניים עצמאיים, בעלי חשיבות מיוחדת, לשבור את חזיתות־האויב לרוחב ולעומק, להחזיק בכבושים עד בוא חיל־הרגלים.

לא פחות מזה יהיה עליהם להפעיל את מלוא־משקלם, עוצמת־האש וכושר־הניידות שלהם, כדי לפעול עמוק בעורף־האויב, לשתק את עורקי־התחבורה שלו, להלום בפיקודים שלו.

מהי התוכנית למחר? פונדק התבונן ביומנו. סקירת השלב האחרון של תמרוני־המדבר. הוא העיף מבט בשעונו. 1.50 — נותרו לו עוד כמה שעות־שינה.

●

פונדק ניצב בראש תל גבוה, סרק את האופק במשקפתו, עקב אחרי עגני האבק ההולכים וקרבים של הטאנקים. הם הגיעו לפי התוכנית.

הטאנקיסטים יצאו מתוך המכונות, קפצו לדום. על ראשיהם קובעי־פלדה, בידיהם סטנים. קציני־המטה שליוו את פונדק החליפו חיוכים של שביעות־רצון: הבחורים נראו בריאים וקשוחים, כאילו עברו קרב של ממש.

החיילים שלחו בקציני־המטה מבטים צינים.

הם לא ידעו שהגבר גבה־הקומה, בעל הרקות הכסופות ושלושת הפלאפלים על כתפיו, פיקד על קבוצת צעירים, שעצרו את הטאנקים המצריים בגופותיהם, בקרב שנראה חסר־תקווה. הם לא ידעו שפונדק היה עייף עד מוות לאחר לילות רבים ללא שינה — לילות של עבודה מפרכת.

הוא עבר מטאנק לטאנק, מצות לצוות. עיניו הרכות־אפורות היו נעוצות בפנים המאובקים, הספוגים עייפות. הוא זכר פנים כאלה מלפני זמן רב: מבית־דאראס ונגבה וכל הדרכים המוליכות לנגב.

והוא זכר גם את המכונות. יחידות השריון הראשונות, שנולדו יחד עם צבא הגנה לישראל, היו מורכבות מאוטובוסים מצופים לוחות־פלדה דקיקים, מכוניות־משא מצויידות בתיבות־ברזל, זחלים ששימשו במקום טאנקים כבדים... ועכשו...

עכשו גדלו מכוניות המשא והאוטובוסים והפכו לאגרוף־הפלדה של הצבא.

בשביל שלמה ליכטנברג היה יום זה היום האחרון של התמרונים. הוא סימל את החופשה המתקרבת, את המנוחה, את הרוח הצוננת על שפת־הים.

בשביל יצחק פונדק סימל יום זה ניצחון. ניצחון קטן, אך חשוב. עיניו היו נשואות

הם הגיעו. סוף סוף יצאו סמל שלמה ליכטנברג (מרכז שמאל) ואנשיו מתוך

חיל האויר • חיל האויר • חיל האויר •

בשמים

קבוצת טייסים ונוטים ישבה מסביב לשולחן מוארך, בחדר התדריך של בס"ס מפציצים־מטוסי־קרב מסוג מוסקיטו.

על הכתלים — מפות, תרשימים, לוחות מכוסים דיאגראמות וכתבי־סתר. מעליהם, טיסמה צנועה.

הבלתי אפשרי עבורנו מעשה שיגרה. מעשה ניסים — תהליך ממושך יותר.

סרן משה ניצב ליד הלוח השחור כשפיסת־גיר בידו. הוא מסר לטייסים את התדריך שלפני הטיסה. תחת ידו האמונה נצטיירה המשימה כולה על פני הלוח בחיצים ובקוי־עקלתון לבנים:

„אנו נטוס במבנה של ראש־מחץ ונהלום במטרה א'...“

תנועה כללית. משה נשתתק ופנה לאחור. הטייסים קפצו לדום. מפקד־הבסיס נכנס לחדר־התדריך. הוא רמז להם לשבת: „נכנסתי רק להעיף מבט.“

משה המשיך בתדריך. המפקד נשען אל הדלת והתבונן. רבים מן הבחורים היושבים ליד השולחן היו חדשים. אפשר היה לראות זאת מאופן הקשבתם. הם היו כולם עיניים ואוזניים. הותיקים יותר היו קשובים פחות. אחדים מהם אפילו התלחשו.

„...הסביבה השטוחה של המטרה תאפשר לנו להתקיף אותה מגובה מינימלי.“

המפקד התבונן באנשיו. אחדים מהם הייכו בשביעות רצון (...הם אוהבים טיסה נמוכה, הגנגסטרים הללו...)

הוא זכר את הטייס הצעיר שניצב לפניו לפני ימים מספר. הוא הועמד לדין משמעתי. הצעיר טס בגובה כה מוזר מעל פני הקרקע, עד כי המדחף שלו הסיר את גגה של מכונית דוהרת. בישהו בתאונה ובמשפט הטריד את המפקד: הטייס אפילו לא הרגיש את עצמו אשם.

„כאשר אתה טס נמוך,“ אמר, „אתה מלך העולם כולו. ככל שאתה מנמיך טוס אתה מרגיש יותר במהירות. אני אהבתי את המהירות. משהו אמר לי: יותר נמוך. יותר נמוך... עוד קצת... עוד טיפה.“

כאשר נידון הצעיר, הוא לא הבין את הסיבה: „הרי לא גרמתי כל נזק רציני. רק קצה־המדחף התעקם במקצת.“

הוא שכח כי כמה מחבריו נפלו והתרסקו בהנמיכם טוס. מותם לא לימד אותו דבר. הוא (ולא רק הוא) היה אומר: „הם היו בלתי זהירים וקלי־דעת. אבל אני? זה לא יוכל לקרות לי!“

המפקד זכר את כולם — את כל אלה שהאמינו כי לא יקרה להם דבר. התצלומים שלהם היו קבועים באלבום הגדול שלו, מכוסים בשמיכה צבאית אפורה וצמרית. לעתים, בהיותו לבד, היה פותח את האלבום, מתבונן בתצלומים שעה ארוכה, זוכר אותם.

אחדים מן ההורים היו מלאים מרירות. הם רצו להאשים מישהו. קשה היה להם לחשוב שאי אפשר היה להאשים איש, מלבד הקרבנות עצמם. דם לא רצו להודות שהאיש גבה־הקומה היה לבניהם כאב.

כן, הוא היה להם כאב. הוא את אותם באים, הוא ידע את כל בעיותיהם. את כל תכונותיהם — הטובות והרעות. לעתים היה גוער בהם. אולם צרותיהם היו צרותיו, הצלחתם הצלחתו ואושרם אושרו.

הוא לא החמיץ אף חתונה של בחיריו. הוא היה יושב ליד הוריהם. חתונות, כן, הנשים גזלו רבים מבחוריו; לא פחות מן הטיסה הנמוכה.

עינו המנוסה היתה קולטת כל פרשה

אין גבול

חיל האויר

בני, מפוזר, היה עוזב את המחנה בכל הזדמנות. מאוחר יותר, בוקר אחד בהיר, היתה מגיעה הזמנה לחתונה.

●

נחצ'ה ויוסקה הידקו היטב את החגורות של מושביהם. יוסקה הכין את המפות ואת התרשימים. נחצ'ה הפעיל את המנוע. המדחף סבב פעם, פעמיים, ופתע הפך לעיגול זוהר. אחריו נע המדחף השני.

חלומו הגדול של נחצ'ה היה להפוך לטייס. עוד בהיותו תלמיד בית־ספר ירושלמי, בעל שער בלונדי מסולסל וחוטם חד ומנומש, ראה תמונה של הליקופטר. היתה זאת התמונה החשובה ביותר בחייו: מאז לא הפסיק לחלום על מטוסים והליקופטרים. הוא הצטרף לקלוב התעופה הירושלמי, מקום שם בנה טיסנים וחלם. הוא נרשם לבית־הספר המקצועי על שם ברנדיס, מקום שם למד מכניקה עדינה.

אחר בא היום הגדול: הדוור הביא לו מכתב חתום בחותמת משולשת ונושא כתובת רשמי. נחצ'ה הצטרף לחיל־האויר. הוא חשב שעתה יתגשם חלומו והוא יורשה לנהוג בהליקופטר. הזמן לא הגיע. הוא לא ישב בהליקופטר עד היום הזה.

אולם הוא לא התאכזב. הוא מצא טיפוסים חדשים של מטוסים שעניינו אותו. הוא התאהב במטוסי מוסקיטו. מטוסי סילון? אין ספק שהם ישלטו באויר, אבל אפשר עוד ללמוד הרבה גם ממטוסי־הבוכנה.

בראשית שנה זאת, כאשר הגיע מועד שחרורו, הצטרף לצבא־הקבע לזמן קצר, כדי לטעום את הטעם. הטעם לא היה רע, ונחצ'ה עדיין לא החליט מה יעשה כאשר יסתיים החוזה. היגיש בקשה להצטרף ל־אל־על? אולי. הישאר בחיל־האויר? אולי.

לנחצ'ה לא היו תכניות מגובשות. הוא היה רק בן 21, רזוק, חפשי כציפור. דבר אחד היה ברור: הוא ימשיך לטוס. הרי זה כפי שאמר מפקד הבסיס בדברו על טייסים ובהפכו פתגם רוסי עתיק על פיו: „האדם שנולד לטוס — אינו יכול לזחול."

הרחק מלמטה השתרעו נקודות ירוקות, חומות, לבנות. האדמה.

לעומת זאת לא רצה יוסקה אלא לקבל שחרור: הוא התכונן להרשם לטכניון בחיפה וללמוד הנדסת־מטוסים. הקושי היחידי היה כספי. אולם היתה לו תכנית: הוא שיער שהוא יוכל לשכנע את חיל־האויר לתת לו תמיכה כספית, בהבטיחו לחתום על חוזה בני, מפוזר, היה עוזב את המחנה בכל הזדמנות. מאוחר יותר, בוקר אחד בהיר, היתה מגיעה הזמנה לחתונה.

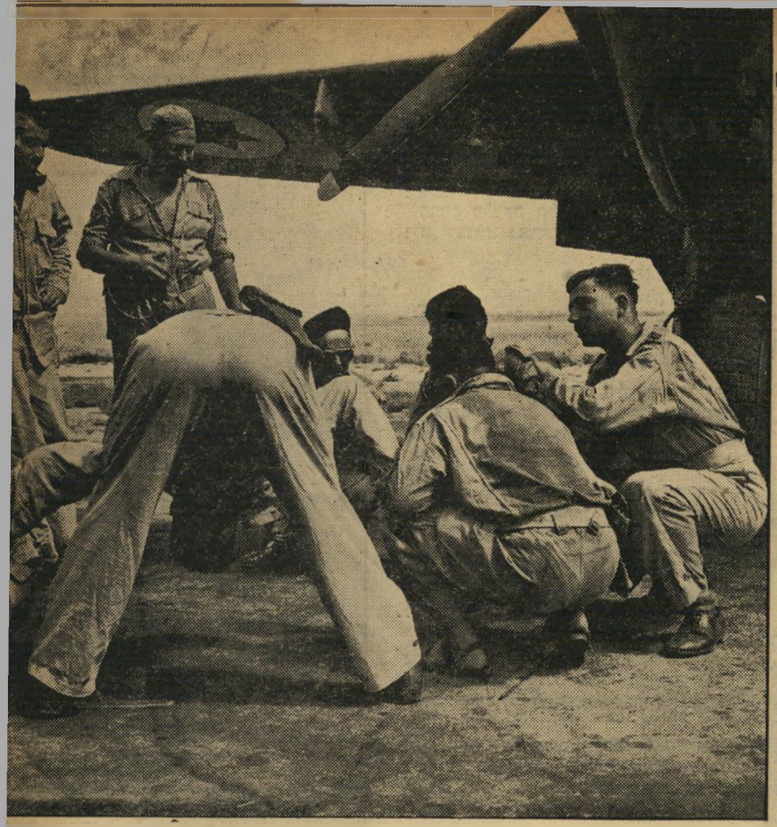

תדריך. קבוצת טייסי־מוסקיטו התכנסה לפני הטיסה לקבל הוראות אחרונות. הצעירים כולם עיניים ואוזניים, הוותיקים כבר אינם מתרגשים כל כך. הם כבר בעלי נסיון.

שיחה עם אלוף־משנה דן טולקובסקי, מפקד חיל־האויר

„לא מטוסי הסילון לבדם יכריעו בקרב!"

על קיר הצריף, מול ראשו של חיל־האויר הישראלי, תלויה מפה. היא מראה את המרחב כולו, מהרי־אירן ועד למדבריות־לוב, מתימן ועד להרי־תורכיה.

„זוהי המפה המעניינת אותנו," חייך דן טולקובסקי, גבר בהיר־עור ובהיר־שער. „לא מפה של אחד על 20 אלף, גם לא מפה של אחד על מאה אלף, כי אם מפה של אחד על מליון!" הוא הצביע על הסרגל הארוך הנשען על הקיר. לא היו מסומנים עליו סנטמטרים או אינטשים, אלא הטווח השונה של סוגי־המטוסים של חיל־האויר.

„הסתכל במפה. יש לך עסק עם רצועה ארוכה וצרה. זוהי הארץ. אין לה עומק. העקרונות הקלאסיים של מלחמה יבשתית הסתובבו תמיד מסביב למושגים של בלימת התקפה תוך כדי נסיגה. אתה מוותר על מרחב כדי להרוויח זמן, לערוך את כוחותיך למכה נגדית. כל זה יפה כשיש לך מדינה בעלת עומק, כשיש לך לאן לסגת. לנו אין."

אלוף־המשנה הניף את ידו לעבר המפה העצומה, בה הופיעה ישראל כנתח־ארץ זעיר. „אין לאן לסגת. מרכזי התעשיה והאוכלוסיה שלנו קרובים מדי לגבולות. למדינה בעלת תכונות כאלה חשוב מאד כוח־האויר."

„מדוע דוקא למדינה כזאת?"

„כוח־האויר מאפשר לפגוע בצבא האויב העולה עליך. הוא משתק את התקפתו, על־ידי כך שהוא פוגע בעורף שלו. הוא מונע בעד האספקה והתגבורת שלו להגיע לגבולות שלנו."

„אתם תשאו את המלחמה לתוך עומק הארץ האויבת?"

טולקובסקי ניגש למפה, נטל לידיו את הסרגל. הצבר הצעיר, בן ה־33, דמה ברגע זה יותר למהנדס שביקש לחשב חישוב שיגרתי על תרשים של בנין, מאשר למצביא שמדד מרחקים של מוות.

„אתה רואה? גם מצריים וגם עיראק, כדי להגיע אלינו יצטרכו כוחות היבשה שלהן לעבור דרך המדבר. יש שם רק עורקי־תחבורה בודדים. מזג־האויר באזורים אלה מתאים תמיד לפעולה אוירית. אין רכסי־הרים המפריעים לטיסה. כוחותיהם יהיו נוחים לפגיעה. קשה לנוע בשטחים כאלה מבלי להתגלות לנשק האוירי." אצבעו נעה לעבר גבול זמדינה. „נשק המסוגל לפגוע בעומק, תורם ישירות לבלימת האויב. בסופו של דבר הוא מאפשר להסתפק בפחות שטח."

„הוא מאיט את התקפת האויב?"

„כן. מבחינה זו אפשר כמעט לאמר שהנשק האוירי מרחיב את גבול הארץ. זאת אומרת, הוא מקטין את הצורך לוותר על שטח תוך קרב־מגן."

„אתה רואה את תפקידך כתפקיד איסטראטגי או טאקטי? מהו כיוון מחשבתך?"

המפקד לא היסס אף לרגע. „זהו תפקיד ראשון במעלה מבחינה איסטראטגית. הוא משפיע על מלוא היקף־המלחמה, לא על מערכה זו או אחרת."

„במה אתה רואה את תפקידו העיקרי של חילך? מהו יחסך לויכוח על שאלה זו בעולם?"

גב ע' כך היתה לטולקובסקי דיעה מוחלטת. „התפקיד העיקרי הוא לשלוט במרחב האוירי. הוא כולל, בעניניו, את שטח־המדינה ואת אותם השטחים האויבים שהם בטווח מטוסינו. זה המרחב בו תתחולל ההתמודדות האוירית. תפקידנו ליצור מצב שנשלוט במרחב זה. התפקיד השני הוא לפגוע בכושר הלחימה של האויב, למנוע בעדו לנוע, להנחית אש על כוחותיו ביבשה ובים."

„אתם חושבים גם על הים?"

„בוודאי. חשוב מאד שיש לנו שני גבולות ימיים — ים התיכון וים סוף. האויב יכול להטיל את כוחותיו הימיים למערכה בשני המקומות. הוא שולט בתעלת סואץ, כך שיוכל להכניס את כוחותיו במקום שירצה. זהו יתרונו הגיאוגרפי. חיל־האויר הישראלי יכול לאזן אותו — כי אותו מטוס יכול להנחית אש על אנית־אויב בים־התיכון ובים־סוף."

„מהו סוג־המטוסים הנראה לך חשוב ביותר לתפקידיך? האם אתה מייחס ערך רב יותר למפציץ או למטוס־הקרב?"

„אצלנו הבעיה שונה קצת." טולקובסקי, שנהג במטוס־קרב כטייס בן 22 בחיל־האויר המלכותי, סילסל את שפמי. „באנגליה, כשרצינו לפגוע בליבה של גרמניה, היה צורך לפתח מפציצים כבדים ארוכי־טווח. ואילו כדי להגן על האויב הבריטיים, היה צורך במטוסי־קרב בעלי טווח־קצר. לנו יש יתרון שמדינתנו קטנה..."

„נדמה לי שאתה המפקד היחידי בצה"ל הנהנה מקטנות המדינה!"

המפקד חייך. „טוב שאפשר למצוא גם בזה יתרון. אבל זו עובדה. כל שדה־תעופה שלנו קרוב לאויב. זה מאפשר שימוש הרבה יותר יעיל במטוסים. אותו מטוס יכול לפגוע בכוחות־האויב שפרצו לתוך המדינה, וגם לחדור עמוק לארץ האויבת. זוהי תכונה אוירונית."

טולקובסקי הוסיף בשקט: „זאת אתה יכול לעשות כשאתה מדינה אומללה, מוקפת אויבים. הגמישות של הנשק האוירי היא תכונה יקרה מאד."

„אתה אינך חושב, איפוא, שהתפקיד העיקרי של חיל־האויר הוא לעזור לפעולות צבא־היבשה?"

„אין בעולם כיום מושג של חיל־אויר התומך ביבשה. כיום שולטת תפיסה משולבת של כוחות אויר, יבשה וים, השזורים יחדיו כדי להגיע במשותף למשימה אסטראטגית מסוימת. אדם צריך לראות את כל תפקידיו של מטוס כשלמות גדולה. החכמה היא לנצל את הנשק במלואו. תכונת־היסוד של המטוס היא הטווח שלו. לכן מצווה היא להשתמש בו בעומק — הוא הנשק היחיד היכול להגיע למרחקים. שימוש במטוס בטווח קצר יש בו משום בזבוז."

„ומה השפעת המטוס הסילוני על המערכה? האם אין הוא מקצר את הטווח?"

„בהחלט, הוא משנה מאד. בגלל המהירות שלו, מהירות הנסיקה* וסייג הרום**. כל אלה יותר גבוהים מאשר במטוס־בוכנה. הטווח נעשה יותר קצר, אולם עכשיו משנים את המטוסים כדי שיוכלו להגיע יותר רחוק. אצלנו אין בעיה כזאת. כל השטחים שלנו קצרים. אפשר לנצל את הסילון כמעט בכל מגבלות של טווח."

„אולם מה יקרה אם יהיה בידי האויב כוח סילוני עדיף? האם לא יוכל להוריד מן השמיים את כל המטוסים הישנים יותר?"

מפקד חיל־האויר לא נראה נבהל במיוחד. „יחסי־הכוחות באויר אינם משוואה אריתמטית," הסביר בעדינות. „מטוס על הקרקע אינו מטוס באויר, בפעולה. הרבה גורמים קובעים את יעילותו בפעולה: רמת־ההחזקה, צורת־השימוש, איכות צוותות־האויר, איכות מערכת־הקשר, טיב מערכת השליטה על המטוס כשהוא באויר. לעתים קרובות נוגד הסך־הכל של הגורמים האלה את היחס האריתמטי."

„אתה מתכוון לאמר שיש ישראל על העליונה בגורם אלה?"

„יש לנו סיכויים לעלות על האויב באיכות. זהו גורם חשוב. גורם גורלי. איכות ומוראל, רוח היחידה, אלה גורמים קובעים. כל חיל־אויר שניסה לעשות פשרות עם הרמה, להוריד את הרמה כדי להתפתח במהירות, נחל כשלון חרוץ. המטוס משתכלל והולך. הוא נעשה מסובך יותר. גם האדם חייב להיות משוכלל יותר."

„אם היית אומר כי משיכת הנוער אל האויר מספקת?"

„יש לנו די מתנדבים. אולם נוכל להפיק יעילות גדולה יותר אם נערים בעלי אמביציה וכשרון ירגישו את קריאת־התגר של האויר." בעיניו הכחולות העדינות של טולקובסקי נדלק ניצוץ. לרגע חזר והיה צעיר בן 22, מהנדס־מכונות שהתנדב בעצם ימי הקרבות לשרות אוירי בשמי־בריטניה. „וזהי קריאת־תגר גדולה. התפקיד נעשה קשה יותר ויותר. חשיבותו של הראש, המוח, הולכת וגדלה. ראש, אופי, ונוסף לכל זה היכולת הטכנית ללמוד להפעיל את ההגיים, את המכונה של המטוס.

„אני רוצה להגיע למצב שכל נער המעריך את עצמו, החושב את עצמו לגבר, ירגיש חובה מוסרית כלפי החוש הגברי שלו להתנדב, להיות לטייס — לא מפני שזה קל, אלא מפני שזה קשה. דרושים לנו צעירים בעלי העזה ובגרות נפשית. זהו העיקר לטייס — להעיז ולדעת באותה שעה מצ מה השימוש המושכל, הנבון, בהעזתו."

---

*נסיקה: עליה לגובה.

**סייג הרום: הגובה הגדול ביותר בו יכול מטוס מסוים לפעול.

ובשבילי שאיני טייס. המפקדים יודעים יותר ממני."

הרחק מלמטה חלפו נקודות ירוקות, חו־מות, לבנות. האדמה.

•

בזה אחר זה חוזרים המטוסים לבסיס. הם נוגעים בקלילות בנתיב־"החנייה", מקפצים קלות ונעים לעבר המוסכים.

מפקד הבסיס ניצב ליד חלון משרדו ורו־אה אותם נוחתים. אחד... שניים... שלושה... שבעה... האחרון... בסדר. הכל בסדר. כולם חזרו.

בבסיס נחשב נחצ"ה לקצין חרוץ. החייב בבסיס מטוסי מוסקיטו מורכבים לא רק מטיסה ומבילוי בנעימים. הוא מאמן טיי־סים חדשים, ערוך דינים וחשבונות, ועונד יום אחד בשבוע סרט כחול ועליו הכתובת קצין תורן.

אבל בבית, בקרית משה, ירושלים, נחשב נחצ"ה לגיבור. וכל משפחתו לוקה בהע־רצת־"גיבורים. יותר מכל מעריצה אותו אחותו הקטנה, רינה, החושבת את ביקורי־אחיה בבית לימי חג. כל חבריה בבית הספר ובאולפן הבלט יודעים שאחיה טייס. היא עצמה מתמחה בזיהוי טפוסים שונים של מטוסים ומרבה לקרוא ספרים על כל הקשור בטיסה.

מדי פעם בפעם מבקר בבית משפחת נחצ"ה גם יוסקה. גם הוא זוכה להערצה: הרי הוא ידידו של נחצ"ה ונוסף. יותר מכל אוהבת רינה הקטנה לשחק עם יוסקה דמקה — מפני שהוא תמיד מניח לה לזכות.

•

הטייסים קמצו לתוך גיים וחזרו לבסיסם, להתקלח, להתגלח ולהתלבש. הם טסו, זר־קו את מצוקותיהם, מילאו את תפקידם, עתה ד"ו חופשיים.

המטוסים נשארו במוסכיהם. עתה טיפסו לתוכם אנשים מסוג אחר, זחלו על כנפי־הם, פתחו את כרסם.

אנשים חדשים אלה לא היו לבושים במע־לי־עור. על חולצותיהם לא התנוססו כנ־פיים. גם לא היו להם מצנחים ומשקפיים. הם היו מלוכלכים, מגואלים בשמן. בידי־הם נשאו מברגים, מכשירי־חשמל, כל מיני כלים אחרים.

הם עברו על פני המטוס, מן האף עד הזנב, בחפשם פגמים, הקשיבו, דפקו על הדפנות, מיששו. הם היו האנשים שדאגו לכך כי המטוסים האלה יהיו תמיד מוכנים לפעולה. עליהם הוטל התפקיד לדאוג שה־מטוס יוסיף לטוס.

מעולם לא טסו בהם. אך הם הכירו אותם לא פחות מאשר הטייסים עצמם. לפעמים, אף יותר. כל בורג, כל מסמר, כל חור. והם לא אהבו אותם פחות. לפעמים אף יותר.

•

עזרא אליהו בא ממזרח, לפני שלש שנים, עם העליה הגדולה, דרך קפריסין. מאז נשאר מאוהב — במטוס. הוא היה סקרני — מה מטים צטורי־פלדה אלה ז (עוד בילדו־תו, שבר את כל הצעצועים כדי לדעת מה בתוכם).

החיים בישראל היו קשים. לאביו לא היתה עבודה. אחיו הבכור, מנשה, שרת בחיל־האויר. על עזרא היה לעבוד, להרויח לחם לאמו ולאחיותיו. היו לו שש אחיות בגיל בית־הספר.

מנשה דיבר עם מפקדו, בבוקר בהיר אחד הופיע עזרא במוסך, כשוליה. בעינים סקו־חות לרווחה הסתכל במטוסי הענק. מעולם לא שיחק בצעצועים כה גדולים. כן, זה היה מקומו.

הזמן טס במהירות גדולה אף ממהירות המטוסים. עתה עזרא הוא איש מקצוע — בחור חסון, בן 19.

כשקיבל הוראה להתייצב לשירות צבאי, מילא אחרי הפקודה, מצא את עצמו באותו מוסך, משחק עם אותם צעצועים גדולים. הם

לבוש כבד. נחצ"ה ויוסקה לובשים את מדי הטיסה. את המצנחים אין לשכוח. זה קצת מקשה — אבל זה חשוב.

נשף במחנה. יוסקה רוקד עם החיילת תלי. הפעם הם התחפשו לאזרחיות יוסקה עדיין רווק — מצב מצויין לטייס.

קונצרט בבית. רינה מכבדת את אהיה נחצ"ה בנגינה. האחות התחפשה לחיילת. הטייס הוא הגיבור בבית וחבריו מלכים.

לזמן ארוך לאחר שיסיים את לימודיו. היו גם מקרים כאלה.

גם יוסקה רצה להיות טייס. את המטוסים הראשונים ראה ברוסיה, אליה נמלט עם הוריו מפולניה הכבושה על ידי הנאצים. היו אלה מטוסי שטורמוביק מקושטים בכו־כבים אדומים.

כנפי המטוסים שראה יוסקה מאוחר יותר, מעל למחנות המעצר בקפריסין, היו מקו־שטות בעיגולים אדומים־"לבנים־"כחולים והז־כירו לו מטרות של לונה־פארק. הוא נשבע שיום אחד לכשיגדל, ינהג במטוסים מקו־שטים במגן דוד כחול.

הוא גדל. אך חלומו לא התגשם. הוא לא הפך לטייס. הוא סיים רק קורס של

חיל רפואה

הרפואה יוצ

אלוף־משנה אברהם עצמון נראה בדיוק כפי שנראה הגנרל האירופי הטיפוסי: מוצק, גלוח־ראש, על כתפים רחבות ושופע בטחון עצמי. האיש העומד בראש חיל־הרפואה של צבא־ההגנה־לישראל קי־בל את הכשרתו כקצין־רפואה, מ־התחלת מלחמת־העולם השניה ועד סופה.

כיום מוטל עליו התפקיד לשמור על בריאותם של חיילי צה"ל ולדאוג שאנשי חילו יהיו מסוגלים להגיש טיפול רפואי לכל חייל, בכל התנאים.

במלחמות שהיו עד כה נפל הפצוע קרבן לתהום שהפרידה בינו לבין הרופא בעורף. אחוז גדול מאוד של פצועים מת בדרך משדה־"הקרב לבית־"החולים. כיום הונח גשר מעל לתהום: הרפואה יוצאת לחזית. אומר המפקד:

•

„כדי לעשות זאת, מלוים חיי־לי חיל־הרפואה את הלוחם בכל מקום שהוא עלול להיפגע בו. פירוש הדבר שהחובש, המצורף למחלקה או לפלוגה הלוחמת, חייב להיות לוחם ככל חייל אחר. בצאתו לפעולה נושא הוא גם נשק אישי וגם חגור של חובש."

•

המחלקה קיבלה הוראה להיות מוכנה ליציאה. הפעם, הודיע המפקד, יהיו ב־שדה לסידרת־האימונים של שבוע ימים ועל כל אחד לעשות את ההכנות לכך. מיסדר יציאה: בשעה 08.00.

החיילים התגודדו, החלה ההכנה. כל אחד בדק את ציודו, הידק רצועות, משך רימתה. במחלקה של צנחנים, תלוי הרבה מאוד בביקורת קפדנית של הציוד.

אנשי המחלקה סיימו כבר את ההכנות, אולם יעקב מסילתי עוד המשיך לטפל בציודו. כי מלבד הציוד הרב והמסובך של כל צנחן, היה עליו להכין גם את ציודו הרב לא־פחות של חובש מחלקתי.

במטוס ישבו החיילים צמודים זה לזה, שקועים כל אחד במחשבתו. עוד מעט יגיעו מעל לשטח הצניחה — והמיבחן, שאינו הוסך שיגרתי לעולם, יתחיל.

האור האדום ניצנץ ונעלם. במקומו נדלק האור הירוק. אחד אחד זינקו החיי־לים מבעד לדלת־"המטוס הפתוחה. תו־רו של יעקב בא; הוא עצר את נשימתו, זינק.

על הקרקע כבר הסתדרה המחלקה. יעקב בדק את ציודו בדיקה חטופה ומיהר אל המחלקה. חייל אחר יכול אולי לחשוב על כמה דקות מנוחה אחרי הצניחה, אך יעקב חייב היה לרוץ ולברר אם לא נפגע מישהו בשעת הירידה.

ביום השני קרה אסון — אחד מאותם האסונות אשר לא תמיד ניתן למנעם באימונים. אחד החיילים נפצע מ־צרור של מקלע בבטן. יעקב רץ אליו, עשה לו תחבושת־בטן, הוסיף לה שני משולשים. כעבור שעה קלה העביר את־בונלס את הפצוע לבית־"חולים ולשולחן הניתוחים.

יעקב מסילתי המשיך באימונים עם ה־מחלקה. נותרו לו עוד חמישה ימים של אימונים, חמישה ימים של חיי חיל־רגלים בשדה.

•

„לכן, לא מספיק שהחובש ידע איך להגיש עזרה ראשונה. הוא חייב לדעת איך לנוע בשדה, להכיר את תנאי הלחימה. לע־תים קרובות חייב הוא גם לי־טול לידיו אחריות פיקודית. על כן לא מספיק שהוא יהיה חייל פשוט."

•

הכיתה הסתדרה בואדי: מפקד־הכיתה בראש, אחריו הרובאים ובסוף חוליית־קדימה, לעבר גבעה־סלעית נמוכה. לרגלי הגבעה נתקלה באש־"רובים של האויב. ה־חיילים התפרשו בשרשרת, הסתערו על עמדות האויב ברובים מכוונים. כעבור חצי שעה של קרב, היתה הגבעה בידי המס־תערים.

היה זה תמרון רגיל ביותר, שכמוהו נערכים בכל קורס של מפקדים קרביים. ההבדל היחידי היה בהרכב האנשים שהש־תתפו בו: לא היו אלה מועמדים למיקוד קרבי כי אם חובשים שנשלחו לקורס־ממושך. בצאתם לקורס, תיארו רוב ה־חובשים לעצמם כי יבלו כמה שבועות ב־אולמי־הרצאה, יקשיבו לשיעורים מעניינים של תיאוריה רפואית. במקום זה מצאו את־עצמם בקורס צבאי מובהק, שמטרתו להפוך כל אחד מהם למפקד קרבי. הלימודים ב־הגשת עזרה־ראשונה וברפואה צבאית היוו רק חלק מהקורס.

•

„אולם לא רק החובש מגיש עז־רה בשדה. הפצוע מועבר במהי־רות האפשרית לתחנת־האיסוף ה־

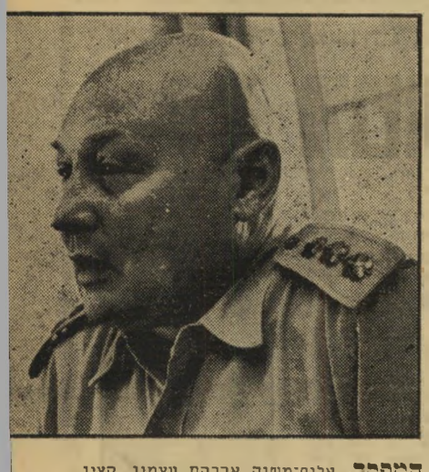

המפקד. אלוף־משנה אברהם עצמון, קצין הרפואה הראשי, האיש האחראי לכך שהחובש והרופא יהיו שם, לכשיצטרך אותם החייל, להגיש לו כל טיפול בכל תנאים שהם.

החובש. יעקב מסילתי, חובש מחלקתי ב־חיל הצנחנים — איש קרבי כחבריו במחלקה.

התפקיד. המחכת המשסעת עשתה את שלה. עתה עושים החובשים את שלהם. הם מוביליו את חברם הפצוע לנקודת־הריכוז ה־פלוגתית בשדה. משם יובל לתחנות האיסוף

את לחזית

גדודית ושם כבר מחכה לו הרופא. גם הוא שייך ליחידה הלוחמת. הם באים לחיל מכל פינות העולם. לחלק מהם יש נסיון צבאי קודם, מארצות מוצאם. גיוון זה הוא אחד הגורמים שעיצבו את דמותו של חיל הרפואה שלנו, בתוספת הנסיון שרכשנו לעצמנו במלחמת ה־עצמאות. בדומה לחוכשים, עוב־רים גם הרופאים קורסים צבאיים.

•

אילו יכלו הסטודנטים המתלוננים על רופ־איהם במחנה לראות את המחנה, היו בודאי נהנים ממנו. עשרים רופאים צבאיים טיפסו על גבעות ובמורדות. הם לא נראו אותו רגע כדוקטורים מכובדים. קובע הפלדה העיק על ראשם, עשבי־הסוואה כיסו את חגורם, ב־ידם נשאו רובים או סטנים.

אמנם היו כל אלה רופאים מדופלמים או־לם עד אשר יסיימו את הקורס לא ישאו את סימני הדרגה של סגן. כאן קיבלו שי־עורים מיוחדים על רפואה צבאית, למדו ל־העתיק את מחשבותיהם מחדרי־ניתוח נוצ־צים לאוהלי־שדה ולשולחנות־ניתוח ארעיים. כאז גם למדו להכיר את התנאים אשר בהם נלחם ונפצע החייל, את האוירה המיוחדת של לחימה בשדה.

לכשסיימו את הקורס, יעברו ליחידות ה־שונות.

•

„רק מי שיצא לקרב יודע לחע־ריך את חשיבותו של החובש ה־קרבי. נוכחותו מעלה את מוראל ה־לוחמים ונוסכת בהם בטחון כי לא יופקרו לזעוק לשוא בשדה. הק־ריאה האופיינית לשדה־הקרב: „חובש! חובש!" היא גם האנו־שית ביותר — בקריאת ילד לאמו."

•

„חובש! חובש!" נשמעה האנחה מ־ארבעה סיות מיוסרים. היא נקלטה והוש־מעה בקול חד, בהול, מפי יתר החיילים ששכבו מכביב, כשנפל הפגז ביניהם.

מאיר מלץ, חובש־המחלקה, רץ למקום. היתה זו הפעם הראשונה שהצעיר המעודן, יליד־ירושלים, נקרא לטפל בפצועים ממש. עד אז טיפל בפצועים־מדומים באימונים. מבלי להסס הרבה, בתנועות שפאות חזרות הפכו אותן לטבע שני, ניגש מאיר אל הפצועים. אחד ספג רסיס ברקה, שני במותן, שלישי בעצם השוק ואילו הרביעי נפצע קל בבטן.

היה זה בלב־השדה, לא רחוק מן הגבול. יחידת הנח"ל נמצאה אותו זמן בסידרת־אימונים והאסון נגרם על־ידי פגז ממרגמת שלושה אינץ, שנורה על המחלקה.

מיד הוזעק למקום אמבולנס והפצועים הו־עברו לבית־החולים. כיום כולם בריאים ו־שלמים. „דבר כזה," אומר מאיר בן ה־19, „נותן סיפוק שאין שוה לו. דומה כאילו היו לי ארבעה אחים ואני הצלתי אותם ממוות."

•

„מלחמה מזמאלית מחייבת רפו־אה מזמאלית. כיום אין הרופא מחכה עד אשר יובא הפצוע אליו, לאחר טלטולים רבים ובמצב של אפיסת־כוחות. הוא מגיש את ה־עזרה הרפואית בחזית עצמה."

•

תוך דקה וחצי בדיוק הוקמה תחנת־האיסוף הגדודית: אוהל גדול, מחולק לקבלת פצועים, לטיפולים קלים, לעירוי דם, לבדיקה רפואית יסודית. בזמן קרב מוקמת תחנה זאת סמוך לחזית, מרחק פחות מקילומטר מנקודת הקרב — מחוץ לטווח אש שטוחה של האויב, אך בטוח

פגיעה של מרגמות או תותחים קלים.

ה„צוערים, שנאספו בשדה ורוכזו בנ־ק"ו"ת־ריכוז פלוגתיות, מובאים לכאן ומ־קבלים לראשונה טיפול מידי רופא, לא עזרה ראשונה בלבד.

העקרון הוא לתת את הטיפול ההכרחי, המאפשר לפצוע להחזיק מעמד משך פינויו לעורף, עד שהוא מגיע לבית־"חולים־"שדה", השוכן אף הוא באוהלים, במרחק לא גדול מהחזית.

שם מובא הפצוע לראשונה לשולחן ה־ניתוחים. שם הוא גם יכול לקבל את הטי־פול המשוכלל ביותר שהרפואה החדישה יכולה לתת לו. לפניו נשארת רק תקופת ההחלמה וההבראה בבתי־החולים של הצבא, או טיפול של מומחים בבתי־חולים מיוחדים.

•

„החישגים הגדולים של הרפואה הצבאית מאפשרים את החזרתם לשורות פעיל של כ־75 אחוז מכלל הפצועים בימי מלחמה. מתוך אלה הזוכים שני שלישים לשורות קרבי ואילו הנותרים, לשורותים. אכן, ה־חזיר את מספר הפצועים הגדול ביותר, במצב הבריאות הטוב ב־יותר, בזמן הקצר ביותר, למקומם בשורה — זוהי" — סיכם המפקד, „סיסמתו של חיל הרפואה."

• במלחמת העצמאות הוקמו רק מיתק־נים בודדים, שהיו דומים במידת־מה בהר־כבם לבית־חולים־שדה. רק עם התקדמותו ושיכלולו של חיל־הרפואה הונהגו בתי־חולים־שדה כעקרון.

כאן שוכב פצוע. תוך כדי פעולה הגיש החובש עזרה ראשונה לפצוע. אולם הוא לא יכול היה להשאר אתו או להעבירו לעורף. הוא העמיד את רובה הפצוע לידו ועליו כובע הפלדה, כציון המקום, והתקדם עם המחלקה. לאחר הפעולה חזר החובש עם חיילים, מעביר את הפצוע.

ואזי ידבר הנשק

חיל הנדסה

„כאנק זחל על פני גשר־סירות לרח־בו של נהר מהיר. המטוס המריא ממס־לול־המראה שנבנה בחפזון בין גבעות־המדבר. חייל ישן בתוך ארגז־שינה. גדוד־אויב ניצב לפני גשר שפוצץ לר־סיסים. כל זה נעשה על ידי פלס־."

סגן־אלוף אפרים להב חזר רק לפני זמן קצר מארצות־הברית, שם סיים קורס גבוה להנדסה צבאית — כראשון מבין 300 קצינים.

כאן בישראל חיכה לו תפקיד גדול — לשמש מ"מ מפקד חיל ההנדסה של צבא ההגנה.

„יש לנו שני תפקידים. לבנות..."

• תוארו המקצועי של איש חיל־הנדסה.

דוד גולוסר ניצב עד מתניו במים וקילל ברוסית (שפת־אמו). היה עליהם לסיים את בניית גשר־הסירות בשעה 06.00. אפשר שב־07.00 כבר יהיה מאו־חר מדי. אפשר שב־07.00 כבר יהיה עליהם לפוצץ את הגשר. הברגים והאו־מים היו לחים וקרים. הכל היה כה קר ורטוב (רוסית).

„...ולהרוס! אלו הן שתי תאוות גדולות!"

סמל ליבוביץ זחל לעבר גשר בני־לים, טיפס ועלה במעקה. הוא מצא את הבורג המרכזי שהחזיק בו, והחל קושר מסביב למעקה שקיק לבן, מלא חומר נפץ. (אין צורך בכמות גדולה של חו־מר כדי להעיף את הבורג ממקומו ול־מוסס את כל הגשר).

ליבוביץ קשר את השק, הדליק אותו, ורץ משם והלאה. הוא השתדע מאחו־רי סלע על שפת־הנהר וחיכה. הוא אהב לראות התפוצצויות (הרבה יותר קל ל־פוצץ דברים מאשר לבנותם — וגם הר־בה יותר יפה).

„בפלס אין רגש של שכרות־הקרב. הוא מוכרח לפעול במהירות ובקור־רוח. הוא מוכרח להיות תמיד מפוקח. עליו לעבוד עם כלים או בלעדיהם. עליו להמציא מכשירים, כאשר המכשירים שבידו מת־קלקלים. אולם בחלקו נפלו שני התפקי־דים האנושיים הגדולים ביותר: לבנות ולהרוס."

ילדים בונים מצודת־חול על שפת־הים. הם עובדים בהתלהבות, עוזרים זה לזה, בונים יותר ויותר גבוה. אחר, כאשר גואה הים, הם מתבוננים בגלים הסוחפים את מצודתם. יש בזה תענוג מוזר. ההרס גורם תענוג לא פחות מן הבנין.

„התפקיד העיקרי של חיל־ההנדסה הוא לספק אפשרות תנועה לכוחותינו התוקפים ולבלום את תנועת האויב.

תפקידנו הוא גם לספק מים...“

אילת, קיץ 1949. מי־הים זורמים דרך מכשירי־הסינון של חיל־ההנדסה, המסהרים מים מזוהמים, או מי־מלח, והופכים אותם למי־שתייה.

„...להבטיח תנאי־חיים בעלי מינימום של בטחון ונוחיות... בדרך־כלל עלינו להקריב את הנוחיות למען הבטחון...“

קן מכונת־יריה בחזית חפירות. חייל מחליף את הזקיף. הזקיף יחזל מתוך החפירה אל מנהרה קטנה, מבוצרת מבפנים על ידי שקי־חול ולוחות המתכת. הוא יישן בארגז זה עד שיבואו להחליפו.

„...אין צורך לומר שאנו בנינו גם את

„זחירות, מזקש !“ אליהו לנצר גילה את המוקש. דוד גולדוסר מוציא אותו.

אחרי האימונים. דוד מתעניין במכתבו של פארוק. טוביה מצא בדיחה בשבועון.

הביצורים והמקלטים האנטי־מטוסיים.“

„מה הם צרכינו ודרישותינו בכל הנוגע לחיל־ ההנדסה ? אני מתכוון במקרה של מלחמה.“

„אנו זקוקים לציוד מכני כבד. כבד יותר ורב יותר. זהו הנשק שינצח במלחמת־ה־הנדסה המודרנית. אולם הנשק הסודי הוא האנשים היודעים כיצד להפעילו... חיל ההנדסה הינו ענף צבאי עתיק. אולם רק במשך ארבעים השנים האחרונות קפץ קפיצה גדולה קדימה, עבר דרך גדולה מזו של כל מאות השנים הקודמות שבכל אחת מהן השתתפו חילות ההנדסה.

לדוגמה — מ־1914 עד 1954 גדל משקל כלי־הרכב בדרכים מ־3 ל־90 טון. ועדיין הוא הולך וגדל. הדרישות המוצבות לחיל ההנדסה גדלות בהתאם. הבעיה שלנו היא כיצד למלא דרישות אלה.“

ערב. להב נמצא בבית. הוא יושב בכורסה עמוקה ומעשן (להב הינו מעשן מושבע). הוא פותח ספר מתימטיקה. הוא למד מתימטיקה באוניברסיטה בירושלים. הוא מוסיף לחבב אותה, ועוסק בה בזמנו הפנוי. אולם הלימודים לא סיפקו את שאיפת־היצירה שלו.

בשובו לירושלים, לא זכה להב ליהנות במשך זמן רב משקט. עם פרוץ המלחמה, הצטרף לחיל־ההנדסים המלכותי, בילה שנים תמימות בקירנאיקה, איטליה ובלגיה. היה זה בית־ספר טוב.

שנת 1946 לא הביאה בכנפיה את השקט. ירושלים. הגנה. ואחר כך ה־29 בנובמבר. ספרי־המתימטיקה נשארו על הכוננית. שוב מדים, אולם הפעם אחרים: חיל־ההנדסה של צה״ל נולד.

„...כל אדם המשרת כיום בחיל־ההנדסה הוא פלס...“

פארוק הוא עולה חדש מעיראק. הוא היה שרוע על מיטתו בדירה קטנה בנתניה, לא עשה דבר, האזין לרדיו. בערבים היה הולך לקולנוע. יום אחד קבל מכתב שקרא לו ל־התייצב לשורות צבאי.

עתה נע פארוק על־פני השדה, חיטט בעדמה בקלילות ובזהירות בדקר ארוך ודק. הוא השאיר מאחוריו שביל לבן וצר, כדי לאפשר לאליהו ללכת בעקבותיו עם מגלה־המוקשים.

על מצחו בצבצה זיעה. הוא זכר את דברי מדריכו: „בטיפול בחומרי־נפץ אפשר לטעות רק פעם אחת.“ הוא זכר גם את טעותו האחת של נתן אלבז, האיש שפרק רימוני־יד באהלו.

פארוק רצה לשוב הביתה, לנתניה. שם חיכו לו הרדיו והמיטה הנוחה. שם לא היו מוקשים.

פארוק שנא מוקשים. הוא המשיך בדרכו, על פני השדה הבלתי־נודע. כשהדקר הארוך נתון בידו הפשוטה.

„כל פלס חייב להיות בעל נסיון כל שהוא בעניני הנדסה. כל קצין, המשרת באחת מיחידות חיל־ההנדסה יש לו תפקיד כפול: קודם כל, עליו להיות קצין־שדה רגיל של חיל־הרגלים. אך יחד עם זאת, עליו לדעת לנצל את נסיונו האזרחי ואת ידיעתו האזרחית — בתנאי קרב.

לפעמים יש לו גם תפקיד שלישי. זה קורה לעתים קרובות. עליו להיות, חוץ מ־הכל, מורה.

אנו משתדלים להכניס לשורותינו אנשים בעלי נטיה לעניינים טכניים וחינוך טכני. לרוב אלה שוליות שעברו בכל מיני בתי־מלאכה טכניים. בצבא הם ממשיכים ללמוד את מקצועם.

אנו חוזרים ואומרים: הצבא אינו בית־ספר. אולם למעשה הדבר כך. ודוקא בית־ספר טוב. טכנאים ומודדים רבים יצאו משורותינו. אף לא לאחד מהם חסרה עבודה בחיים האזרחיים.

אולם גם אנחנו הרווחנו בעסק, לא פחות מן האנשים עצמם. האיש יישאר שלנו. בחיל־המילואים. הוא מתקדם במקצועו בחייו ה־אזרחיים. אנו זוכים בפרי התקדמות זו.

כל קצין אוהב את יחידתו. כן גם אני. אולם לא אימר שיחידתנו עומדת במרכז הצבא כולו והכל בנוי מסביבה. אנו רק מ־שרתים את כל הזקוקים לנו. והכל זקוקים לנו.

כל יחידה בצבא זכתה בנצחונות במל־חמת־העצמאות. גם אנו יכולים להתפאר בכמה נצחונות משלנו. אולם אין ספק שע־שינו שני דברים בעלי חשיבות מכרעת: פתיחת דרך בורמה לירושלים והדרך לעוג־אל חפיר על פני חילות חלוצה ורוחיבה.

„כאשר נחתמה שביתת־הנשק, הוסיף חיל־ההנדסה לבנות במלוא הקצב.

שביל החתחתים של מעלה העקרבים הפך לדרך רחבה ונוחה.

מכוניות משא כבידות נעות בין סדום ועין גדי, מקום שם יכלו בעבר לנוע רק גמלים.

דרך חדשה לאילת הבקיעה את לב ה־מדבר.

אנו נוסיף לבנות.“

חיל הים המגיעים

13.55 סירת הטורפדו ניצבת תחתיה בקירבת החוף. המנועים פועלים במינימום של סיבובים.

היו אלה הרגעים הנעימים ביותר. הרגעים האחרונים של הפסקת־הצהריים. המלחים נחו. פיבקו היה שרוע על דרגשו, ומחשבותיו היו עסוקות ב־משהו נעים — משהו רחוק מן התמרונים. הוא העביר את אצבעותיו ב־ג׳ונגל הצהוב של שערו ונחייך.

רפי, ידידו־אויבו של פיבקו ומתחרהו כאיש־טורפדו, היה שרוע על הדרגש שמלמטה ועסוק בעישון ובקריאה בט־בועון מצויר. הם היו ידידים טובים. אף על פי שלא אמרו אפילו מלה טובה אחת זה לזה.

פיבקו לא היה מסוגל להבין את להי־טותו של רפי אחרי קונצרטים. הוא עצמו אהב רק ג׳אז (מהיר ככל האפ־שר) והתפעל, לכל היותר, מן הנעימה של אורות הבמה. פעם לקח אותו רפי לקונצרט של יצירות־מוצארט, והוא לא היה יכול לסלוח לו במשך חודשים רבים על הערב שבוזבז לריק.

נסים ירחי יצא אל הסיפון, נחן מעל לתותח האנטי־מטוסי שלו ורקק לתוך המים. אחר שלח מבט לעבר קו־החוף שהצטייר במרחק. „עוד שלוש או ארבע שעות והיום יגמר. ניכנס ונרד אל החוף. עוד שלוש או ארבע שעות.“

נסים היה רגיל לספור את השעות. הוא ידע שהן חולפות. לפני 20 חוד־שים, כאשר לבש את מדיו הכחולים לראשונה, ניראו לו השנתיים־וחצי של השירות כתקופת־זמן עצומה. הוא החליט לפרק את התקופה לשעות — והזמן חלף במהירות. נסים למד את אמנות הצפייה. רק לחכות. למלא את כל הפקודות. לא להתחמק מכל תפקיד. לא להתנדב. לחכות בשקט. הוא למד גם לירוק לתוך המים. זה עזר.

14.00 התמרון מתחיל. המשימה היא להתקיף את כוח־האוייב, לשלוח בו טור־פדו ולחזור לבסיס. הכיוון: דרום דרום־מערב. המהירות: 25 קשר.

צפירות קצרות, חזורות ונשנות העי־רו את הצוות מחלומותיו. טרטור־המ־נועים גבר והפך לשאגה, רגליים עלו בסולמות, רצו על פני הסיפון.

אחר, שוב דממה. הכל ניצבו בעמ־דותיהם. רק המנועים שאגו.

14.15 כוח־האוייב נראה מימין. הכיוון: מערב־דרום־מערב. המהירות 30 קשר. האלחוט יצא מכלל שימוש (אחד מתנאי־התמרון) הסירה משתמשת באיתות־דגלים, כדי לעמוד בקשר עם שאר סירות־הפלגה.

אות חדש: לקרב היכון! נסים וארייה הסירו את מכסי־הברזנט מעל לתותחים האנטי־מטוסיים שלהם. פיבקו ורפי חשפו את צינורות־הטורפדו וניצ־בו בקצותיהם. האתת, שלום גרטה, ניצב ליד התורן הקצר כשהוא אוחז בדגלים הצבעוניים, והתבונן לאחור, לעבר הצלקת המלבינה שהשאירה ה־סירה על פרצופו הכחול של הים. המכ״ם־נע ללא שאון מסביב לראש־התורן, בגששו אחרי מטוסי אויב. ופתע נעצר־תחתיו.

14.27 מטוסי אויב נראו מימין. המ־הירות: 35 קשר. הסירה נעה בקו עקלתון.

דקות מספר — ואחר כך פקודה: „התותחים אנטי מטוסיים — אש!“ מלה זאת היתה אהובה על נסים ואריה יותר מכל. האצבעות לחצו על ההדק, לא רצו להרפות ממנו. שני התותחים האו־טומטיים החיניים נכנסו לפעולה, כש־גופותיהם החטובים מרעידים מזעם. כל אחד מהם רצה לומר משהו מהיר יותר וטואן יותר מרעהו.

„הפסק אש!“ אריה העמיד פנים שהוא לא שמע את הפקודה, הוסיף

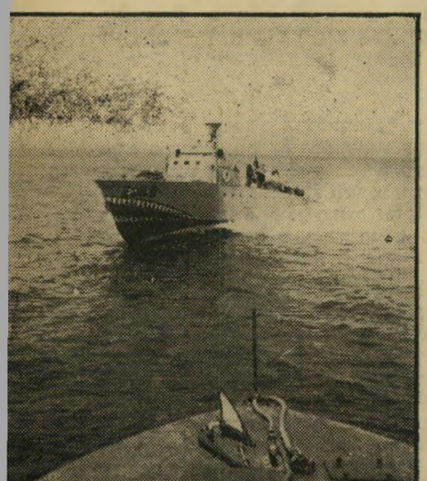

מלוא־המהירות, קדימה! נשקה החשוב ביותר של סירת־טורפדו — המהירות.

הכוונת. המכשיר הקטן הקבוע מכוון את הסירה למטרתה. יחד עם הסירה היא מכוונת גם את צינורות הטורפדו הקבועים על הסיפון.

מלחים בעיר. החברה מזמינים את שוש לנשף, אך היא עסוקה. אין דבר, יש אחרות.

• מכ״ם — מגלה כיוון ומרחק — מכשיר ראדאר.

לדרכי הים

ללחוץ על ההדק משך שנייה או שתייב. רק שלום ניצב ליד התורן כפסל, כש־רגליו פשוקות וידיו מושכות את הד־גלים הצבעוניים במעלה התורן וב־חזרה.

על גשר הפיקוד ניצבו רק שני אנשים. רב־סרן מנשה ליפשיץ, שהוליך את

עמדית־קרב. נסים ניצב ליד התותח האנטי־מטוסי שלו, רפי ליד צינור־הטורפדו.

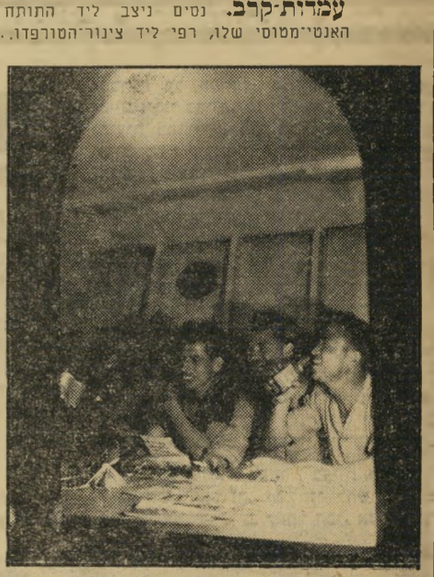

יו־חו־חו... ובקבוק רום. אחרי ארוחה ברי־אה אוהבים החברה גם ללגום לגימה בריאה. פיבקו (הימני) מעדיף בקבוק על ספל.

ליד־מנוחה. לפני כיבוי־האורות מחליף פיבקו (למעלה) צ'יזבאת עם חברו, רפי.

הפלגה שלו להתקפת־טורפדו מבויימת, וסגן יהודה מוצקי, שאחז בהגה וחזר על פקודותיו של מנשה: „שמאלה. עוד קצת. עתה קצת ימינה." מנשה הכיט את המנוף, הגביר את פעולת המנוע ל־800 סיבובים. הסירה הפזה כמעט מבלי לנגוע במים. אחר באה הפקודה: „היכון להתקפת טורפדו. עמדות הטורפדו, היכון!"

מנשה הצמיד את עינו אל כוונת־הטורפדו והדק על הכפתור. לא קרה דבר: הזרם החשמלי לא היה בסדר (אחד מתנאי־התמרון). הוא הניף את ידו הימנית כשעיניו מוסיפות לצפות קדימה.

פיבקו, שניצב ליד צינור הטורפדו הימני ראה את היד מתרוממת מעלה מעלה וצונחת לפתע. הוא הסיט את המנוף. משהו פלט אנקה כבדה. הסירה כולה הזדעזעה. טורפדו נפלט מן הצינור ושיכשך במים לפני החר־טום. נדמה היה שהוא נעצר לרגע קל, אחד זינק קדימה. בעקבותיו בא טורפדו שני.

התמרון נסתיים.

16.45 פלגת־סירות־הטורפדו נכנסת לנמל.

הסירות נכנסו לנמל אחת אחת. בעב־רן על פני הדגל אשר בכניסה, הת־יצבו המלחים בשורה על הסיפון והצ־דיעו. שאגת המנועים הפכה ללחש דק, אחר נאלמה כליל. הסירות החליקו על פני המים הרוגעים. עצור. חבלים הת־פתלו כנחשים, התעופפו מן הסיפון אל החוף. אנשי צוות־החוף אחזו בהם, קשרו את הסירה אל חי־ברזל.

18.00 המפקד ואנשי הצוות יורדים לחוף. רק הזקיפים והמלחים־בתפקיד נשארים על הסיפון.

פיבקו לבש את מדיו החדשים וסקר את עצמו בראי. נראה היה כי היא מרוצה מהופעתו. רפי ידע היטב כי בכל פעם שפיבקו מתקשט במיוחד, סימן הוא שיש לו פגישה עם נערה הדשה. פיבקו הוסיף להתבונן בראי ושאל:

„מה אתה עושה הערב? שוב קונצרט?"

„לא, אני כותב מכתבים לחולון."

פיבקו ציפה שרפי ישאל אותו למע־שיו הערב, אבל רפי לא יגרום לו תענוג כזה. הם יצאו.

רתא היה שקט ונוח. שלום עלה על דרגשו, רופף את שריריו הדרוכים. היא לא היה רק אתא. בראש וראשונה היה נשק, יהיה עליו ללכת לנקות את התותחים. הוא ילך בעוד חצי שעה. יש לו שפע של זמן. תחילה עליו לניח ולחלום. על מה יחלוב היום? על הבית הקטן בירושלים? על רחל? הוא יקח אותה לירושלים בשבוע הבא, לחופ־שתו בת ארבעת הימים. עונת־הגשמים תמה. הם יסעדו תחת כיפת־השמים באקוא־בלה. רחל אוהבת סעודות תחת כיפת־השמים.

23.50 הצוות חזר אל הסירה. הכל שקט.

הכל שקט. רתא האפל היה מלא קול נשימה חרישי וקצוב. רק נקודת־אש אחת נצה באפילה: פיבקו לא היה יכול להרדם. הוא עישן.

„היי, רפי, אתה ישן?"

„כן, מה אתה רוצה?"

„רפי, היא עצומה. היית צריך לראות אותה. היא ממש טורפדו. איזה גוף!"

„אתה והטורפדו שלך. מי היא הפעם?"

„שמה רבקה. היא חיילת. היא בחיל־התותחנים. חבוב, היית צריך לראות אותה!"

„בלום פיך. לך לישון. אני מת."

„ליל מנוחה."

„ליל מנוחה."

מישהו נחר קלות.

שיחה עם אלוף **מרדכי לימון**, מפקד חיל־הים

„מאילת עד גיברלטאר!"

אם תסרוץ מחר מלחמה, תהיה מדי־נת ישראל מבצר מנותק. כל צר־כיה — כל קופסת־סרדינים, כל מכו־נת־יריה, כל אחד ממליוני המצרכים המאפשרים לעם להתקיים ולמדינה ללחום, יצטרכו לבוא מעבר לים — מרחק של מאות קילומטרים בים ה־פתוח, בו יארבו אניות־האויב.

התפקיד לדאוג שאמנם לא ייתתך עורק־חיים יחידי זה מוטל על גבר צעיר בן 30, בעל פנים רחבות וגוף חסון, היושב בחדר אווירי המשקיף על הים, לפני מפה עצומה.

כמו המפה בחדרו של מפקד חיל־האוויר, כן גם מפתו של מפקד חיל־הים היא מפה מרחבית, ומדינת ישראל תופסת בה מקום קטן מאד. אולם בעוד שהאוירי משקיף על מרחבי־ישות, חובק מבטו של „מוקה" לימון מרחבי־ים, מאילת עד גיברלטאר.

„תפקידנו העיקרי? קודב כל: להשמיד כ־כוח אויב העומד לפנינו. כי אם נצליח בזאת, הרי נפתרו כל שאר הבעיות מעצמן. אך כל עוד לא הושגה מטרה זו, ישנם תפקידים אחרים: הבטחת האספקה לארץ, הגנת חופי־המדינה, נחיתות בחוף־אויב ומתן סיוע תותחני־מן הים לכוחות־היבשה."

„איך תבטיח את האספקה?"

„נארגן שיירות. נבטיח אותן. כוחות הצי שלנו יימצאו לאורך קוי ההפלגה של אניות־המשא, כדי להבטיח שיהיו פנויות מאויב."

„אניות־משא — של מי?"

„שלנו. כמו במלחמת העצמאות, אניות זרות יזהרו מלבוא. חברות־הביטוח יעלו את ה־פרמיות באופן אגדי. אפשר לסמוך רק על אניות־המשא שלנו. לכן יש לפתח את הצי המסחרי."

„האם יש לאויב צוללות?"

„לא. על אף הידיעות שפורסמו בעתונות, אין להם. לסורים יש ציידות־צוללות, כלי־שיט קטנים שנועדו למלחמה בצוללות. יתכן שזה גרם לבילבול. אולם למעשה לא כדאי אף לצד אחד להחזיק צוללות. זה כלי יקר. הוא דורש רמה טכנית גבוהה. משגה סכני קטן יכול לג־רום לאובדנו. הרבה יותר מאשר באניה רגילה. אמנם, זה כלי מסוכן לירבו, אולם ישנם אמ־צעים לגלותו. שימוש יעיל בנשק זה מחייב כמה צוללות, השקעה כספית רצינית, מאמץ גדול להחזקתן, אימון צוותים."

„מה הן היחידות הגדולות ביותר בידי האויב המשוער?"

„הצי הרציני העומד נגדנו הוא המצרי. יש לו שתי משחיתות, וסלום אחד הדומה למש־חיתה. כולן ממלחמת־העולם השניה."

„האם שלוש יחידות כה גדולות אינן נותנות לאויב עדיפות כוח גדולה על הכוח הנתון בידיך?"

„עיני החומות של המפקד ננעצו בשואל, ב־הבעה מהורהרת. „המלחמה בים היא מלחמה של תנועה ואש. אם נפגשים שני הציים בים, אי־אפשר להתחמק ולהתחפר, כמו ביבשה. הדרך היחידה היא ללחום. הצי המהיר יותר יכול לקבוע אם להילחם והיכן."

„תוצאות הקרב בין שתי יחידות בלתי־שוות אינן ברורות מראש?"

„לא. מה שמציין את הצי שלנו הוא הרוח הטובה בין אנשי הצוות, רמת האינטליגנציה היכולה לתת לנו עדיפות שאין לנו במהירות ובכוח־האש. חשוב להוציא את המקסימום מכלי־השיט וכלי־היריה שבידינו." נזכר מי שהיה מפקדן של שלוש אניית־מעפילים ומפקד קור־בטה במלחמת־העצמאות: „במלחמה האחרונה, נסוגו המצרים בכל פגישה. הצלחנו לסיים את המלחמה בלי כל אבידות לעצמנו, הטבענו קורבטה ואניית־עזר מצרית."

„אצלנו, עכברי־היבשה, שוררת הדעה כי בים קובע התותח הארוך ביותר. האם זו דעה מוטעית?"

• כולל העתון המצרי אחר סאעה.

„אפשר לשנות את יחסי הכוחו־על־ידי הפעלה בלתי־אורתודוכסית ש־הכלים שברשותך. כלומר, להפעי־אותן לא רק למען המטרות שעבור־נוצרו, אלא להשתמש בהן עם דמ־יון, כדי להגביר את כוח־האש והמ־חץ שלך."

„איך אתם מעריכים את האויב?"

„אנו משתדלים להתיחס אליו ב־רצינות גדולה. היו לו מדריכים אנ־ליים. עכשיו יש לו מדריכים גרמניים, אם הם זקוקים לזרים, משמע שאי־להם עדיין מדריכים משלהם במיד־מספקת."

„מוקה" לימון, שעלה בנעוריו ארצה, אי־פלי"ם שירד לים בגיל 18, שרת במלחמת־העולם באניות נורבגיות ואמריקאיות והפ־מפקד־חיל בגיל 26, גאה בהתפתחותו האט־אך היציבה של החיל, שעוד במלחמת העצמא־לא היה אלא אוסף מקרי של אניות בלו־ראויות לשימוש.

„אמרת שלמצרים יש משחיתה • בעוד של־אין. מהו גורל הצוות של משחיתה? כמה הי־עולה?"

„משחיתה חדשה עולה, בערך, 5 מליון דולא־כל מעצמה ימית בונה לעצמה משחיתות בהתא־לצרכיה המיוחדים, לכן ישנם הרבה סוג־שונים. הצוות של משחיתה בתקופת מלח־הוא מ־160 עד 270 איש, זה תלוי בגודלה. לימון עבר בשתיקה על הצד החשוב ביות־אך היציבה של החיל, שעוד במלחמת העצמא־שהוא פוליטי: אף מדינה אחת אינה נלח־למכור לישראל משחיתה — דבר שהיה נו־למחרת היום בעולם כולו.

בחשבון הימי של המלחמה, ישנם כמה נתונ־מכריעים: כל החוף הדרומי של הים התיכ־יהיה עוין או אויב. הים התיכון הוא צר, א־מבחר רב של דרכי־הפלגה לאניות־האספק־הישראליות. לאניות וה־מטוסי האויב יהיו בסיס־קרובים לכל אורך הדרך, ואילו אניות ומטו־ישראל יוכלו להתבסס רק על ישראל. או־עצם קיומו של חיל־הים הישראלי ימנע ב־המצרים לפזר את אניותיהם לאורך הדרך, ייא־איתם לרכז את כוחותיהם, להיות מוכנים ל־קרב.

„מה התפקידים של חיל־האויר במערך שלך?"

„לחיילות־הים בעמים אחרים יש זרוע אוירי־משלהם. אצלנו הגענו למסקנה שאין הדבר כדא־אולם יש אמונים משותפים של שני החילו־כשך כל השנה. על חיל־האויר לסייע לנו נ־סיורים, לתת לנו סיוע טאקטי (פעולה משותפ־באויר ובים בשעת קרב) וסיוע היקפי (התקפ־מן האויר על יחידות אויב, כשחיל־ה־איננו)."

„האם רמת האימונים של אנשיך מספקת?"

„אימננו הרבה אנשים בחיל. כיום יכולי־אנו להדריך בכל המקצועות בעצמנו. כל אד־בחיל־הים, אפילו עובדי המשרד שלנו, למ־למלא תפקיד מסויים באניה. מלבד הבחורו־כמובן."

„מדוע זה מובן? האינך מאמין כי בחור־יכולה לשרת כראוי בים?"

„בהחלט כן. כאלחוטאיות, למשל. באניה של־בימי המלחמה, היו לנו בחורות. אולם הבעי־היא של שיכון. לבחורות דרושים שרותי־נפרדים, למשל מקלחות. באניות שלנו אין מקו־לכך. אם נבנה פעם אניות משלנו, מן הסת־נוכל גם לבחורות."

„האם יש, לדעתך, הכשרה ימית מספק־לנוער?"

„כמעט כל הנוער הבא אלינו חסר כל מוש־בים. בתקופת שרות־החובה אפשר בקושי ל־הספיק לאמן את הימאי לתפקידיו. יש לו תפקי־כפול — אחד לשעת קרב, למשל תותחן, ואח־בתאגים רגילים, למשל טבח. לכן אנו זקוקי־בעיקר לאנשי קבע — אנשים שישרתו שני־רצופות בים, יגיעו לרמה גבוהה. זהו כיו־עיקר החומר האנושי בחיל־הים שלנו, כמו בכ־צי אחר בעולם."

• „משחיתה" — דסטרוייר, אנית מלחמ־גדולה מפריגאטה, קטנה מסיירת.

כובש הכובש

האדם. דוד גרומר, רובאי. הוא עלה מרומניה לפני ארבע שנים. בעוד שנתיים יסיים את שירותו. עד אז — הוא טוראי אפור בחיל־הרגלים.

העבודה. כיתת חיל־רגלים יוצאת לשדה. בימי שלום הם חיים בתנאים לא פחות מפרכים מאשר בימי קרב — אימונים ותימרונים ללא גבול וללא סוף.

החברה. שיעמום, ושוב שיעמום. זוהי מחלתו הנצחית של כל חיל, במחנה או בשדה. בשעות הפנאי משתדל הוא להשתעשע. האפשרויות דלות.

האמונים. עמרי טירקהיימר, בן קיבוץ גבעת־ברנר, המשרת כיום כרובאי בגדוד של חיל־רגלים. אחרי שלושה חודשים בצבא, הוא כיום מועמד לקורס מפקדי־כיתות.

חיל־האויר הוא חיל חשוב מאוד. הוא מחבל במרכזי־הכוח של האויב, מתקיף את ריכוזיו בשדה. הוא גם נותן חיפוי לחייל בחזית, נוטע בו בטחון בשעת הס־שות. אין כל ספק — אנשיו עושים מלאכה חשובה.

חיל־הים שומר על עורקי־האספקה של המדינה. תותחיו מגינים על חופיה הארי־כים, ימאיו מטאטאים את שבילי־הם בסע־רה ובקרב. בהם תלוי גורל המדינה.

התותחנים מוחצים את האויב. הם המש־ליכים אלומות־מוות על חייליו כשהם מת־קיפים או מתגוננים. הם המרכיבים את עמדותיו בפני החייל המסתער. הם תנא־חשוב לכל נצחון.

אנשי השריון נעים תמיד בראש. הם המציבים את חזה־הפלדה שלהם מול האויב ונותנים מחסה לחייל המתקדם. הם יושבים בתוך הפלדה הלוהטת ומוכנים תמיד לזנק אלי קרב. הם סמל הכוח המותץ.

חיל־ההנדסה מפנה את הדרך ללוחם. הוא מוציא את מטעני־המוות מן האדמה או מעיף השמימה את נקודות המכשול. אנשיו חודרים אל מעבר לקווים, זוחלים בראש המתקיפים. להם מגיעה תהילת־גיבורים.

חיל־הרפואה עושה מלאכה כבירה. אנשיו אוספים את הפצוע, מצילים אותו מתחום המוות, תוך הקרבה עצמית. הם מאפשרים לו להתגבר על אבריו המרוסקים. מלאכתם היא מלאכה עילאית.

אולם כאשר המטוס האחרו
בצצתו האחרונה, והתותח האחו
פגזו האחרון, כשהטאנק האחו
מאחריו את סימני זחליו בש
פוצץ את מיטען־הנפץ האח
יוצא מחפירתו המעוכה איש קט
קטן ועובר את המטרים האחרו
דים בין החיים והמוות. זהו ר
הכובש האחרון, אשר בו תלו
הקרב.

בשורות של חאקי אלמוני הוא
או רוקע רגליים בחרגילים. פניו
בים, זהותו מעורפלת. החלק ז
הוא הרגליים, בנעליהן הכבדות
— רגליים הצועדות צעד אחר
או נופלות ונעלמות כאילו לא

•

בכל שורה אלמונית צועד
האפורות. רק לעתים רחוקו
עליהן קרן־אור. הנה הם: אנשי
החייל הרגלי של ישראל:

● **עמרי טירקהיימר,**
גבעת־ברנר. עמרי סיים את בי
תיכון, התייצב במחנה־האימונ
לו לבחור בחיל המושך אותו
מצטרף לתזמורת הצבאית. במק
לחיל־הרגלים. שם הוא מלמד
לכיתה שירי־מקהלה בשעות

● **יגאל אורן,** בן 19,
חניך בית־ספר מקצועי. גם בלב
מפני חיל־הרגלים. „במחנה הס

חיל התותחנים

משך האש לפורצים

אם תשאלו במטה חיל־התותחנים למקום הימצאו של זיגפריד בלום, תקבלו תשובה קצרה: „באיזו יחידה הוא נמצא?"

„מה? הרי הוא מפקד החיל!"

„אה, אתה מתכוון לפרדי? מדוע לא אמרת זאת מיד? הוא שם, בצריף."

זיגפריד בלום לא הצליח לתקן את ה־מצב; כל מאמציו לשנות את שמו לשם עברי עלו בתוהו. הוא נשאר פרדי — וקרוב לוודאי שהוא ישאר כך תמיד.

הוא קיבל את כינויו לפני 13 שנה — ביום בו קיבלה גם אחת היחידות היהודיות בצבא הבריטי שם משלה: החטיבה היהודית הלוחמת. פרדי היה בין הראשונים שהת־נדבו ליחידת התותחנים. הוא הועלה לדרגת סמל ונשלח לשרת בסוללות־תותחי־החוף של חיפה.

את אימונו המעשי הראשון קיבל פרדי בחזית־איטליה, בין סניו ובולוניה. היו לו מירים טובים: קצינים בריטיים ותותחי קרופ שניצבו ממול.

במלחמת העצמאות נתן פרדי שיעורים ב־תותחנות — לצבא המצרי בנגב. כמעט ולא היה קרב בו לא השתתפו הוא ותותחיו באופן פעיל. את זמנו הפנוי הקדיש ללי־מודים והשתלמות.

•

לחיצת יד של פלדה. „בבקשה לשבת." פרדי ישב ליד שולחנו הגדול, המכוסה טבלת זכוכית. על השולחן היו מונחים רק לוח־שנה, דיותה ותיק חום. החדר היה גדול, ריק ומסודר.

„תפקידו של חיל־התותחנים לא נשתנה כלל מאז ימי המקלעות הרומיות. גם כיום הוא מסייע לחיל־הרגלים בחומת־אש, מאפ־שר לו להסתער על עמדות־האויב. אלא ש־כיום קיים בו ענף, עליו לא ידעו הרומים דבר: התותחנות האנטי־מטוסית."

„אני מבין שקיימות אסכולות שונות של תותחנות: רוסית, גרמנית, בריטית. מה הן אסכולות אלו, ובעקבות איזו מהן הולך חיל־התותחנים שלנו?"

„אין לנו עקרון מסויים. אנו לומדים ככל יכולתנו מן האסכולות השונות, אבל אנו מנסים ליצור שיטה משלנו, שתהיה מבוססת על הגורמים והצרכים המקומיים."

„מה הם גורמים אלה?"

„ננסה לומר זאת כך: לעומת ארצות אחרות, עשירות יותר, כגון אמריקה, רוסיה, בריטניה, או אפילו צרפת, אין אנו יכולים להרשות לעצמנו את הלוקסוס של ביזבוז כמות בלתי־מוגבלת של תחמושת, כדי לה־רוס את מרכזי־האויב אך ורק בכובד האש שלנו. אנו הולכים ומתמחים. הת־כוונתי לומר שיש תחליף זול יותר להס־גזה בקנה מידה גדול: ריכוז יחידות מת־אימות של חיל־התותחנים בהתאם לאופי ה־פעולה והנושא שלה."

„התוכל להסביר זאת?"

„לכל סוג תותחים יש תפקיד משלו, למ־של, המרגמות ותותחי־השדה מופעלים נגד מטרות על הקרקע; התותחים האנטי־מטו סיים ניבנו במיוחד כדי לטפל במטרות קסנו הנעות במהירות, תוך התחשבות בגורם ש אינו מצוי בענפים אחרים של חיל־התות חנים: גורם החלל ושלושת הממדים; התו תחים האנטי־טאנקיים משתמשים בתחמוש בעלת עוצמת־חדירה גדולה, וכן הלאה."

פרדי צילצל והזמין קפה. אחר המשיך:

„חיל־התותחנים הינו יחידה טכנית ובעיו תינו הינן בראש וראשונה טכניות. ראשי כך, בעיית תיאום־האש עם צורכי הכוחו התוקפים, כך שהיא תיפול בזמן הנכון, במ קום הנכון ובהתאם לתוכנית הפעולה. בעיי שניה היא בעיית אורך־הטווח. עלינו לפתו אותה כדי שנוכל לשלוח את פגזינו במטר בדיוק מקסימאלי, בכל מזג־אויר שהוא, בכ זמן שהוא. בגשם ובחמסין, ביום ובלילה.

„מה הם התנאים לפתרון בעיות אלו?"

„בראש וראשונה, יכולתנו לחשוב במונ חים של חיל־הרגלים. לאחר הכל, אנו המשר

פגז־מפקד חטוב בודק את התחמושת

טוראי אהרון אבנר מתקשר בטיפון

„פגז אחד — אש!" שואג סמל אברהם שטיינמאן. בעמדת התותח אפלולית. מעליה רס הסוואה המעבירה קרני־שמש ולפעמים גשם גשם. הצוות חפר אותה משך לילה של

ש בגידון

חיל רגלים

הטיל את
ירה את
השאיר
והחבלן
— אז
עם כידון
המפרי־
הרגלים,
גורל כל

סף בשדה
נם חש־
שוב אצלו
מסורות
ד קדימה

הדמויות
מתרכזת
קטנים —

19, יליד
הספר ה־
אילו נתנו
ותר, היה
זה נשלח
ת חבריו
נאי.
ד נתניה,
קינן פחד
הסתכלו

עלי, ראו שיש לי רגליים בריאות ושלחו אותי לכאן. אבל זה לא נורא, מתרגלים לחיי־שדה."

● **דוד גרומר**, 18, יליד רומניה, עלה ארצה לפני ארבע שנים. דוד הגו בחור בלונדי, רזה, שקט מאוד. לפני שגוייס עבד כברזלן־בנין. עכשו הוא רוצה רק לגמור את שירותו ולחזור למקצועו. עד אז ילך בשדות — עם רובה וכידון.

● **חנן חרנם**, בן 18, יליד פתח־תקוה. חנן הגו החייל היחידי בכל הגדוד המגדל זקן שלא מסעמי דת. זה כמובן אסור, אבל חנן הוא בחור שאינו נבהל בקלות.

● **שלמה דניאלי**, 18, יליד רומניה, עלה לפני שמונה שנים. שלמה הוא גוץ וחייכני, וכל תלאות־החיים בגדוד של חיל־רגלים אינן אלא שעשוע אחד גדול בשבילו.

● **שלמה בן־אליהו**, 21, יליד ירושלים, נכנס לצבא לאחר סיום סמינר למורים. כיום חושב אותו מפקד־הגדוד למפקד המחלקה הטוב ביותר שיש לו.

● **אורי מגדל**, 19, יליד חיפה. אורי הוא ענק ג'ינג'י, שגובהו 1.86 מטר ומשקלו 95 קילו. יש לו גם דעות בעלות־משקל על חיל־הרגלים. "נכון," אומר הוא. "חיל הרגלים הוא מלכת הקרבות וכולם דופקים אותו. אבל אין בעולם צבא שינצח במלחמה בלי חיל־רגלים."

●

חייהם כחיילי צה"ל בתקופה של שלום מפוקפק אינם קלים כלל. כי עצם הגישה העקרונית אליהם מחייבת אותם לחיות בתנאים קשים. בעיני פיקוד הצבא אלה הם חיילים החייבים 20 שנות שרות. תקופת שרות־החובה של שנתיים וחצי צריכה להכשיר אותם למלא את תפקידם גם בשנים הרבות שלפניהם.

לכן קשים תנאיהם מאלה שהכירו חיילי מלחמת־העצמאות. אמנם אין קרבות, אך האימונים מפרכים לא פחות. מתוך כל שנה מבלים הם חודשים רבים בשדה, גרים באוהלי־סיירים זעירים, אוכלים במטבח־שדה, מתרחצים מתוך מימיותיהם. גם ביתר הזמן אינם שובעים נחת, גרים במאהלים פתוחים במחנה.

ונוסף לכל, מעיק עליהם השיעמום האפרורי של כל צבא. הם קמים מוקדם בבוקר, מתאמנים עד הערב וחוזרים לאוהליהם.

וכשבאים הם העירה, זמנם דוחק. אצל קציני־העיר מתמרמרים נגדם על כי רוצים הם להיכנס בלי תור. הרקע האדום שמתחת לסמל־החיל על כובעם אינו עושה רושם על החיילים האחרים. ואם שומר קציני העיר כרטיסים מיוחדים לחייל הקרבי, נשמעות צעקות של הפלייה.

לרוב מקלל הוא את הצבא, את חיל־הרגלים, את הרס"פ. הוא רוטן נגד הבוליטיקה, נגד השיגרה האינספית והמטמטמת, נגד השיפשוף היומיומי האכזרי. אולם הוא גם גאה בתג היחידי שעל שרוולו, וכשמתפארים חבריו על הגיוס שלהם במוסך או במשרד העירוני, משיב הוא להם בסיפור על הסיור האחרון בגבולות, על כלי־הנשק האחרון בו למד להשתמש.

●

אמר מפקד בחיל־הרגלים, אחד מאותם הקובעים את צורת החיל: "החומר האנושי הנשלח לחיל־הרגלים הנו כיום אחד הגורמים החשובים ביותר בעיצוב דמות החיל.

פעם רווחה הדעה שצעיר בעל השכלה מקומו ליד שולחן־כתיבה. כיום נשלחים בוגרי השמיניות לחיל־הרגלים. כי הנסיון הוכיח שחייל קרבי בעל כוח־מחשבה ורמת־השכלה גבוהה מסוגל לגלות יוזמה בקרב, יודע לשקול את הנימוקים בעד ונגד, איני זקוק להוראות מדוקדקות על כל צעד שעליו לעשות. בצבא כמו שלנו, שאינו בנוי על שימוש במיבנים המוניים, ואשר בי שקול כל פרט, זהו גורם חיוני.

הזכרת את חשיבותו של כל פרט — האם עושה הצבא משהו כדי שהחייל עצמו ידע שמעריכים אותו?

במדאי. לכן שמים אנו דגש על הגאווה המקצועית ועל רוח היחידה. אנחנו מקבלים לגדודים חיילים ישר־ממחנה־הקלט, עוד לפני שיעברו את תקופת הטירונות שלהם. בגדוד נותנים להם את האימונים הראשוניים, מרגילים אותם למקומם ביחידה הלוחמת.

רק אחרי שעברו את שלב־האימונים הראשון, מוכנסים הם רשמית ליחידה. אנו עושים זאת בטכס מיוחד, אחרי סיור בשטח הקרבות שיחידה זו לחמה בו במלחמת־העצמאות. בטכס משתתף גם מפקד הגדוד מאז, והוא מעניק לחיילים החדשים את סמל היחידה. אחרי זה החייל אינו חושב את עצמו לסתם אדם שעבר כך וכך חודשי אימונים. הוא יודע שהוא שייך לגוף שביצע משימות גדולות בעבר והעלול להידרש לבצע משימות דומות בכל רגע.

האם השתנה משהו מאז בהכנת החייל לקרב?

מובן מאליו. אם רק נקח בחשבון שכיום יש לכל חייל בחיל הרגלים כידיון משלו, נבין את השינוי שחל. לא רק באופן הלחימה כי אם גם ברקע הפסיכולוגי של החייל עצמו. היום חושב החייל במונחים של התקפות־כידונים, סיוע של טנקים ותותחים, הסתערות לאור היום.

כלומר שהשיטות ה„פרטיזניות" של לחימה, שהיו נהוגות במלחמת העצמאות, שוב אינן עיקר התורה הצבאית של חיל־הרגלים כיום?

אי־אפשר לקבוע ששיטה זו או אחרת נפסלה. מלחמה היא דבר מגוון ביותר, כל הזמן מתפתחות צורות־לחימה חדשות. השיטות הפרטיזניות של אז טובות גם כיום. אולם בעוד שאז סמכנו מאוד על פעולות לילה, מפני שלא היה לנו כוח־האש, התותחים והטנקים המגינים על החיל־הרגלי באור היום, מפתחים אנו עתה גם את כושרנו ללחום ביום. כי לרשותנו עומדות כיום אפשרויות שלא היו קיימות אז.

אבל יש להניח כי ההנחיות הבסיסיות לא נשתנו. תנאי הארץ בגדודי מכתיבים צורות מסויימות של לחימה, ויחיה הציוד כאשר יהיה, לא כן?

כן. למשל, איננו יכולים להרשות לעצמנו לסגת. הארץ פשוט קטנה מדי. אין אנו יכולים לפעול לפי ספרי הטקטיקה המקובלים. אם ניסוג, למשל, חמישים קילומטר במרכז הארץ כדי להיערך להתקפת־נגד, אנו עלולים פשוט למצוא את עצמנו בים.

אם כן, מה חשיבותו המיוחדת של חיל הרגלים לעומת חילות אחרים?

ברור שכל מלחמה שתפרוץ כאן תהיה מלחמה יבשתית. מפלה או נצחון ייקבעו רק על־ידי התקדמות או נסיגה של חיל־הרגלים. זוהי אולי תורה מיושנת במקצה אולם לא לגו ולא לערבים אין פצצות־אטום. ואם תפרוץ בינינו מלחמה תהיה זו מלחמה על כל מטר אדמה. ובמלחמה כזו חיל־הרגלים הוא אשר יכריע. הוא אשר יצטרך לצעוד עד שהמטרים יצטרפו לקילומטרים והקילומטרים לקו של חזית, הנשען על רובים מכודנים.

הרגע המכריע. תהיה המלחמה משוכללת כאשר תהיה, בסוף חייבת לבוא ההסתערות הסופית, הזינוק של הנמלה האפורה הזוחלת מחפירתה ויוצאת לכבוש בכוח השרירים ובכידון.

הרגליים. ברקיעה מתכתית צועדות הרגליים, בנעליהן הכבדות. בשדה, בכבישים, באבק ובבוץ ממלאות הן את התפקיד המכריע המוטל עליהן — לצעוד, לצעוד, לצעוד.

תים שלו. עלינו לדעת את צרכיו. עלינו לדעת את תוכניותיו — ולשפוט בעצמנו היכן להלום ובמה. התנאי השני: תיאום רשת־השרות שלנו עם פיקוד־החזית, והתנאי האחרון, החשוב מכולם: הרמה הטכנית והמדעית של מפעילי־התותחים."

"מהי הרמה כיום?"

"גבוהה מאד. אין היא פחותה מזו של תותחני המעצמות הגדולות; אחד הקצינים חזר לפני זמן קצר מהשתלמות בחוץ־לארץ. הוא מסר שלא זו בלבד שהוא השתלט בקלות על חומר הלימוד אלא שהיו גם מקרים רבים בהם לימד הוא את מוריו."

"דיברת קודם לכן על רשת־חשירות של חיל־התותחנים."

"כן. התותחנות מצריכה שימוש מעשי במאתימטיקה, פיסיקה וכימיה. ישנה רשת נרחבת של שירותים, אשר מספלת בתותח עוד בטרם שואג הקצין: "אש!" ישנו דיווח מטאורולוגי על כיוון־הרוח, לחות־האויר ומידת־החום, ישנם מבחנים אקוסטיים ומדידות טופוגראפיות. הקצינים שלנו צריכים להיות, בראש וראשונה, מאתמטיקאים: בדיפרנציאלי ובאליסטיקה • הינם נושאי־לימוד חשובים לכל תותחן. אנשינו צריכים להיות גם כימאים: עליהם להתמצא בחומר־נפץ, מידות־החום של קני־התותחים וכן הלאה. כל המחקר הזה מבוצע על ידי מספר רב של בני־אדם."

"הבוחרים אתם באנשים בעלי רקע מקצועי מסויים?"

"אם וכאשר אנו יכולים לעשות זאת. קשה מאד לשבץ את קיבוץ־הגלויות במסגרת היחידה. אולם הגענו להישגים מפתיעים. היו אנשים שנאלצנו ללמדם אפילו את האלף־בית. כאשר ביקרו נספחים צבאיים זרים ביחידותינו, נדהמו למראה בעיית קיבוץ־הגלויות. אולם הם נדהמו גם מן התוצאות."

פרדי דיבר על תכונות חיל־התותחנים ובעיותיו בשקט ובשיטתיות. אולם כאשר פתח לדבר על אנשיו, גבר קולו ובעיניו נדלק ניצוץ.

"אנו רוחשים מעין אהבה פטריוטית לכומתות השחורות שלנו. כאשר תותחן פוגש בתותחן, הרי זה כאילו פגש בבן עירו.

אפשר שהבחנת כי הקצינים שלנו וקציני חיל־השריון היו היחידים שלא המירו את הכומתות שלהם בכובעי הקצינים החדשים. פשוט לא היינו יכולים להרגיש את עצמנו בטוב בכובעים אחרים."

• ענף־המדע העוסק בחקר מסלולי־המעוף של כדורים ופגזים.

חצפית

(כל הזכויות שמורות)

● **אל תקזזה לחיסול כוחו של מק־קארתי** והחוגים הנזעניים ה־מתחבאים מאחוריו עקב החקירה הנוכחית המתנהלת נגדו בקשר לשערורית החייל היהודי דויד שיין. אף כי השערוריה פגעה בו מאד לעיני מליוני צופי־טלביזיה, אפשר לסמוך על מק־קארתי הפקח להיחלץ מן המיצר ולהכאיב את ריח מתנגדיו לאורך ימים. הנפגע האמיתי תהיה יהדות ארצות־הברית, כי השתמטות החייל היהודי תשאיר רושם אנטישמי עמוק.

● **נאומו האחרון של הניי ביירוד עוד אינו השיא של המע־רכה נגד התנועה הציונית בארצות־הברית.** ההתקפה העיקרית עליה תבוא מצד החוגים היהודיים המתבוללים שהתקשרו עם חוגי משרד־החוץ ומשרד־המלחמה האמריקאי, במאמץ משותף לשבור את האשליה כאילו קו אנטי־ישראלי יגרום לאבדן הקולות היהודיים לנשיא אייזנהואר.

● **לא מן הנמנע כי כוחה של תנועת החרות יגדל באופן ני־כר,** אם אמנם יצליח מנחם בגין להחזיר לתנועתו את מאות העסקנים, שהתרחקו ממנה בשנים האחרונות מסיבות שונות ומנוגדות. בגין קיבל הצעה לכנס ועידת שולחן עגול של 140 עסקנים כאלה, הסיל על ח"כ בנימין אבניאל לנהל את המשא־ומתן בנידון זה. באים בחשבון להצטרפות: ד"ר ישראל שייב וחוגו הקיצוני, הרוצה במלכות־ישראל עד הנהר פרת, אנשי־חרות שהצטרפו בשעתו לצ"כ והתאכזבו, מפקדי אצ"ל־לשעבר מסוגו של עורך־דין שמואל תמיר, אנשי ועדת־ברגסון באמריקה כמו שמואל מרלין, רביזיוניסטים כמו זאב פון־וייזל וד"ר אברהם ויינשל החיפאי.

● **המתן לשינויים במבנה משרד־החוץ,** מיד לאחר הבחירות והר־כבת הממשלה החדשה. לפי התוכנית הנערכות עתה, מתכונן שרת לדרוש, אם ישאר בתפקידו כראש־הממשלה ושר־החוץ, מינוי שני תת־שרים למשרד זה: האחד — לענייני מדיניים ולקישור עם הכנסת ועדת החוץ והבטחון שלה; השני — לענייני מינויים ואדמיניסטרציה.

● **לא מן הנמנע כי תשתרר מתיחות** ביחסים שבין ראש שירותי המודיעין, משה ("מוש") פרלמן, לבין השר ללא תיק זלמן ("זאמה") ארן, לאחר שהתערב ארן בשבוע שעבר בפועל בענייני־המודיעין, הפר את ההסכם שקבע כי הוא יעסוק בתקופת כהונתה של הממשלה הנוכחית רק בענייני־ההס־ברה, החסרים כיום כל מסגרת ארגונית.

● **השתתפות סיעת השמאל במאבק הבחירות** לכנסת השלישית עלולה להימנע, לאחר שנגלעו בקרבה סכסוכים פנימיים חמורים. חלק מאנשי הסיעה דורש את החשת תהליך ההתמזגות עם מק"י, ואילו חלק אחר סוגן כי פרישתו ממפ"ם החלישה את הכוחות השמאליים־קיצוניים בישראל. מנהיג סיעת השמאל, ד"ר משה סנה, הנו עתה כמעט היחיד, הסוגן לקומה הנפרד.

● **יתכן מאד כי ח"כ אליעזר ליבנה לא ידרש עוד על־ידי מפא"י לעזוב את דירתו הירושלמית,** לאחר שהביעו גם בי. ג'. וגם ראש־הממשלה הנוכחי, משה שרת, את מורת־רוחם מהחלטת וועדת־הביקורת של המפלגה, התובעת מליבנה לפנות את הדירה, לוחצים על מרכז־מפא"י שיבטל אותה.

● **לשווא תחפש את גיליונות „הדור" בדוכני־העתונים,** אם תתמלאנה דרישת מנהלי־הבחירות של מפא"י, התובעים לסגור את „הדור" לקראת הבחירות, להוציא במקומו עתון יומי חדש, שייערך לפי שיטת העתו־נות האמריקאית. אם יופיע העתון החדש תימסר עריכתו, כפי הנראה, לידי ד"ר שמואל רולבנס, אחד מעסקני מפא"י האנגלוסאכסיים, שהגיע לארץ לפני שנים מספר, שימש כדובר ההסתדרות.

● **גדלו סיכוייך להיות מחוסר־עבודה.** מספר המובטלים בישראל יגדל הקיץ ברבבה שלמה, אם לא תספק הממשלה אשראי של 2 מיליון דולאר לצורכי הבנייה הפרטית. מספר זה מבוסס על הערכתם של הקבלנים והבונים הפחטיים.

לעומת זאת מוענים אנשי „סולל בונה" ועובדי השיכון העממי שעזרה ממשל־תית לבנייה הפרטית תגרום לאבטלה בבנייה הציבורית.

● **יחד עם מרק־החלב המסורתי של חג השבועות תאכל גם 100 גראם בשר,** אם יתמחו פרחי־השוחטים במקצועם בבתי־המטבחיים של אינקודה באסמרה — ואם לא יעכבו המצרים את מסען־הבשר בעברו דרך תעלת־סואץ.

● **יתכן כי תוכל ליהנות מחומר קריאה רב יותר בעתונות היומית,** לאחר שידון איגוד המו"לים של העתונים בהצעה לנצל את ההקלה במצב־הנייר, ללכת בדרכם של השבועונים, שהגדילו את מספר עמודיהם לפני כמה חודשים, בעקבות העולם הזה, יחליט להגדיל את העתונים היומיים בעמוד אחד בימי־חול.

● **בקרוב יעמוד לרשותך שפע של פרטים בצבעי אנפאקו־לור,** הרצאות ופחטומי תעמולה על הנעשה בארצות הגוש המזרחי. כמה נצי־גויות דיפלומטיות של הדמוקרטיות העממיות הגיעו למסקנה שהתעמולה המ־קומית של מק"י אינה יעילה ביותר, קיבלו מממשלותיהן הוראות להתחיל במסע תעמולה באמצעות סרטים, מסיבות ופירסומים, לקיים מגע הדוק ודיפלומטי עם כל אוכלוסיית ישראל, לא רק עם חוגי־השמאל.

● **אל תחמיץ את ההזדמנות לחזות במצעד הצבאי ברמלה** ביום־העצמאות. יתכן כי זהו המצעד הצבאי האחרון בקנה־מידה ארצי, לאחר שהגיעו מארגני חגיגות יום־העצמאות למסקנה כי במצעד עצמו אין שום חי־דוש, מלבד ההוצאות הגדולות ובלאי הציוד הצבאי, החליטו שבשנים הבאות יערכו רק מצעדים מקומיים בערים ובמושבות.

● **אם אתה קצין בצה"ל,** קטנו סיכוייך לצאת להשתלמות בחוץ־לארץ. הצבא עומד עתה, לאחר שנתיים של הכנות, להקים בית־ספר גבוה משלו ל־תפקידי מטה, בשיתוף עם כוחות־הוראה של האוניברסיטה העברית.

במדינה

העם

צליל ישן

„ע"לי"ה חופ"שית! מדי"נה עב"רית!" שנים רבות לפני שצה"ל ערך את מצעדו הראשון ברחובות ישראל, הידהדה קריאה זו מפי מפגינים עבריים. מאז נתקיימה הד־רישה השניה, וגם הראשונה עברה לשלב ביצוע.

אולם השבוע, ערב יום העצמאות, נאמרו כמה מלים בעלות צליל מזכיר־נשכחות באוזני אזרחי־זכרון. התוכן: דרישה נמ־רצת להפסיק למעשה את העלייה לישראל. הדובר: הנרי ביירוד, עוזר שר־החוץ האמריקאי, הממלא תפקיד של נציב־עליון למרחב.

תותחים וחמאה. ביירוד, בעל הפנים הנעוריים, קיבל על עצמו לספר לועידה יהודית אנטי־ציונית מה הם אבני־הנגף בדרך השלום במרחב. אמר הוא: הערבים בטוחים כי ישראל לא תסתפק בגבולותיה הנוכחיים, תתקוף את שכניה בכוח הנשק. הם סבורים שאם תגדל העלייה, לא תוכל ישראל לקלוט את העולים אלא בדרך זו. לכן הציע ביירוד להרגיע את הערבים, לבטל את חוק־השבות ולהפסיק את העלייה.

עצם תוכנה המדהים של ההצעה, שהיא מהדורה חדשה של כל הצהרות פקידי־המנדט, דירבן למחשבה. אי־אפשר היה להתעלם ממנה, גם לא לבטלה במילת־גנאי. סיבה אחת: האיש חשוב מדי. סיבה שניה: יש גרעין של אמת בדבריו.

הערבים בטוחים כי ישראל תתקוף אותם. כל עוד יתקיים חשש זה במרחב, לא יהיה שלום. כל עוד לא יהיה שלום, יוסיפו שני הצדדים להקים צבאות גדולים יותר ויותר, לקנות תותחים במקום חמאה. וכל עוד יקנו תותחים במקום חמאה, תגדל סכנת המלחמה מיום ליום.

הכרזה מהפכנית. כדי להשמיט את הקרקע מתחת להתקפת האנטי־ציונים ולס־תור את דברי ביירוד, לא מספיק לפרסם מודעות־ענק בעתונים אמריקאים, כפי שנדרש בישיבת הממשלה. לשם כך דרוש יותר: דרושה הכרזה פולטית מהפכנית מצד ישי־ראל, שתתן לערבים ערובה כי ישראל לא תפתח לעולם במלחמה — אולם רק במסגרת שלום של ממש. הצעה מעשית אפשרית: נכונות ישראל להקים ארגון מר־חבי בעל סמכות עליונה, שיאפשר ויפקח על פירוק הנשק במרחב.

ישראל שוב נכנסה למאבק על העליה — שהופסקה זה מכבר למעשה. כמו בפעם שעברה, תנצח ישראל במאבק זה רק אם תיטול את היוזמה לידיה.

מפלגות

הסוואה פטריוטית

לעתים קרובות דומות המפלגות העיק־ריות לצוות של סרטן, דג, נשר ואיילה הרתומים לעגלה אחת, מתאמצים להניע איתה בכיוונים שונים. אין פלא שלעתים קרובות אין העגלה משה ממקומה. אחדות־דיעות מושלמת של המפלגות היתה בגדר הבלתי־אפשרי.

השבוע הפך הבלתי־אפשרי למציאות. ה־דיונים החשאיים שנערכו בכל מרכזי־מפ־לגות־הקואליציה (העולם הזה 862) יחלק ממפלגות האופוזיציה, הסתיימו במסקנה אחידה: אין לערוך בחירות כלליות לכנסת במשך 18-24 החודשים הקרובים.

מסך נוצץ. לכאורה יכלו האופטימיס־טים לרווח נחת, להניח שאחדות הדיעות בעניין הבחירות מהווה פתח לתקופה של הרמוניה גם בממשלה וגם בכנסת. הם יכלו לצטט את ההכרזות הפטריוטיות של אנשי מפא"י, שטענו כי נוכח המצב הבינלאומי הקשה של ישראל יותרו על הלוקסוס של מלחמת בחירות; להתלהב מדברי אנשי הצ"כ, שגילו אף הם פטריוטיזם בלתי־רגיל, ביקשו לדחות את הבחירות כדי לאפשר לממשלה לפתור את הבעיות החמורות של הבטחון ומדיניות־החוץ.

אילם הספקנים שהעמיקו לחקור אל מעבר למסך הנוצץ של ההכרזות הפטריוטיות, הגיעו למסקנה אחרת לגמרי: אחדות־הדי־עות בכל הנוגע לבחירות היתה רק צירוף־מקרים. החלטת המפלגות שלא להקדים את הבחירות לא נבעה מהתחשבות יתר בצרכי המדינה בכללה, אלא מתוך חישובים פני־מיים אנוכיים, שלא היה ביניהם כל קשר (ראה להלן). הנשר היה תמים־דיעה עם הדג משום שניהם שניהם הסכימו שלא כדאי לזוז.

ויתר־יצחו

כאשר התרוצצו יעקוב ועשו בכרסה של רבקה בת לבן הארמי, לא היה מצבה מן הנעימים. אולם מצבה של מפלגת הציונים הכללים בשבוע שעבר היה נעים עוד פחות: מספר הבנים שהתרוצצו בקירבה היה יותר משנים.

בראש וראשונה, אותו שבוע הגיעה לשיאה ההתמודדות בין צעירי המפלגה המבקשים לכבוש להם מקום יציב בשורותיה, לבין המנהיגים התיקים החפצים, כמובן, לשמור על מקומם הטוב והנוח.

שנית, כמה מחוגי המפלגה המורכבים ב־עיקר מאנשי עסקים, ובראשם מזכיר הת־אחדות־הסתדרים, אפרים גוזמן, פקחו את עי־ניהם ופערו את פיהם בזעקה של אכזבה מרה: התפתחויות אחרונות כגון שביתת־הנפל של האופים (העולם הזה 859) הוכיחו להם, לדעתם, כי השרים מאנשי שלומם קשים יותר מאלה של מפא"י, עוררו אותם למחות ביקורת חריפה על הנהגת המפלגה.

שתי החטטות. המאבק הפנימי והבי־קורת עוררו את מנהיגי הצ"כ להתכנס ב־חדרי חדרים לסירורה של ישיבת דחופות, גדושות מתיחות, שהסתכמו בשתי החלטות חשובות:

● וועידת מפלגת הצ"כ, שהיתה צריכה להתקיים בימים הקרובים, נדחתה לזמן בלתי־מוגבל: המנהיגים חששו, שהיא תג־רום להתפרצות, אולי אף תפורר את המפ־לגה ללא תקנה.

● הוחלט שלא להקדים את מועד הב־חירות לכנסת, מתוך תקווה שהזמן יעשה את שלו, הבנים המתרוצצים ישקטו על שמ־ריהם והליכוד הפנימי יחזור לקדמותו.

תחל"ק לשמן ק"ק

מנגנון מפא"י היה עסוק השבוע. הוא שכח לגמרי את בעיית דחיית מיעד־הבחירות לכ־נסת או הקדמתו, הקדיש את כל מאמציו לבליעת כמויות עצומות של שמן־קיק מכונה בשם מצלצל: וועדת־ביקורת.

הוועדה עמלה בפרך בביעור הקוצים בקרב המפלגה, הקרה בפרשת ביתו הירושלמי של אליעזר לבנה, גרמה להוצאתו משורות מפא"י של ברוך נוי, ששמו נקשר באי־סדרים מעלי ריח רע בעיריית עכו, פתחה בחקירות נגד כמה אישים, בתוכם מנהל המחלקה המ־דינית של ההסתדרות, ראובן ברקת, אחד משרי מפא"י ואחד מחברי הנהלת־הסוכנות ששמם נשאר עדיין בסוד.

התרוקנה בחירות. אילם טבעו של שמן קיק שהוא מוציא את כל הסירחון הבלתי־טהורים החביים בגיף לאור העילם. על כן קמו כמה מעסקני מפא"י והציעו תחליף משלשל פחות: הקדמת הבחירות, שתלכדנה את המפלגה, תמנענה כל סכסוכים כנימיים וגילוי פרשות שחיתות ברבים.

הצעה זו עוררה שנית את בעיית הב־חירות. הפולמוס הפנים־מפלגתי התחדש. רק אדם אחד לא השתתף בו: דוד בן־גוריון. כאשר נתבקש לקבל משלחת של אנשי מפא"י בשדה־בוקר ולדון בפרשה, סירב בכל תוקף, הכריז: „אני אדון על בחירות כאשר אמצא לנחוץ, עם מי שאמצא לנחוץ, אם בכלל אמצא לנחוץ."

כספים

המלך לא מת

השמועות הלכו וגברו, הפכו בשבועות האחרונים לוודאות גמורה: בעוד חודשיים יפתח הבנק הממלכתי הישראלי את שעריו לפני קהל. בנק לאומי לישראל „יצטרך להע־ביר לו את מחלקת־ההוצאה, המטפלת בה־פצת שטרות־הכסף במדינה, יד מדרגת מוסד לאומי־למחצה לדרגת מוסד כספי פשוט.

המלך איבד את מחצית כסאו. מנהלי בנק לדיסקונט, החופס כיום את המקום השני בענף הבנקאות בארץ אחרי בנק לאומי לישראל, קיוו שהם יהיו הירושים, שעתה יוכל מוסדם, המשתדל להיות עממי ולתת יחס אדיב ללקוחות, לעלות למקום הראשון.

בשבוע שעבר התברר שהתקוות היו נוצ־צות וכוזבות לא פחות ממטבע של פרוטה. בנק לאומי לישראל השלים עם אבדן מעמדו הלאומי, אך לא גילה כל נטייה לרדת בסולם הבנקים הפרטיים. הוא פתח בפעולות הת־רחבות, רכש את מחצית המניות של הבנק השלישי בגודלו בישראל, בנק איגוד ליש־

ראל *, שיגר את מנהלו הקשיש, אליעזר הופיין, בשליחות סודית לארצות הברית — כנראה לשם גיוס כספים נוספים לרכישת מניות־בנקים נוספות.

נראה כי המלך לא ימות. אמנם תישאר לו רק מחצית כסאו, אך תהיה זאת עדיין מחצית רחבה מאד.

רפואה

הרופא המדומה

השוטר העלה על פניו הבעה של קשיחות רשמית, שלח את ידו לצלצל בפעמון־הדיבה. לא היה צורך בכך: הדלת היתה פתוחה. לא, הוא לא טעה בכתובת. שלט קטן הכריז שהדיבה שייכת לד"ר ישראל שלזינגר.

הוא הידק את אצבעותיו סביב המסמכים שהביא אתו ונכנס פנימה. בחדר הקדמי שררה אפלולית. על השולחן ניצב בקבוק־יין. לידו התגוללו שלוש מעטפות מקושטות בכתובות ארוכות, גלולות לבנות ומזרק מוארך ונוצץ.

בחדר השני שכב שלזינגר הצנום על מיטה. פניו היו חוורים ועיניו עצומות. חזהו עלה וירד בכבדות. ממולו — על כיסא — נשען רובה־צייד.

נראה כי אמצעי־הקטל, פרי המדע המודרני, לא נוצלו כראוי, מרצון או שלא מרצון. ישראל שלזינגר נשלח לבית־החולים בתל־השומר, נמסר לטיפולם של רופאים מוסמכים. נסיון־ההתאבדות לא הצליח.

לא היה זה נסיון ראשון. מוסדות הצבא עיינו בתעודותיו של ישראל שלזינגר, שציינו כי הוא הוסמך לרופא על ידי אוניברסיטה צרפתית. משהו היה לא בסדר. התעודות לא נראו אמיתיות.

סרן ישראל שלזינגר נעלב: הרי הוא שרת שש שנים במחנות צבא רבים בארץ. הוא עזר למשטרה הצבאית בגילוי חיילים שהיו להוטים אחרי סמים משכרים. רבים מהם אליו, נרפאו ממחלותיהם, איש לא התלונן. לא! על עלבון יכולה להיות רק נקמה אחת — מוות. סרן שלזינגר ניסה לשים קץ לחייו.

הסמלצות טובות. הנקמה לא עלתה יפה. חבריו למקצוע טיפלו בו, החזירוהו לחיים. הוא השתחרר, קיבל מכתבי־המלצה מצויינים, השתקע בדירתו הקטנה וחילק את זמנו בין קריאת עתונות הונגרית, עשיית נסיונות בכלבו פיפי וטיפול בחולים שכנים. רבים מהם נתקלו בשלט ד"ר שלזינגר, רופא עצבים, ונכנסו אליו, יצאו בהכרה ששלזינגר הנו רופא מוכשר, אך אינו מסוגל לרפא את תסביך־העליונות של עצמו.

אולם לאחרונה חל בשלט תהליך מוזר של הצטמצמות. תחילה נמחקה ממנו המלה עצבים. בעקבותיה נעלמה גם המלה רופא. שלזינגר סיפר לשכניו שהוא חדל לעסוק ברפואה, קיבל משרה בבית־חרושת לתרופות. הוא אפילו הפסיק להקריב את כלבו על מזבח־המדע, הסתפק בניתוח מדעי של האופנוע החדש שקיבל מבית החרושת.

פשר המחלה הממארת שאכלה את המלים של השלט בזו אחר זו התברר רק בשבוע שעבר, לאחר שבגר שלזינגר שנית במוסך הרפואי וניסה לעזור לעצמו למות: האוניברסיטה הצרפתית הודיעה לשלטונות יש־ראל כי אדם בשם שלזינגר אינו נמצא ברשימותיה. הוא הועמד לדין על נסיון להוציא רשיון־ריפוי בארץ בטענות־שווא. בניגוד לחולה המדומה במחזהו של מולייר, שהתחתן והצליח, נראו סיכוייו של הרופא המדומה פחות בריאים.

משפט

טבעת הצרות

שמעון יפת לא היה דון ז'ואן. הוא לא הסתובב במכונית מהודרת, לא כבש ליבות נשים יפות־תואר. היתה לו רק תכונה דון ז'ואנית אחת: על אצבעי לא נראתה טבעת נשואין. משכורתו הצנועה הספיקה רק כדי לקנות טבעת דקיקה לאשתו.

אשתו של יפת חשדה שחוסר־הטבעת מקל על בעלה להתהלך עם נשים אחרות, רשמה ללא הרף. שלום הבית הופר, ויפת רצה להחזיר אותו על כנו בכל מחיר. על כן קם וקנה טבעת נוצצת שהביא לו באחד הימים חברו, גדעון כהן, שילם תמורתה חמש לירות, הרכיב אותה על אצבעו הפועלית המיובלת.

דומה היה כי האושר שב לשכון בבית הקטן בלוד, כאשר הופיע יום בהיר אחד במקום חברו של גדעון, צדוק פאדאלי, ובפיו בשורת־אייב: גדעון נאסר. הוא חשוד בגניבה. אם לא ישלם יפת 50 לירות שכר עורך־דין, יספר גדעון במשטרה שהוא מכר לו חפצים גנובים.

סירוב מוחלט. מניין יכול פועל פשוט להשיג 50 לירות? יפת השיב לצדוק בלאו מוחלט. גדעון כהן השיב על סירובו בפתיחת־פה לפני השוטרים. השוטרים ערכו חיפוש אצל יפת, הושיבו אותו על ספסל־הנאשמים.

השבוע ניצב שמעון יפת בבית משפט השלום בתל־אביב, השיב על שאלות חוקריו. המזל הרע רדף אחריו גם כאן. סניגורו, יוסף קמיל, נכנס לנעליו של קטיגור, דרש משולחו להתוודות על כל מעשיו, זכה לגזיפה לא־אהבית מפי השופט האבהי יוסף בן־חנוך: „עזור לו! הרי לשם כך הוא שילם לך כסף!"

העזרה לא באה. שעה קלה לאחר מכן השיב האוטובוס הנוסע ללוד את שמעון יפת אל אשתו הקנאית, בלי הטבעת האריה — ובלי 10 ל"י.

ארגונים

מיהו הירוב?

שרשרת־העוגן הכבדה נעה בחריקה. אנ־

אנחנו לא פוחדים מהצהרת ביירוד

בעל הון יסודי של מיליון ל"י.

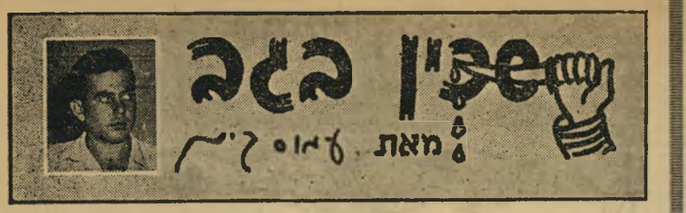

ווידוי של מבקר תיאטראלי

יום חג הוא לנו היום, חג הבמה העברית. בהעלותה את „יוליוס קיסר" לשקספיר על הבמה, התעלתה „הבימה" לעילא ולעילא. יישר כוחה!

אצלנו בפולניה היו אומרים: פשסצ'חבוסמפקי צ'סטרפסחצ'בונו, כלומר, אם שקספיר טרח בערב שבת, נאכל פשפירה בשבת.

הכל היה מרהיב. התפאורות. המוסיקה. המשחק. הכימוי. התאורה. הכל. יוליוס היה עריץ טרני. ברוטוס היה טרני לא פחות. גם קסיוס. אולם לנו, בתור יהודים, היה משום טעם לפגם בסצינת הרצח. נפש היהודי סולדת מרצח, ואולי מוטב היה למצוא פתרון אחר. אמנם, גם ידי דוד המלך לא היו נקיות מדם אך אל לנו לשכוח כי הוא כתב את ספר־התהילים!

זכורני, מעשה בעורך ה„היינט", שראה פעם ופעמיים מחזות של שקספיר על הבמה הפולנית — שהיתה בשעתו מהמשובחות באירופה המזרחית — והפסיד: אלף נוויס הארגענען איינער דעם צוויישן,און די מענטשן קויפן איינסריטס קארטען! אמנם, יש בגישה זו מהסרי־מיטיביות היהודית העממית, אך אף על פי כן היא באה ללמדנו על אינסטינקט לאומי עמוק, המהבהב במסתרים ונחלתו מאירה את חשכת־הנפות.

לנו, כיהודים, אולי יש משום טעם לפגם גם בסצינות האליליות מהחי רומי, ולא מובן לנו מדוע יש צורך לחזור ולדוש באידי מארס. לא במארס ומיופיטר ניוושע!

הבמאי עשה עבודה נדולה. מסקין, בתפקיד ברוטוס, נשם אויר־פסנות. רובינה נתנה לנו שוב לירי רומאית מפומפיאה. נם השאר לא עמדו על „הנומס", כפי שאומרים אצלנו.

אנב, אין מי משמשיך על מחיריי־הנזון במזנון?

טפסים

הלכתי למלא טופס בקשה לרפטריאציה.

— רפטריאציה? — התמלא הפקיד — מאיפה אתה?

— מכאן — אמרתי.

— לאן אתה רוצה לחזור?

— למולדת!! — אמרתי.

— אם כך — אמר הפקיד — עליך למלא טופס־בקשה לקבלת טופס בקשה לרפטריאציה. הטופס היה 12ד, אבל אליו היה צריך לצרף שני טפסים 14ו, 5ו, וארבעה בינונים. ושלוש תמונות חיתיות בלי חכמות.

עמדתי בתור ומסרתי את הכל.

— מצוין! — אמר הפקיד — עכשיו לך למודיעין ותקבל שם טופס־בקשה להארכת 14ו. טופס־בקשה להחיית 5ו, שני טפסי־אישור 12ד ואחר קטן. ואל תשכח את העודף.

למחרת באתי והבאתי את הכל מלא. הפקיד עיין בטפסים, ואמר: עכשיו, סע לירושלים. מפני שאצלנו אזלו הטפסים, נש לבית הדפוס הממשלתי וקח שם טופס־ערעור, ותביא הנה, ותקבל טופס לערעור שני.

— על מה אני מערער? — שאלתי

— על הכל — אמר הפקיד — אבל הערעור שלך ייחתם. וגם הערעור השני. אחרי השני, תביא אלי ותקבל טופס בקשה חדש לקבלת טופס בקשה לרפטריאציה, עם חמש המלצות מכאלה שלא מכירים אותך. ותמלא שני שאלונים.

נסעתי, חזרתי, באתי, מילאתי, מסרתי.

— מה עכשיו? — שאלתי את הפקיד.

— עכשיו קח טופס־בקשה לקבל לישות, מלא אותו ולך לישות.

— ומה בנוגע לרפטריאציה? — שאלתי.

— רפטריאציה? — תמה הפקיד — אין בכלל דבר כזה! אנחנו לא מחזירים הנה מי שכבר נולד כאן. ובכלל, אם שילמת, לא מקבלים שום דבר בחזרה.

ארצה החליקה לאיטה לעבר פתח נמל־חיפה. על הסיפון ניצבו 17 צעירים תמירים, שלחו מבטים קלאים דכאון בקבוצת העסקנים שניצבה על החוף.

לכאורה היה זה צריך להיות מאורע משמח. הצעירים, אנשי קבוצת־הכדוריד של מכבי רחובות, אלופי שתי המכביות האחרונות, הוזמנו על־ידי התאחדות־הכדוריד ההולאנדית לערוך סדרת־תחרויות בארץ הגבינה והנערות בריאות־הבשר.

אולם ברגע האחרון, בבוקר ההפלגה, נתקבלה במרכז מכבי הודעה טלפונית מדהימה: המחלקה להכשרה גופנית הודיעה בשם משרד החוץ, מטעם צירות ישראל בהולאנד שלא נעשו כל הכנות לקבלת פני הכדורידנים. מוטב שישארו בבית.

עסקני מכבי נזדעזעו. אולם הם לא ביטלו את תוכנית המסע, החליטו לאפשר לכדוריידנים לבלות חופשת אביב בהולאנד, אך לא על חשבון התאחדות הכדוריד המקומית, הרי על חשבון יהודי־המקום.

החלטה נבונה. ההחלטה היתה נבונה. כאשר נמצאו הספורטאים בלב ים, קיבל מרכז מכבי הודעה שניה, שסתרה את קודמתה: ההתאחדות ההולנדית נכונה לקבל את הקבוצה הישראלית בזרועות פתוחות — ובשערים מוגנים היטב.

אבן כבדה נגולה מעל ליבם של עסקני מכבי. אולם את מקומה תפסה אבן שנייה, כבדה לא פחות: מיהו הירוב המסתורי שחייב במסע וגרם להם כאב ראש בל־ישוער?

החלה חקירה, והאכזבה היתה קשה: התברר שהירוב לא היה הפועל. אפשר היה לתלות את האשמה רק במפלצת הביורוקראטית הישראלית, אשר ידה האחת אינה יודעת דבר על מעשי היד השניה.

אבל אין דבר. אנשי מכבי, שנחלו נצחון על ההולנדים כבר במשחק הראשון (11 : 10), מקוים לנצח גם את המפלצות למיניהן.

תודת האומה

שש שנות אכובה

הסרג'נט־מייג'ור הפסיע הלוך ושוב על פני צריף העץ המאורך. הוא היה עצבני ודרוך. לפתע אזר עוז, ניגש לשולחן החשוף, הרים את המעטפה החומה שהיתה מוטלת עליו. היא היתה מוטבעת בחותמת סודי ביותר, מיועדת אל מפקדו הישיר.

הוא פתח את המעטפה, ועיניו רחבו: מחלקת־בטחון־שדה של צבא־הוד־מלכותו בפלשתינה הגישה תלונה נגד סרג'נט־מייג'ור וויליאם ג'יימס בראון. הוא נראה מסובב בשטח יהודי מחוץ לתחום, מלבד זאת נפתחה נגדו חקירה סודית בקשר לפגישות התכופות שניהל עם צעירים יהודים.

לא נותר שמץ ספק. הכל התאים למצאות: השם, הדרגה, הפרטים. ג'יימס בראון לא ביזבז אף רגע. הוא ניגש למחסן־הנשק, שהיה תחת פיקוחו, העמיס על מכונית־משא את כל אשר הצליח לשאת בידיו. המחסום בשער המחנה הצבאי בבית־נבאללה הורם: הסרג'נט־מייג'ור ערק מהצבא הבריטי.

כדור משחק. ידידיו בהגנה עזרו לו להסתתר עד קום־המדינה. לאחר מכן התגייס לצבא ההגנה לישראל, שרת בו 11 חודש.

כשהשתחרר ראה כי שוב אין זקוקים לו, שוב אין עוזרים לו להתאקלם בארץ. כשהתחתן ביקש שיכון מתאים. כאנגלי טיפוסי לא היה רגיל לחבוט באגרופיו על השולחנות, שימש כדור־משחק לפקידים, אשר רגליהם הענוגות בצבצו מתחת לשולחנות־כתיבה במשרדי ממשלה שונים.

ג'יימס, כדין עולה חדש, ניסה לשחרר

במדינה

ממס את רהיטיו, אותם התעתד להביא מ־אנגליה באמצעות אמו. התשובה היתה סי־רוב מוחלט.

אזרח אפור ג'יימס בראון לא בחר בדרך חבריו העריקים. הם, המאוכזבים, בכרו לח־זור למולדתם, לרצות את ענשם ולשוב לה־יות לאזרחים מועילים ומכובדים.

החודש, בהתקרב יום העצמאות הששי של המדינה, שעזר להקימה, התכונן האזרח ה־ישראלי ג'יימס בראון להגר מן הארץ, לח־פש לו מולדת חדשה.

דרכי חיים

מכיר ומכירה

רחוב אלנבי בתל־אביב המה מעוברים ושבים. רובם ניסו להגיע לבתיהם בתקופה להמלט מהתמסין הלוהט. בין אלה שלא ניסו היתה גם אשה אחת. ביתה של מרים יהושוע היה הרחק — בירושלים. היא נצ־מדה, ששום, לקיר בנין הדאר המרכזי, הת־עבודה בכפר הגוער בן־שמן, לא היתה לו הרוחה: המשכורת לא הספיקה, המ־צוקה הכספית הלכה וגדלה, הוא היה נאלץ לשקוע בחובות.

עתה לא היה כל רצון להתחיל לחיות. הוא ניצב על גג הפסג', העיף מבט אחרון באנשים־החגבים, המתרוצצים שש קומות מתחתיו, אחר הניף את רגליו אל מעבר למעקה.

זעקה אחרונה. חפץ הקיום פועם באדם אפילו בשעה שמוחו ונפשו כמהים אל המוות. חפץ זה הוא שהוציא מפי פניגר את זעקתו האחרונה הנוקבת.

כהרף עין השחירה הסיבטה שליד הפסג' מהמוני סקרנים. זבניות צעירות סרצו מבתי־המסחר בסביבה. ניתנה להן הזדמנות נדי־רה: לראות מתאבד.

„טיפש שכזה," אמרה אחת מהן בהחליקה על חלוקה הכתול, הקמוט במקצת מן המ־רוצה, „מי ביקש ממנו לעשות זאת?"

הרופא שחש למקום כרע ליד פניגר, בדק אותו חטופות, אחר הניד בראשו ברוב־משמעות. מישהו הביא שמיכה, כיסה בה את הגופה.

„אבא," קרא זאטוט סמוק־לחיים, שניצב בתוך ההמון צמוד אל מכנסי־אביו, „מדוע הדוד הזה שוכב כאן?"

„הדוד הרגיש לא טוב," השיב האב, „הוא רק שכב לנוח."

מרים יהושע, שכן וילדה
לא אירע דבר

זיקה מעל לכרסה המקומרת המעידה על הריון את בתה ברכה (1) תכולת־העיניים ורודת־הלחיים.

לפתע התפלג חלק מההמון הזורם, יצר טבעת חיה מסביב למרים. עיניים בוהות ננעצו בה. שפתיים יבשות העלו חייך של־אי־אמונה למשמע האוזניים. האם הציעה את בתה למכירה. היהודים הטובים החלו להתוכח.

התינוקת הזילה ריר מפיה חסר־השיניים על בגדיה המכוסים בשיירי ארוחות אח־רונות. לפתע פרצה בבכי מר וצורתני.

בחור תמיר פילס לו דרך. התייצב ליד האשה לקח את התינוקת מידה. „הנה קונה," ליגלג צופה משועמם. אחר החליט כי זהו האב. הבחור נעלב, שלף תעודת־זהות, הוכיח כי שמו אוקנין משה (22) — —רוקן.

„אני רק שכן שלה," אמר „עברתי ברחוב. בעלה מת לפני זמן קצר."

הסבעת נתבקעה. הזוג החל לנוע. הקהל הזדחל בעקבותיו. כמה עשרות מטרים — והשורות החלו להתדלדל. מרחק נוסף — ואחרוני המלוים נעלמו. דבר לא קרה. העניין ירד מסדר־היום.

אסונות

הדוד הרגיש לא טוב

„כיצד לחדול לדאוג ולהתחיל לחיות?" קראו הכותרות הגדולות־צבעוניות של ספרי דייל קארנגי • מחלון הראוה של חנות הספרים בפסג' החדש ברחוב אלנבי, תל־אביב.

אדולף אברהם פניגר רצה לחדול לדאוג. ב־54 שנותיו עברו עליו תלאות רבות: בתקופת הכיבוש הגרמני טולטלו הוא ובני־משפחתו על־פני מחנות־הריכוז של פולניה. לאחר המלחמה היה נתון ללחץ מצד השל־טון החדש, שראה בו יסוד בורגני בלתי רצוי. גם כאשר הצליח, לפני שנתיים, לע־לות עם אשתו ושני ילדיו לישראל ולקבל עבודה בכפר הגוער בן־שמן, לא היתה לו הרוחה: המשכורת לא הספיקה, המ־צוקה הכספית הלכה וגדלה, הוא היה נאלץ לשקוע בחובות.

עתה לא היה כל רצון להתחיל לחיות. הוא ניצב על גג הפסג', העיף מבט אחרון באנשים־החגבים, המתרוצצים שש קומות מתחתיו, אחר הניף את רגליו אל מעבר למעקה.

זעקה אחרונה. חפץ הקיום פועם באדם אפילו בשעה שמוחו ונפשו כמהים אל המוות. חפץ זה הוא שהוציא מפי פניגר את זעקתו האחרונה הנוקבת.

כהרף עין השחירה הסיבטה שליד הפסג' מהמוני סקרנים. זבניות צעירות סרצו מבתי־המסחר בסביבה. ניתנה להן הזדמנות נדי־רה: לראות מתאבד.

„טיפש שכזה," אמרה אחת מהן בהחליקה על חלוקה הכתול, הקמוט במקצת מן המ־רוצה, „מי ביקש ממנו לעשות זאת?"

הרופא שחש למקום כרע ליד פניגר, בדק אותו חטופות, אחר הניד בראשו ברוב־

• בן למשפחת איל־הפלדה האמריקאיים, מחבר שורת ספרי יעוץ פסיכולוגיים־עממיים שהופצו במיליוני טפסים. המפורסם שבהם: „כיצד לרכוש ידידים והשפעה בחברה."

פשעים

השיטה הזולה

לרוב הוצאות־הספרים יש שוק טוב ובטוח להפצת הספרים שמעטו עליהם הקופצים. שוק זה מוגדר על ידי רבבות עובדי המ־דינה, העירויות, ההסתדרות והסוכנות ש־אינם יכולים לעמוד בהפצרותיהם של הסוכ־נים הטרדניים ורוכשים אנתולוגיות משע־ממות־עד־מות, אנציקלופדיות לא־מדוייקות־ביותר וסתם כל־כתבי בתשלומים המתנכים אוטומטית ממשכורותיהם.

מכת־הסוכנים הגיעה לממדים כאלה ש־כמה מנהלי משרדים ממשלתיים אפילו נזכרו בכך שבעצם הם יכולים לעוצרה, ואסרו על כניסת הסוכנים למשרדיהם. עובדי־משרדים אחרים, פחות מאושרים, המשיכו ליפול קרבן לטרדנות הסוכנים, לרכוש ספ־רים בהם אפילו לא התעתדו לדפדף, תמורה לירה עד חמש לחודש.

בלי ניכוי. מצב ענינים זה מצא חן בעיני נוכל ירושלמי, שהחל מבקר ב־משרדים ממשלתיים וציבוריים לפני כחצי שנה, מחתים את הפקידים על אנתולוגיה פילוסופית. למרות שמחיר שלושת כרכי־האנתולוגיה הגיע לעשרים לירות, הסתפק הסוכן החדש במפרעה של 800 פרוטה, לא חייב את החותם בניכוי אוטומטי, או בכל תשלום אחר.

מובן מאליו שלא הסוכן ולא האנתולוגיה הפילוסופית הופיעו יותר במשרדים, אחר ביקורם הראשון. הפקידים שנפשם חשקה בפילוסופיה גילו גישה פילוסופית למופת, ביכרו לא למסור תלונה כל שהיא למשטרה. הם סברו כי השיטה בה עליהם לפרוע תשלום חד פעמי של 800 פרוטה, בלי כל ניכוי־משכורת נוספים ובלי הצורך לס־חוב כמה כרכים חסרי־עניין לבתיהם, היא הזולה יותר.

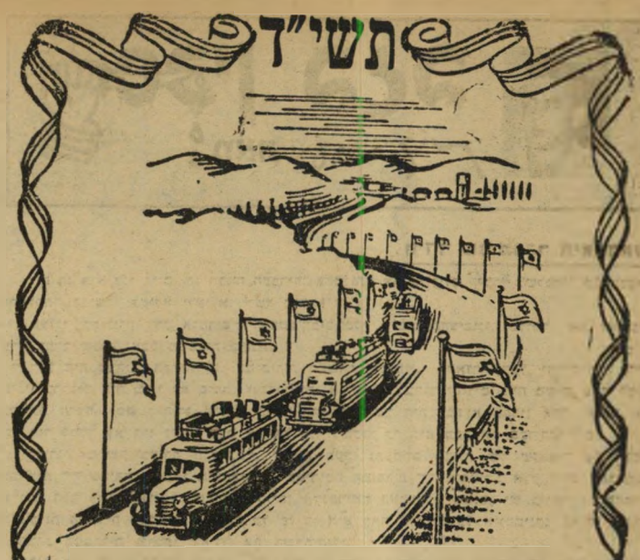

עם פורצי המצור על ישובים בישראל בדרך לא דרך מים עדי ים ומדן ועד אילת נהגי „אגד" (א.ש.ד.) לא שמטו ההגה במשך חצי יובל שנים. נמשיך במסורת זו ונשרת את תושבי הארץ בכל הדרכים ובכל הזמנים.

ברכתנו לממשלת ישראל ולצבא ההגנה לישראל שלוחה בזה לחג העצמאות.

„אגד"
(א. ש. ד.)

היש לך כאבים...
בגב, בברכים, בכתפיים או בפרקים?
„רפא"- רח' שלמה המלך 103, תל־אביב טל. 24495

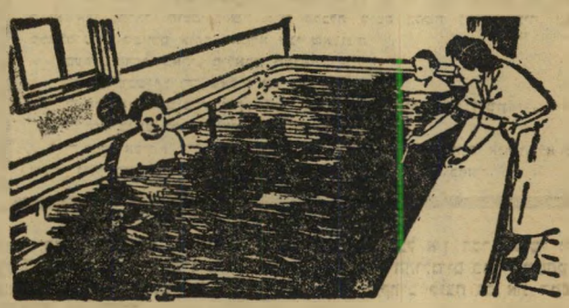

בריכות מי־מרפא — חבישת בוץ כמו בקרלסבד זישי או טבריה

כמו כן אמבטיות ערבול (Whirpool bath) / חדר זיעה טורקי / מחלקה מיוחדת לאיכשור ע"י התעמלות רפואית, מסג' וריהבילימציה
המוסד היחידי מסוג זה בארץ / מחלקה לסובלי רוימטיזם / עומד תחת הנהלה ופקוח רפואי

של
הרוקח טבצ'ניק
מגלה את יופי העור
הגנוז והמוסתר
ע"י סילוק הכתמים
הפצעים והנמשים
המפיץ:
ת"א רח' מלך ג'ורג' 54
דרוש סוכן מלא לה־שיג בכל הארץ

אחרי אלפיים ושש שנים תשובות

1. יפה שעה אחת קודם; 2. הונפה היד הטמאה; 3. עד מתי נחשה?; 4. האויב בשער; 5. איש דגול; 6. נע־מוד בסרף; 7. שעת הרת עולם; 8. ימים טרופים אלה; 9. יראה הציבור וישפוט; 10. ציפור הנפש; 11. לא ינום ולא יישן שומר ישראל.

פרחי כוכבים דורכים בקאן

מאת **מיכאל אלמז**

שליחו המיוחד של „העולם הזה" לקאן

סימון סילבה, ידיד, וצלמים
— רצופה בגדים נושרים

כמה חלקים בפירסומה של כוכבת תופס הכשרון וכמה — המזל? הנסיון המאלף של סימון סילבה, נערה ברזילית קטנה, לא יפה ביותר ולא צעירה ביותר, מוכיח כי על היעדרו הגמור של כשרון משחק אפשר לכפות בהיעדרם הגמור של בגדים, בתנאי שבמרחק מתאים יימצאו צלמים מתאימים. בקאן הפתובבו פרחי כוכבות מסוגה זמ־ אות — אך רק מעטות הצטיינו בגילוי־לב כה מרחיק־לכת, המוזיך אל תחילת מסך־ הנפש. האחרות מסתכלות בה כיום בקנאה.

זה הסיפור על אודות סימון סילבה ועל חברותיה השפו־ תגיות, אבל בעיקר וביחוד על אודות סימון סילבה.

לראשונה ראינוה — לבושה כהלכה — באחד מפרוזדורי ארמון־הפסטיבאל הנאה. לאחר זמן, במסיבות אחרות, ראי־ נוה — — הכל יבוא בזמנו. היא לא משכה תשומת לב, אף על פי שניסתה, בעווה דוקא, לעשות זאת. היא הסתובבה בחברת העתונאים, בתקווה שאחד (או יותר) מהם יזמינו אותה לראיון. אולם הם ביכרו על פניה את מישל מורגאן, רוברט מיצ׳אם וג׳ינה לולוברג׳ידה. לא היה בכך משום פלא: סימון לא היתה בעלת יופי בולט, גזרתה השמנמנת לא היתה מרהיבה, שמה לא היה מפורסם. לג׳ינה, מצד שני, היו כל המעלות.

נמצא מי ששאל, לאחר ימים, את חברו:

„מי היא, בעצם, השמנמונת הזאת?"

החבר משך בכתפיו, שאל את חברו. הלה חקר אצל חברו הוא. השלישי משך בכתפיו ושאל אדם אחר. באה תשובה: „שמה סימון סילבה. היא אנגליה. על כל פנים, היא מש־ תתפת בסרטים אנגלים."

מישהו שעבר במקרה ליד הדוכן הברזיטי בתערוכת־ הפרסומת הקטנה שהוקמה באחת מקומות הארמון, הציג שאלה לפקיד הבריטי.

הלה גרד את פדחתו.

„סימון סילבה...?" לחש לעצמו פעמים אחדות, מתאמץ לזכור.

אחר נזכר לפתע כי אי־שם בין מאות התמונות אשר ג׳. ארתור רנק שלח לפסטיבאל נמצאים כמה צילומים של גברת הנושאת שם כזה. הוא פתח קופסות רבות, כמעט נתייאש, ולבסוף מצא את מבוקשו.

העתונאי הציץ בתמונות. נראתה בהן אשה צהובת שער ושמנמונת בלבוש של כמעט־מינימום.

„אם אין ברצונה לגרש את כל האשליות," העיר האיש בציניות אכזרית, „מוטב כי לא תחשוף את גופה יתר על המידה."

אחר החזיר את התמונה לפקיד באומרו כי אין לו בה כל עניין. סימון סילבה, חשב, לא תראה את תמונתה לעולם בע־ תונות הגדולה. הוא טעה, כמובן, כי אחרת לא היה נכתב הסיפור הזה.

עיגיו של עלי חאן

אולם הבה ונמשיך שלב אחר שלב. סימון סילבה היתה אחת מני רבות: חבורה גדולה של נשים צעירות (ולא־כל־ כך־צעירות), שהודות להופעה או שתים בתפקידים של מה־ בכך בסרטים, זכו בוודאי לאחר מאמצים רבים אצל המז־ כירות, בכרטיס־הזמנה להצגות הפסטיבאל. נערות אלו עשו מאמצים נואשים למשוך לעצמן תשומת־לב, בזוכרן את עליתה המפתיעה והסנסאציונית של אירנה פאפאס, בפס־ טיבאל השנה שעברה.

„אינך יודע מי זאת אירנה פאפאס?" תמה ידידי מבקר הקולנוע היהודי. וכאשר עניתי בשלילה, העיר:

„השכלתך הקולנועית לקויה," וסיפר לי את המעשה מ־ תחילתו ועד סופו.

אירנה פאפאס היא בת־כפר, ובת כפר ביוון פירושו נערה ללא כל השכלה או תברות. אבל היא שאפה להיות שחקנית והיא באה לאתונה והיא היתה יפה והיא קיבלה תפקידים קטנים במחזות אחדים ונישאה לשחקן צעיר, אשר עזר לה לקבל תפקידים יותר גדולים על הבמה ובסרטים והיא נשלחה בשנה שעברה לקאן, לייצג את יוון, ובאחד הנשפים משכה את עיניו של עלי חאן והלה הזמין אותה למחול והצלמים צילמו את שניהם והעתונאים כתבו כי בגללה נותן עלי חאן גט למי שנתן בשנה שעברה ואירנה פאפאס לא הכחישה את הדבר כאשר נשאלה על כך ועלי חאן כעס מאד וניתק את כל יחסיו אתה, אבל בינתיים נתפרסמה וקיבלה תפקיד קטן בסרט איטלקי ועשתה חיל וקיבלה גט מבעלה ועתה היא מבלה בחברה הבינלאומית הכי מבריקה ומחר אפשר כי תהיה כוכב נודע.

זאת היתה בנשימה אחת. הקאריירה של בת הכפר מיוון, היא שימשה דוגמה ומופת לכל אחת מרודפי־הפרסומת אשר נזדמנו לקאן השנה. כל אחת מהן קיוותה כי כך או אחרת (עלי חאן לא בא השנה לקאן) תגיע גם שעתה שלה. שעתה הגדולה של סימון סילבה היתה ב־ ארוחת הצהריים על האי.

עוד בטרם הגעתי ל־ קאן, ידעתי על ארוחת־ צהריים זאת, הנערך על ידי עתונאי המקום לכבוד אורחי הפסטיבאל, על אי נחמד מול קאן. ביום בהיר אחד, לאחר שני ימי סגריר, יצאנו, איפוא, בשלוש סירות מנוע מן הנמל הקטן אל האי הסמוך.

הייתי בסירה האחרונה, שבה ישבו גם מרבית השחקנים: האמריקאים מהוליבוד, כמה אוסטרים, החבורה העליזה של רודפות־הפרסומת ושחקנית טירונית מהודו, בתלבשתה הל־ אומית. אך יצאנו מן הנמל לדרכנו בת שני הקילומטרים, וה־ הדרת הקטנה חלתה במחלת־הים, התעטפה בסארי שלה וישבה באחת הפינות, חיוורת ורועדת. העתונאים הצלמים היו בטוחים שלפניהם תכסיס־פרסומת חדש, ורק לאחר שההדרת המסכנה דחתה את נסיונותיהם לצלמה במצב הביש, האמינו לה והירפו ממנה.

בין הנוסעות על אותה הסירה היתה גם סימון סילבה, שאז עדיין הכירו הכל את מראיה, אבל מעטים ידעו את שמה. היא לבשה בתונת עמוקת־מחשוף. איש לא התפעל. לעת עתה, על כל פנים.

האוכל היה מצויין והיין גם כן. קבוצת רקדנים, בלבוש פרובנסאלי מסורתי, הדגימה בפנינו את מחולות האזור.

סימון סילבה בתמונת פרסומת אנגלית
הדרך להצלחה —

החורשה היתה על שפת־הים ולאחר הארוחה הכבדה יצאנו לטיול קטן ליד המים. שם ראינו את הצלמים עומדים בקבו־ צות מסביב לרודפות־הפרסומת.

הצלמים היו להוטים

לא הרחק מהם ישבה ארלין דאהל, שחקנית־הוליבוד, על כורסת־חוף. הצלמים צלמו אותה אך קצת, מכיוון שמעמדה בעולם הקולנוע מגע ממנה התחשפות בפרהסיה. אבל לידה ישבה דורה דול, שחקנית צרפתית ממוצא רוסי. היא גלתה ברצון חלקים רחבי־מידות מגופה. הצלמים העתירו עליה צילומים לרוב.

שחקנית מתחילה אחרת, יוניה שחרחורת, שנתקגאה בבת ארצה אירנה פאפאס, עמדה לא הרחק משם. שני צלמים צילמו אותה בלהיטות רבה. היא היתה לבושה בגד־ים, לידה, על ערימה גבוהה של חול וצדפים, ישבה נערה ממארוקו שניסתה להיראות מסתורית. היא חסכה קצת כסף ובאה לקאן. היא לא היתה יפה ולא ידעה לשחק. אבל היא רצתה ליהפך לכוכבת. באחת ממסיבות הקוקטיילים פנתה אלי בשומעה שאני ישראלי וגילתה לי שהיא יהודיה. באותה נשי־ מה שאלה אותי אם:

(א) יש לי כרטיס מיוחד להצגות הפסטיבאל, ו־

(ב) אני יכול להציגה בפני צלמים שיצלמוה.

תשובותי היו שליליות, אבל לא ארכו השעות והיא מצאה צלם, שעמד על ברכיו מולה וצילם אותה מזויות שונות.

לפתע החלו הכל רצים לעבר קבוצה של סלעים שהתנשאו מתוך מי הרקק.

על אחד הסלעים האלה נראתה סימון סילבה השמנמונת. היא החליפה את בגדיה ועמדה עכשו ברגליים יחפות כש־ חצי־גופה העליון חשוף לחלוטין, פרט לאיזו רצועת־ בד שקוף, נחיל של צלמים הקיף אותה. הצלמים צעקו:

„סימון, הסירי את הבד! הסירי את הבד!"

שלושה צלמים שמיהרו לתפוש עמדות־צילום נוחות יותר, מעדו על אובך הסלע החלקלק, נפלו למים. מצלמה אחת נום־ צה לרסיסים. צלמים נוספים לחמו ביניהם על זויות טובות, צילמו ואחר שאלו: „מי היא בכלל?" במאי יוגוסלבי שעמד וחזה בהצגה המוזרה השמיע בקול רם הערות עוקצניות על חשבון גופה של הגברת השמנמונת. אולם איש לא שעה לדבריו. תיקתוק מצלמות ורשרוש מסרטות נשמעו מכל עבר.

„מה מתרחש שם?" בקע קול אמריקאי מאחורי הצלמים. הכל פינו דרך לבא. היה זה רוברט מיצ׳אם, אשר המהומה משכה את תשומת־לבו.

„בוב!" התחננה סימון ביבבה, כשצניעות־פתע תוקפת או־ תה, „בוא והצילני. הם רוצים שאצטלם ערומה."

חיוך רחב השתפך על שפתיו של מיצ׳אם. הוא פסע לעבר המסכנה השרויה בצרה. עזבתי את המקום.

למחרת הופיעו התמונות. מיצ׳אם, חובב הרפתקאות ה־ יוצאות מגדר הרגיל (כמו, למשל, עישון מאריחואנה) לא בלבד שלא הציל את העלמה הצנועה מידי הצלמים, הוא אף הצטלם בחברתה המעורטלת שוב ושוב.

כעבור שעות מספר נתבקשה העלמה סילבה על ידי הנהלת־ הפסטיבאל להחזיר את כרטיס־ההזמנה שלה. בעתון המקומי הופיעה ידיעה קצרה: „סימון סילבה, שהצגת־ערווה שלה בקאן זכתה לתגובות שליליות, עזבה את העיר בחשאי את־ מול עם שחר. איש לא יצטער על כך."

„אילו ידעתי..."

קראתי את הידיעה בסיפוק רב. אוכל לכתוב, חשבתי, כי תכסיס הפרסומת הכי מכוער והפחות־אסתיתי שראיתי מימי נסתיים דווקא בכשלון. אסיים את המאמר בתרועת נצחון. הייתי תמים.

לפני ימים מספר שלחה סוכנות הידיעות יונייטד פרס ידיעה לכל עתוני־הארץ. הם לא פרסמו אותה, משום שקוראי כבר יודעים — הרי תמצית־הידיעה:

מפיק סרטים אמריקאי ראה את צילומיה של סימון בחברתו של מיצ׳אם ומיד החתים אותה על חוזה לשבע שנים. בהגיע סימון לניו־יורק נתבקשה על ידי הצלמים לחזור על ההצגה שעשתה אותה מפורסמת. היא הסבירה כי בהיותה בקאן הצטננה. משום כך, אמרה, עזבה את העיר לפני תום הפסטיבאל.

„לא, לא, ולא!" הכריזה, והתפשטה.

אחר אמרה, מספרת יונייטד פרס, לעתונאים:

„אילו ידעתי כי אם אסיר את בגדי אזכה בחוזה לזמן ארוך, הייתי מתערטלת לפני שנים, חבל."

כן, חבל. מן הסתם היה אז גופה קצת יותר רענן.

• רוברט מיצ׳אם

זה עתה הופיע:

מבחר מספרות העולם

במהדורת כיס.

- שדרות החטא
- אהבה בצפון
- החדר בעלית הגג
- הרפתקה אחרונה
- פגישה בסודאן
- ביתן הנשים
- לילה לזכרון
- בסמטאות רומא
- הגבר המסתורי
- הנערה מרחוב פלאמינוה
- בסערת החושים

הרומנים שזכו

ל.בפט סלר" עולמי

בית מסחר לאופנת גברות

בוש

ת"א, רח' אלנבי 33

נפתח מחדש

אחרי שינויים מקיפים ובהנהלתה היחידה של

אלזה אופריכט

הנכן מוזמנות

לחצוגת אופנה

של דוגמאות אקסקלוסיביות שתמשך עד 19.5.1954 פעמיים ביום: (12—11 לפנה"צ — 5.30—4.30 אחה"צ).

לתשומת לב לקוחותי הנכבדות!

העברתי את הסלון שלי

בהיקפו המלא וללא כל שינוי לבימ"ס "בוש", ת"א, אלנבי 33

אשמח להקביל את פניכן

אלזה אופריכט

צינקוגרפיה

י. רינדזונסקי

רח' הקישון 6 תל-אביב

טלפון 66548

גלופות קו-רשת-צבעים

30 שנה

אנו מלבישים

בלבוש יפה

תתקדמו!

את לקוחותינו לשביעות רצונם.

נאמנות הדדית זו אומרת לנו שבח וכבוד.

נסיוננו בתפירה, המבחר הגדול של בגדים מוכנים ולפי המידה ויסוד הארגז, ציוני דרכנו.

בקור, גם מרחוק, משתלם.

בית מסחר לבגדי גברים

הלפנשטין ת-א, רח' נחלת בנימין 6

ההסתדרות הכללית של העובדים העברים בארץ-ישראל

המרכז לתרבות ולחינוך

מכון ישראלי להשכלה בכתב

המוסד להשכלה למות עצמית

למעלה מ־1500 מתלמידי המכון נבחנו עד כה בבחינות המוקדמות והבגרות של משרד החינוך, ובבחינות של הסתדרות הפקידים. תלמידים אלה, המפוזרים בכל רחבי הארץ, התאגנו לבחינות מבלי לבקר בכיתות לימוד. הם למדו בבתיהם, במחנות הצבא, באניות, בבתי־חולים — לפי שעורי ההדרכה של המכון.

שעורי המכון הוכנו ע"י טובי המורים בארץ; מהאוניברסיטה, הפקולטה למדעי הקלאות, מוסד רופין, וכו'. שיטת הלימודים בכתב מאפשרת לכל לומד להתקדם לפי תנאיו האינדיבידואליים, בקצב איטי או מזורז. חבר המורים מדריך את הלומד ע"י תיקוני השעורים ותוספת הסברים. כן קיימת אפשרות לפגישות אישיות עם המורים.

לימודים תיכוניים

השעורים במחלקה זו מקיפים את כל חומר הלימוד הנדרש בבחינות המוקדמות והבגרות של משרד החינוך

במגמות: ספרותית, ריאלית וביולוגית

מקצועות טכניים

בשיתוף עם משרד העבודה — מחלקה לחינוך מקצועי, והאיגוד המקצועי — מדור להכשרה מקצועית.

מדעי החקלאות

בשיתוף עם המדרשה לחקלאות — מוסד רופין

לימודים גבוהים

בשיתוף עם המרכז להשכלת העם שליד האוניברסיטה העברית.

פקידות ושפות

בשיתוף עם מרכז הסתדרות הפקידים.

הנחות וספינדיות

במחלקה התיכונית: ספינדיות מתוך קרן משרד החינוך והתרבות והמרכז לתרבות ולחינוך.

במחלקה לטכנאות: 10% הנחה לכל הנרשמים — מהקצבות האגוד המקצועי.
35% יוחזרו לגומרי הקורסים — מהקצבת משרד העבודה.

במחלקה לחקלאות: 25% הנחה לכל הנרשמים לעונה זאת.

הנחות לחיילים
לפי הסכם מיוחד עם מטכל/אכא

תכנית לימודים חנם לכל דורש - לפי הכתובת

מכון ישראלי להשכלה בכתב, תל-אביב, ת. ד. 373

התייעצות והדרכה:

תל-אביב	ירושלים	חיפה
בחור שלונו 115	[illegible]	[illegible]

מכל העולם

סין
האדם השלישי

הסקרנים בג'נבה הקיפו את הוילה היפה בה שוכן פוסטר דאלס, האמריקאי. סקרנים רבים עוד יותר עקבו אחרי דמותו של ויאצ'סלב מולוטוב, שנעלם בטירה שפונתה (באי רצון) על־ידי בעלה. אולם האיש שעורר את הסקרנות הרבה ביותר בג'נבה היה האדם השלישי, שהופיע זו הפעם הראשונה בין הגדולים.

יין, עשן ופילוסופיה. האדם שנפל בחלקו לייצג את המולדת השניה של הפרולטריון רחוק מאד מלהיות פרולטרי. בניגוד למאו טסה־טונג, בנו של בעל־אחוזות קטן ומלוה־בכסף כפרי, שחונך במחנה הנידח, צ'ו הגהו נצר למשפחה עתיקה ואצילה. מאו ביטא את מרד־האיכרים. צ'ו סימל את מרד האינטליגנציה הסינית, שגדלה על ברכי תורתו של קונפוציוס, נדחקה לפינה במשטר הרקוב הקודם.

סיני צפוני בעל עיניים רחבות וחוד־רות, קומה זקופה של חייל ואישיות נעימה — כך נראה למבקרין הרבים. אולם אותו אדם זכה לתואר "איש הברזל" בספר הזכרונות של חברו הטוב ביותר, השתתף במאות קרבות, תיכנן את "המיצעד הארוך" של מאו, היה רזה כגפרור ומגודל זקן ג'ינג'י פרוע.

קשה לתאר ניגוד גדול יותר מאשר בין מאו וצ'ו. מאו אוהב לשתות, לעשן, לבלות לילה שלם בשיחות על פילוסופיה ושירה. צ'ו אינו מעשן ואינו שותה, משכים קום. מאו הוא איש התיאוריה. צ'ו הוא איש הביצוע.

סטודנטית צעירה. אביו של צ'ו היה פקיד נמוך שהפך סוחר, סיני לאומני שהאשים באי־הצלחתו את הזרים שהשתלטו על מרבית אוצרות ארצו. הוא שלח את בנו אן־ליי * לבית ספרו של הזר, למען יבין את דרכיו השטניות.

הוא לא התאכזב. הבן מהר ללמוד. כשנכנע השלטון הרקוב בפקינג לדרישות היפאנים ב־1919, אירגן מרד של סטודנטים. מרד זה נחשב עד היום לנקודת־המוצא של תנועת־השיחרור הסינית.

בהפגנות פגש צ'ו סטודנטית יפה בשם טנג ינג־צ'או, צעירה שמאסה בשעבוד הנשים בסין. היא היתה בת 17, עזרה לו לארגן ארגון חשאי בשם "חברת־התחיה." כיום היא חברת הועד המרכזי של המפלגה הקומוניסטית הסינית — ואשתו של צ'ו אן־ליי.

נגרר קטן. החברה עסקה בתורות שונות, ביקשה השקפת־עולם שתעזור לשיחרור סין. צ'ו נסע לחוץ־לארץ כדי ללמוד, הרויח את לחמו ככורה וכמלצר בצרפת. שם הכיר את הקומוניסטים. בימים ההם כינס לנין בבאקו, עיר הנפט בחוף הים הכספי, קונגרס לשיחרור עמי אסיה. הקריאה מצאה הד בלב הסיני הצעיר. הוא הפך קומוניסט. באותה שנה השתתף סיני אחר, בשם מאו, בייסוד המפלגה הקומוניסטית הסינית בשאנחיי.

אפתעה בשנחאי. בחזרו הביתה מצא צ'ו אן־ליי כי כל הכוחות שרצו בשיחרור סין, אנשי הימין והשמאל כאחד, שיתפו פעולה. יועצים סובייטיים הדריכו את התנועה. הם הקימו אקדמיה צבאית ומינו למפקדה איש חדש בשם צ'יאנג קיי־שק. צ'ו אן־ליי הפך סגנו.

הזמן שהשקיע צ'ו באקדמיה לא היה מבוזבז. שם הכיר, הדריך ואירגן שורה של מפקדים צעירים. נראה שההדרכה לא היתה רעה, כי כיום מעוררים גנרלים אלה כבוד בלב המצביאים האמריקאים והצרפתים. כי הם הפכו למצביאי סין העממית — ולשיטיה העיקריים של המדינה. הם מעריצים את מאו, מרחוק. אולם הם נאמנים לצ'ו, מקרוב.

כשעלה צ'יאנג קיי־שק בראש הצבא המאוחד על שאנחיי, ביקש את צ'ו להסתנן העירה, לארגן מרד של פועלים. צ'ו הצליח מאד — העיר השתחררה עוד לפני בוא הצבא הלאומני. אולם לפתע החליף צ'יאנג את עורו. הוא החליט כי הקומוניסטים חזקים מדי, וכי באה השעה לחסלם. חמשת אלפי מנהיגים קומוניסטים הוצאו להורג. צ'ו נתפס, נידון למוות, אך התחמק ברגע האחרון בעזרת קצין לאומני שהיה תלמידי.

"נהדר לישון במיטה." צ'ו אן־ליי הצטרף למאו־סטה־טונג בהרים, תיווך בין המנהיגות המהפכנית ובין מוסקבה, שלא הסתכלה בעין יפה במאו. כי בניגוד לקומוניסטים האדוקים, טען מאו שהמצב באסיה שונה, וכי לא הפועלים אלא האיכרים יעמדו בראש התנועה. מוסקבה לא שוכנעה — עד לנצחון, כעבור עשרים שנה. אולם צ'ו אן־ליי מנע קרע גלוי.

בימי המלחמה נגד יפאן ישב צ'ו בבירתו של צ'יאנג. "נהדר לישון במיטה אחרי שנים כה רבות של חיים במערות," אמרה אשתו, שלקתה בשחפת. אולם צ'ו לא התברגן. הוא הכין את הרקע למהפכה הסופית. ההזדמנות באה אחרי מפלת יפאן.

בזה אחר זה מרדו הגנרלים של צ'יאנג, עברו למחנה האויב. העולם השתומם. הוא לא היה משתומם לו ידע כי גנרלים אלה הוכשרו לכך משך שנים על־ידי צ'ו — בו בזמן שצ'ו עצמו ניהל משא־ומתן ידידותי עם האמריקאים, שיכנע אותם שהקומוניסטים הסיניים אינם דומים לאחיהם במוסקבה, אלא הינם דמוקרטים אמיתיים אשר כל מבוקשם לחיות בשלום עם המערב.

כך הזרים. האיש המייצג את סין כג'נבה אינו גרור מוסקבה. הוא נאמן לברית עם ארץ הסובייטים. אולם הוא מאמין כי תעודתה של סין לגרש את הזרים — כל הזרים — מאסיה. הוא סבור כי אמריקה היא האויב העיקרי. אולם למרות כל הכבוד שהוערם עליו במוסקבה, אין זה מן הנמנע כי גם האיש הלבן הרוסי אינו נראה לו ביותר.

בסופו של דבר מסמל צ'ו אן־ליי תופעה הרבה יותר חשובה — עלייתה מחדש של אסיה בזירה העולמית. בניגוד לאימפריה היפאנית, שעמדה על כרעי־תרנגולת, מבוססת המעצמה הסינית על בסיס מוצק. האדם השלישי בג'נבה מייצג את הכוח השלישי בעולם.

צ'ו אן־ליי (ימין) ומולוטוב בג'נבה
הנידון למוות חי מאד

* הנסיגה שנמשכה כמה שנים, הובילה את שרידי המחנה הקומוניסטי מדרום סין לצפון הארץ, מרחק 7500 ק"מ — בערך המרחק מתל־אביב לגיברלטאר — וחזרה.

** אן־ליי — בן העדינות.

אנשים

לאמ. נאום גרוע

כאשר הופיע **שי** („שייקה") **אופיר**, אמן הפנטומימה הצנום ורב־המרץ, במועדון מיקוא וניסה להגן על אמנותו ללא הצלחה יתירה, העיר אחד הנוכחים: „אפשר ששייקה פנטומימאי טוב, אבל הוא נואם גרוע." השיב שייקה: „אני מסכים אתך בהחלט."

כנואם טוב יותר התגלה חבר עיריית תל־אביב, הכלכלן הצ'כי **יוסטום שזום** שבחר מפני כבוד הלשון העברית בשיטתו של ראש־שירותי־המודיעין **משה** („מויש") **פרלמן**: בדומה לפרלמן בשיחותיו השבועיות לחיילי צה"ל בשנה שעברה, קורא גם שזום את נאומיו העבריים מעל הנייר, עליו הם כתובים באותיות לטיניות.

לא נזקק כלל לאותיות לטיניות המנהל המיועד של הבנק הממלכתי **דוד חורי־ביץ**, שחידש חידוש גדול בשטח הכתיב העברי המלא בספרו כלכלת ישראל, הוסיף אלפ"ים לשמות־הארצות. דוגמה של כתיב הורוביץ: איטאליה, גרמאניה.

תותח־ביקורת כבד הפעיל הגנרל הבריטי **סיר בריאן הוריקס**, שביקר לפני זמן מה בישראל, התפעל מעוצמתו של צה"ל, אמר הוא בהשוואה לפני קציני צבא ברי־טים גבוהים: „החייל הבריטי של זמננו הינו רכרוכי, מפני שהוא בילה את שנות־חייו הראשונות בצל שימלת־אימו."

כאיש אמיץ התגלה שחקן־הקולנוע **כוב הוֹפּ**, בעל הפרצוף העגול, העיניים הבול־טות והכשרון הקומי, כאשר פירסם החודש את זכרונותיו, גילה שהוא אחד מגיבורי מלחמת־קוריאה. סיפר הופ: „באחד ה־ימים הוזמנתי לשעשע את אנשי חיל־הנחיתה האמריקאי, מיד לאחר שיפלשו לוונסאן. הגעתי לשם בסירת־מנוע, עליתי על החוף ומצאתי אותו שומם. כעבור עשרים דקות הגיעו למקום כמה קצינים גבוהים ונעצו בי עיניים מלאות־תמהון: התברר שהפלישה התעכבה, ואני נכנסתי לוונסאן שעתיים על ידי האויב לא יריה, עוד לפני הצבא."

לסופרת מטבח

תגלית מעניינת גילה שגריר־ישראל בברי־טניה, **אליהו אילת**, שעבר לפני שבועיים למשכנו החדש בשדירת־המיליונרים, לונ־דון. התגלית: המראה שמעל לאח חדר־עבודתו יכולה להיות מוסטת ממקומה, לח־שוף חלון הנשקף על פני גן רחב־ידיים.

תגלית אחרת גילו עובדי עיתון הילדים הארץ שלנו: הם מצאו בעורכם **בנימין תמוז**, הסופר־הפסל הממושקף, קוסי אופי־והתנהגות דומים לאלה של עורך הארץ, **גרשום שוקן**, קבעו לו שם חיבה חדש: שוקן שלנו.

בנשק מלולי קטלני יצא הסופר הסיני־אמריקאי **לין** (רגע בפקינג) **יוטאנג** להת־קפת־מחץ על הלבוש האירופי. הכריז הוא הוא מסתפר כל עשרה ימים.

קומיקאי בוב הופ ועוזריו בתכנית טלביזיה
נחיתה לפני חיל הנחיתה

בעת הרצאה שנערכה בניו־יורק: „יש לי השק לשים אל המזרח ולהיפטר מן העניבה שלי. העניבות מסוגלות להחניק כל מחשבה בהירה."

חברתו למקצוע של יוטאנג, הסופרת הבלשית האנגלית **אגאתה** (אוריינט אקס־פרס) **כריסטי**, הגיעה למסקנה מיוחדת במינה: המקום הטוב ביותר לחיכונן ספר חדש הוא המטבח.

לשר, תספורת קצרה

לא רצה בתוצרת זרה שגריר בריית־המועצות בישראל **ניקולאי וואסיליי־ביץ אבראמוב**. שהחליט לוותר על השבדולט החדיש שלו, הופיע ברחובות רמת־גן במכונית זיס שחורה ומפוארת מתוצרת סובייטית — היחידה במינה בארץ.

משנתבקש אדמיניסטראטור האוניברסיטה העברית, **יואיר ארן**, לקבוע סימן לצנע השורר במוסדו, מצא סימן הולם: האוני־ברסיטה היא המוסד הציבורי הגדול היחיד בארץ שאין לו מכונית פרטית.

במגרש האימונים החליף את מגרש־הכדורסל **אברהם שניאור**, הכדורסלן מספר אחד של ישראל, שהוכרח לפרוש זמנית מן הספורט האהוב עליו, לצאת לקורס במסגרת חיל־המילואים.

התנהגות צבאית התגלתה ב**משה שרת**, לאחר שהסביר ספרו הירושלמי את הסיבה לתספורתו המופתית של ראש־הממשלה: הוא מסתפר כל עשרה ימים.

ספורט

דני לא עזר

איצטד הדשא היוהניסבורגי ראנד היה השבוע עד לשלושה מחזות שהתרחשו בו בעת אחת: הופעתו של דני („ויקלמינה") קיי, שבר־ענן שהתיז מטרות עזים, ימש־הק כדורגל ישראל־דרום־אפריקה.

הקומיקאי האמריקאי אדום השיער התר בדרום אפריקה, לא היה יכול לסרב לקבל תחת חסות מטריתו את המשחק שהזה נקודת־משיכה עיקרית לתושבי העיר הג־דולה והגבוהה *.

הוא לחץ את ידי 22 השחקנים, איחל נצחון לשתי הקבוצות, בשתי שפות: אנג־לית ואידיש.

אך מנת הבדוח הגדושה נפסקה עם שר־קת־הפתיחה. להתמודדות היה אופי רציני למדי לגבי שני הריבים. משך כמה שבו־עות, לא נוצחו הישראלים בשום משחק, אך היה ברור שרמת הקבוצות עמן נפגשו לא עלתה על זו של קבוצת כדורגל בינונית מליגה א' בישראל. המשחק שעמד לקבוע מי חזק ממי נשאר כאחרון בתכנית. היה זה משחק נגד נבחרת הספרינגבוקס שלגביה היה זה הקרב האחרון המסוגל להציל את כבודם.

בתולדות הכדורגל הישראלי היו ויכוחים ושערוריות למכביר על שאלת ההרכב. אך לפחות אדם אחד היה בטוח תמיד: שוער יעקב חודורוב.

השבוע היה ההרכב ברור פרט לשאלה: חודורוב או בן־דורי? בן־דורי הצטיין בסיור יותר מהשוער המהולל והבלתי מעורער. אולם המאמן ג'רי בית־הלוי הח־ליט ברגע האחרון: השוער יהיה חודורוב.

הסיום היה רחוק מלהידמות לסרט דני־קיי. שמו של חודורוב לא היה די משורין כדי לעצור שני כדורים מכריעים, שהובקעו באשמתו, גרמו להפסד ראשון (1:2) ב־משחק החשוב ביותר.

על כוס קפה, גביע

בשעה שקבוצת ווסט־ברומוויץ־אלביון נט־לה את הגביע האנגלי מידי פרסטון באיצטד וומבלי בלונדון השתוללו משמחה כמה עשרות יושבי בית־הקפה רוזל בתל־אביב למראה גביע צנוע שעמד על אחד השול־חנות, כשהוא מלא יין.

בסדרת תחרויות־בוק בין שמה בתי קפה שנערכה ברמת־גן זכו אנשי הגדר לאחר מאבק עז עם קפה ראובן בפתח־תקוה.

האפנה החדשה של משחקי־כדורגל בין בתי־הקפה השתרשה עמוק, הגיעה למצב שכמה שחקני קבוצות אורחיות ויתרו על השתתפותם במשחקי קבוצותיהן, ביכרו ללבוש את הולצת ביתם השני.

הזדמנות נדירה

נבחרי־הכדורגלנים של קפריסין, שבאו השבוע לגמול לישראלים לאחר שני הפ־סדיהם מלפני חדשיים (3:1 ; 3:2) ידעו כי למעשה תתהרה נגדם לא נבחרת ב־של ישראל אלא נבחרת ג'. היה ברור שה־טיול הדרום אפריקאי הארוך (ראה לעיל) הצריך מספר רב של שחקנים, לא השאיר הרכב משובח לנבחרת השניה.

אולם השבוע התגלה כי בהרכב גם לא יהיו כלולים טובי השחקנים שנשארו בארץ. כי לפחות ששה מהם, נעלבו מאד על אי־בחירתם למסע האפריקאי, החליטו לא להשתתף באימוני נבחרת ב'.

להתאחדות לא נותר אלא להעמידם לדין, להעלות למגרש קבוצה חדשה בהרגשה לא־בטוחה־ביותר. גם שני משחקי־המבחן שערכה נגד קבוצות מקומיות חלשות לא שכנעו את הצופים והקהל.

הנחמה היחידה היתה מתן הזדמנות נדירה לשחקנים צעירים לייצג את צבעי מולדתם, להוכיח לקהל אם הם ראויים להקרא בשם שחקני־העתיד.

הצעת „העולם הזה" להרכב נבחרת ב' של ישראל נגד קפריסין

שוער: בוך
מגינים: מלר, מתניה.
רצים: שנייזמסר, קרני, רבינוביץ.
חלוצים: טוביאש, הוזיאס, שפיגל, שפר, שרף.

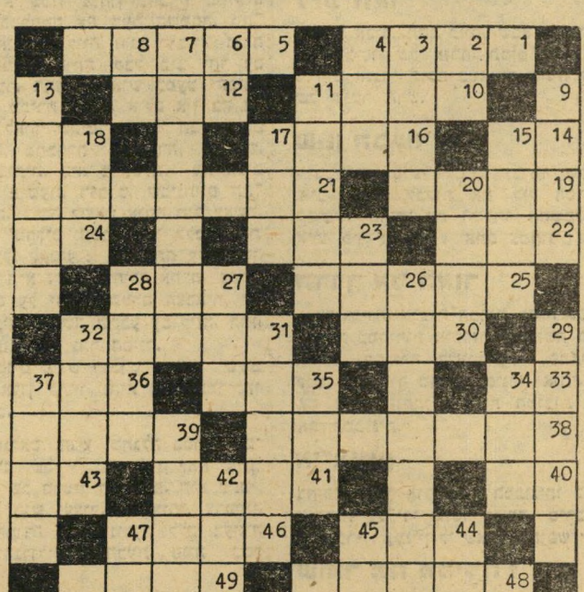

תשבץ נשים

מאוזן: 1. נצרתית ידועה; 5. מה שתוקף נשים כשאין גברים בחברתן; 10. אם הוא בא במקום ארוחת צהריים הוא מרזה; 12. מרדף נערות; 14. עליו ועל הנשים חייבים הגברים להגן; 16. מסייע באפייה; 18. עליו רוכבת השחייניות; 19. אותו אין נשים אוהבות; 21. אשה בת ימינו; 22. מכלול הדברים שהכנסיה אוסרת; 23. עוזר לאשה להתיפות; 24. כשסניורים אומרת כן; 25. בעלה בעולם הבא; 27. פעם היה פר; 30. גם נשים חייבות בנהוג דתי זה; 31. נערות אוהבות לנסוע בה; 33. עורך הנישואין; 35. המנה הראשונה; 36. היא עקרתו; 38. רופא נשים; 39. יוצר הגולם; 40. עליו רוכבת אשה טיבטית; 41. מה שנערה ערבית ממיטה על ביתה כשהיא מתידדת עם גבר; 43. גם באיטלקית זה כן; 44. חלום נערות; 46. על שפת הים; 48. עוגה מתוקה; 49 שושנה פרסית.

מאונך: 2. טיב עיניה של לאה; 3. מלכת־היופי הראשונה; 4. נושא מעניין לנשים ולגברים; 6. יצר־האהבה הוא כזה;

7. שרת העבודה; 8. סוציאליסטית אנגלית; 9. האשה יצאה ממנו מכבר; 11. מקצועה של מדם קירי; 13. דג משובח; 15. הסבר פשוט; 17. אשתו הפכה לנציב מלח; 18. עשיו לזלפה; 20. ראשון לציון; 23. רק המוות הוא כזה; 26. אשתו היתה שרת קוסמטיקה; 27. בו קונות עקרות הבית; 28. נערה, עלמה; 29. בת 16, בערך; 31. אחותה של אליזבת; 32. טוב לאוכלו חם; 34. בו הכסף; 35. לא בכוח, כי אם ב...; 37. מקצוע לא נשי; 39. בשח־מת ובמכונית; 42. על פני הטבחית העומדת ליד הכיריים; 44. מלת קריאה; 45. ב־פתילייה; 47. תוספתו יוצרת גוף ראשון עבר, זכר ונקבה.

פותרי תשבץ מקומות שזכו בפרסי ספרים:

1) ניבה מורגנשטרן — שמריהו לוין 18, ראשון לציון
2) יהושע אלברשטין — קרית שלום, שכונת הפועל המזרחי 80, תל־אביב
3) טוראי איתמר רפופורט — 229143, דאר צבאי 631, צה"ל.

* 2000 מטרים מעל פני הים.

אחד הכותבים אלי כמעט תבע אותי לדין, כאשר קיבל בטעות ערימת־מכתבים שנועדו לנערה. אני מוכנה ברצון רב לתקן את המעוות, בתנאי שתחזיר, משה, את הערימה שנועדה לא לך.

מספר הנעליים : 36

ירושלמית צעירה (863/227) כל כך התרגשה לכתוב שהיא מוכנה להתכתב גם על פוליטיקה, עד שהיא שכחה לציין את גילה. היא אינה סובלת מחוסר חברה או השפעה, ויש לה תפקידים אירגוניים רבים בתנועתה (אותה לא ציינה). היא מוכנה להתכתב על כל נושא עם בן 16,5 ומעלה הלומד עדיין ומתעתד לצאת לנח״ל. רק שלא יסבול מרגשנחיתות, כי היא עצמה סובלת מרגשעליונות. כמה פרטים נוספים: גובהה 136 ס״מ, מספר הנעליים 36, שיער חום, עיניים כחולות. המועמד יכול להיות גם קיבוצניק, רק שלא יהיה ירושלמי.

נחמדה, וכמובן תל־אביבית

אחרי שהתלבט זמן רב אם לכתוב אלי או לחדול, החליט הנער בן ה־17 (כמעט), המתכתב עם אנשים מארצות שונות (863/228), שלא יזיק לו אם יקבל גם מכתבים מבויילים במטבע מתקופת בר־כוכבא, מידה של נערה בת 16—15, שתתעניין כמוהו בספרות, תיאטרון וקולנוע. שלא תהיה חברת תנועת נוער, תהיה נחמדה — וכמובן תל־אביבית.

„הבוז לרגשנות !“

„זה לא כבר הייתי קלת־דעת, הפכפכת, דמיונית ומלאת רגש. עכשו עליך לשמוע באיזה טון אני קוראת: ,הבוז לרגשנות!׳ וכיצד אני משתדלת להיות צינית. כמובן שאני לא מצליחה להיות בדיוק כזאת.“ כל זה מתרחש בליבה הקטן של נערה בת 16,5 (863/229), שעשתה עלי רושם חבוב. היא רוצה מאד להתכתב עם נערה בגיל 17 הסובלת מרגש־נחיתות („אל תשתוממי,“ היא מבקשת ממני) ומתענינת באמנות, ועם בחור בן 20-18 שיהיה חסיד נלהב של התיאטרון.

לאו דווקא

כימאי בן 30 (863/230) מרגיע מראש את הבחורה העתידה להתכתב אתו, שאין הנושא מוכרח להיות דווקא מדעי. עליה להיות רק תרבותית וחביבה.

גם אם יפריד האוקיאנוס

איש צעיר (863/231) המתעניין בספרות, מוסיקה, פסיכולוגיה, אוהב טיולים וריקודים, רוצה להתכתב עם נערה חיננית ופקחית בגיל 20-18. הוא מקווה כי שלושת החודשים עד ליציאתו להשתלמות לחוץ־לארץ יבטיחו את המשך ההתכתבות גם בזמן שהותו שם.

שוש, בת ה־16 כתבה לי מכתב 10 דקות אחרי שקבלה סטירת־לחי מאמה. (בעד מה לא ספרה לי). היא טוענת שמוטב שההורים יכנסו למקלחת קרה, במקום שיסטרו לבנותיהם. אני מבינה שהיתה זאת הסטירה הראשונה מזה שנים. שוש, הכעס הוא כה מהיר, עד כי אין הוא מאפשר לנו זמן לפתוח את ברז המקלחת. ואם הסוטרת לבתה פעם בכמה שנים, אינה עושה זאת כדי לחסוך במקלחת. האם את בטוחה שלא היית ראויה לכך ?

לא בכוונה

מלכה: — אינני יודעת אם היית את עושה את זאת. על כל פנים אם היה המדריך שלי מוצא חן כל־כך בעיני ונשאר אדיש, הייתי, כדי להסב את תשומת לבו אלי, שמה לו רגל (לא בכוונה, כמובן) וכשהיה מועד, הייתי מבקשת את סליחתו. הוא היה אומר: „באמת זה לא חשוב,“ ואז היה מתבונן בי והיה רואה שיש לי עינים כחולות, אחר כך הייתי מבקשת ממנו חומר קריאה מאלף על גראככום באבץ.

הבקוש חשוב מן ההיצע

אביבה: — הבחור שיצאת אתו בארבע הפעמים האחרונות דורש ממך מה שהוא קורא הוכחה לאהבה ואומר שאתם „כאילו מאורסים“. הוא כל כך קרוב להיות ארוסך, עד שאיננו כזה. כשיהיה — עייני מחדש בשאלה. בינתיים, אל תחששי שתאבדי אותו כתוצאה מכך. באהבה, כמו בבורסה, הביקוש חשוב יותר מן ההיצע. בכלל אין כאן בעיה אם את בעצמך טוענת שאינך מוכנה לזאת.

כן, הא ?

דון ז׳ואן המבולבל: — אתה שואל אותי מה לעשות עם נערתך בת ה־18 שאחרי שקראה את מחקרו של ד״ר קינסי החליטה שכדי להשלים את אושרכם עליה להתמסר לך. זה בניגוד לעקרונות שלך, מה ? ובכן, קודם כל תציג אותה בפני כדי שאשתכנע שהיא לא יצור־דמיונך. אחר כך נדבר.

קולנוע

סרטים

סי״ג למתיחות, שתיקה

כומר קתולי צעיר מובא לדין באשמת רצח אדם. כמעט כל ההוכחות נגדו. איש לבוש גלימת־כומר נראה יוצא מבית־הנרצח בליל־הרצח. הכומר (מונטגומרי קליפט) יודע בעצם מי הוא הרוצח, אולם אין הוא יכול לדבר, כי הרוצח התודה בפניו. החשד מתחזק, נעשה נעים פחות כאשר מתברר כי הכומר נפגש לילה קודם לכן עם אשה בלונדית (אן בקסטר). כדי לנקות אותו מן החשד מספרת האשה את ספורה. זה מסבך יותר, כי הנרצח היה סוחט ממנה כספים ומאיים שיספר לבעלה על קשריה בעבר עם הכומר.

מצב לא נעים. התובע הכללי (בריאן אהרן) חוזר וחוקר את האשה בבית־המשפט על יחסיה עם הכומר, מנפנף בגלימת־כומר מוכתמת בדם שנמצאה בחדרו. המושבעים מתבוננים בנאשם בעין זועפת. הם יוצאים להתיעץ, חוזרים. מתיחות באולם... אבל לא — **אני מתוודה**, למרות היותו מבוים בידי אלפרד (החבל) היצ׳קוק, מלך סרטי־האימים, איננו מותח. הרוצח מתגלה לצופה כבר בהתחלה. הכומר, בעיקר כשהוא צעיר ונאה כמונטגומרי קליפט, פשוט מוכרח להסתבך כדי להפנות את העיניים גם כלפי אן בקסטר חדשה־בלונדית.

ג׳ינג׳ית, נדוניה ואגרופים

האדם השקט הוא מעין תערובת של דון קמילו וקלושמרל אירי. אירלנד המתגלה בו איננה עשויה קרטון הוליוודי. הבמאי ג׳ון (המלשין) פורד, ממוצא אירי, ארז את תסריטו ואת צוותו, נסע אתם לאי הירוק המתגלה לצופה באגמיו, הריו וכרי־הדשא שלו.

סיפור המעשה נסב על המתאגרף מפיטסבורג (ג׳ון וויין) החוזר לכפר מולדתו האירי, איניספירי, כדי להשתקע בו. הוא נותן את עיניו באחות הסקוויר התקיף דנהאר (ויקטור מקלגלן) מרי קייט (מורי אוהרה). תקוותיו לחיזור נוסח אמריקה מתבדות מיד. העניין לא פשוט ביותר; הוא אינו יכול לעשות צעד גלנטי אחד ללא אישורו של השדכן המקומי (בארי פיצג׳ראלד). הנשואים עצמם הם בעלי תוקף של דה־יורה בלבד, עד אשר מקבלת הכלה אדומת־השיער וחמת־המזג את כל הנדוניה והכסף השייך לה, ואשר, לפי הנוהג המקומי, תלוי בהם כבודה של האשה.

הסרט הוא בעל צביון מקומי מודגש. הנוף המרהיב, השירים העממיים היפים המושמעים בו, ההומור האירי המפורסם („הוא יזכור את זה עד יום מותו, אם בכלל יחיה עד אז“), אפיים הרתחני והרגליהם של תושבי־המקום, עושים את הסרט לאחד הנעימים ביותר שנראו בעונה האחרונה.

קורות אהבה אחת

רוברט טלר (קירק דאגלאס) הוא טוראי אמריקאי לא שכור נצחון כחבריו ביחידה. הוא אבד במלחמה את טעם השמחה. מחזירה לו אותו: ליזה (דני רובין), נערה צרפתיה חמודה אותה קבל בוב יחד עם החדר ששכר. הרעב והיאוש כמעט והביאו אותה לידי מכירת עצמה, אולם אין בה הכוח לכך. לאחר שסופר לבעלי הבית שהם בעל ואשה, מתבררת למשטרה, בחפוש, זהותה האמיתית. היא מושפלת, מתייחסים אליה כאל פושעת. רוברט, שבינתיים התאהב בנערה, רוצה לשאת אותה מיד לאשה, אולם כאן מחליט הסרן שלו ללבוש את דמות הגורל, לקבוע: לא. אתה עוד תודה לי על כך. הוא נשלח ליחידה אחרת, בורח. בדרך נתפס על ידי המשטרה הצבאית, לא מצליח להגיע לפגישה שקבע עם ליזה, היא, בייאושה פונה אל נהר הסינה.

כעבור שנים פוגש רוברט בקצינו ששם את עצמו אדון לחייו והוא תייר אמריקאי טרדן וטפש.

קירק דאגלאס חדש מתגלה בסרטו המבויים הזטב של ליטבק, אין הוא אותו גבור יהיר של סרטיו הקודמים. הוא פתטי, נבוך, מלא רגש ועצור. דני רוהן, צרפתיה עגלגלה וחמודה מאד, נוגעת ללב בעיניה הבהירות והגדולות ובהבעת פניה כשל חתלתול מוכה.

העולם הזה ממליץ על:

קורות אהבה אחת

הווי

שיר המעילות

במושב אמונים חיבר דוד זהרני, נער עולה בן 13, שיר על מדריך שנשלח למושב ואשר „תוכניות רבות היו לו: אחת מהן — לקנות ולקנות, חצי למושב וחצי בשבילו,“ שלח אותו לעלון דור עולה, בטאון נוער מושבי עולים, אשר הדפיסו.

למדי עברית - והתעברת

בקיבוץ שדה־ים הוחלט כי כל חבר יקבל על עצמו ללמד עולה חדש אחר עברית, נקבע עם זאת, לצורך מטרה צדדית יותר, כי החברים־הגברים ילמדו אך ורק עולות חדשות ואילו החברות — להיפך.

פירצה קוראת לשומר

ביפו, נתפס גנב צעיר, שעה שחיטט בארון־הבגדים באחת הדירות, ניסה להסביר לשוטרים שהוא ראה דרך החלון כי הארון פתוח, נכנס פנימה לסגור אותו, כדי למנוע גניבה.

כשר למהדרין

בחיפה, הוזעקו לוכדי העכברים של העיריה לסלק עכברים מאחד הבתים, בימי חג־הפסח, לא מצאו לחם לשים בו את הרעל, נאלצו להסתפק במצות, החליטו להשתמש בהן גם לאחר החג, אחרי שגילו כי הן פתיון מצויין.

לוע־האדי

בתל־אביב, תחב כייס, שבא מטבריה, את ידו לכיסו של אזרח תמים־מראה שהלך ברחוב אלנבי, נוכח במאוחר שהיה זה כיסו של שוטר חרש.

שטן הבשרים

בטבריה, פרצו גנבים לביתו של יצחק שוב, שנסע לבלות את ליל הסדר אצל קרוביו, הריקו את המקרר החשמלי, השאירו פתק: „מה ? אתם צמחונים ?“

הדרך אל האור

בפלורידה, ארצות־הברית, נהגה אשה במכוניתה במהירות מופרזת, התנגשה במכונית אחרת, הסבירה לשוטרים: „פתאום זרח לנגד עיני אור מופלא וסינוור אותי. עצמתי את עיני והנחתי לרוחות הטובות להדריך את המכונית.“

אי־אימון

בחיפה, נעצר אדם שנהג במכוניתו במהירות מופרזת על־ידי שוטר־תנועה, סירב לציית לו, הכריז: „מניין לי שאינך מחופש?“

שומר מה מלילה ?

ביפו, נעצר יחיא זגורי, נאשם בחיים על רווחיה של יצאנית, טען לפני שופט השלום: „החבר שלי עזב את העיר וביקש אותי לשמור על הבחורה שלו. שמרתי עליה וזה הכל.“

חידונאים שמוקלר ושמעוני

אף תשובה אחת

מוסיקה

תבשיל מחנך

מרשם: קח כמה קטעים מסימפוניה ידועה של ביטהובן, הפוך אותם, ערבב את הכלים השונים באי־סדר בלתי־מתקבל על הדעת, הוסף כמה צלילים רכים של סכסופון (כלי שעדיין לא היה קיים בתקופתו של ביטהובן).

הקלט תבשיל זה על סרט והגש אותו דרך המיקרופון לכמה רבבות מאזינים סקרנים ונבוכים, לאחר ששאלת אותם קודם לכן לשם הקטע, שם־מחברו ושנת־חיבורו.

התוצאה: חידון מוסיקאלי.

●

האזרח הישראלי יכול ליהנות ממזון מעורב ומתמיה זה כל שבת לפני הצהריים, כמנה ראשונה לארוחת הבוקר — באם אין הוא מאריך בשינה. הוא מוכן במטבחו המוסיקאלי של קול־ישראל על ידי שני גברים רבימרץ: אלון שמוקלר ויצחק שמעוני.

האהבה למוסיקה והרצון לחנך את קהל־המאזינים, תוך כדי שעשוע, הפגישו את שמוקלר, העובד במחלקה המוסיקלית של שירות השידור ואת שמעוני, העוסק גם בענייני שידור אחרים, עוד בשנת 1949. תוכניתם הראשונה היתה פשוטה למדי: הם בחרו בקטעים פחות ידועים מאוצר המוסיקה הקלאסית, ניגנו אותם, שאלו את המאזינים לזהותם, אחר ישבו לחכות לתשובות.

אף תשובה לא הגיעה.

השבועות חלפו. דומה היה כי כל העבודה היתה לשוא. אלון ושמעוני כמעט והתיאשו, אמרו להפסיק את שידורי־החידון. אולם לבסוף, יום אחד, הלבינו ארבע מעטפות בתיבת־הדואר. אמנם רק אחת מארבע התשובות היתה נכונה, אך עצם תגובתו של הקהל נסכה בשניים כוחות רעננים, עודדה אותם להמשיך במאמציהם.

חיפוש נושאים. כיום נחשבת תוכנית החידון המוסיקאלי לאחת התוכניות הפופולאריות הבודדות המשודרות על ידי קול־ישראל. מספר תשובות־המאזינים המגיעות מדי שבוע נע בין 100 ל־500, ורבבות אזרחים ישראליים אחרים מאזינים לתוכנית להנאתם, מבלי להשתתף בה בפועל.

מספר שמעוני על דרך הכנת החידון: „משך שבועות שלמים לפני כל שידור אנו שוברים את ראשינו בחיפושים אחרי מסגרת רעיונית לחידון — עד שיום אחד צצים בנו רעיונות לשלושה, ארבעה חידונים. הכל תלוי במצב־הרוח ובמזל.“

אחת ההוכחות להצלחתם של השניים להסתדר היא העליה־לרגל של חובבי־המוסיקה אחת לשנה לאולם ימק״א בירושלים, מקום שם נערך החידון המוסיקאלי החי. אותה שעה זוכים אלון שמוקלר ויצחק שמעוני ליהנות מפרי־עמלם בכל חושיהם. הם מעבירים את מבטם על פני האולם הגדול, המנגנים המכוונים את כליהם, המתחרים הדרוכים, המשתוקקים להפגין את יכולתם. הם מרוצים: מפעלם הקטן חינך אלפים רבים להערכה טובה יותר של העולם הנסתר והיפה של הצלילים.

יצחק שמעוני ואלון שמוקלר ערכו חידון מוסיקאלי מיוחד לקוראי העולם הזה:

שאלות

1. האם הראפסודיה בתכלת תוזמרה על יד המחבר עצמו ?
2. האם כתב דבוז׳אק 9 סימפוניות ?
3. האם הוצגה האופרה אאידה לורדי לראשונה בשנת 1869, בעת חנוכת תעלת־סואץ ?
4. האם נכשלה האופרה דון ג׳יובאני למוצארט בהצגתה הראשונה בפראג, בשנת 1787 ?

תשובות

1. לא. הרפסודיה בתכלת תוזמרה על ידי פרד גרופה.
2. כן. אך רק ארבע מהן נתפרסמו (החמישית שנתפרסמה היא התשיעית לפי סדר כביתה, ולכן היא נקראת התשיעית).
3. הצגת הבכורה היתה צריכה להתקיים באותו זמן, אולם היא נדחתה לשנתיים, מפני שורדי לא הספיק לסיים את כתיבת האופרה. אאידה הוצגה לראשונה רק בשנת 1871, בקהיר.
4. האופרה זכתה להצלחה מידית.

תלמידי הטוב ביותר

מאת אנטואן אנטונקיס

צרפת

התחרות העולמית של הספור הקצר

יש משהו מוזר בכל חדר־שינה של ילדים. מנורת הלילה מטילה אור קלוש על השמיכות הצבעוניות. האפילה מלאה קולות של נשימה רכה, ואף על פי כן מזכיר לי המקום בית־קברות גדוש קברים. מפעם לפעם מופיעת הדממה על ידי זעקה חנוקה או משפט קטוע. מפעם לפעם מתרומם אחד הילדים במיטתו ולוחש: „כן אדוני!" או „לא אדוני!" או פשוט „אמא!" אחר הוא שב ושוקע בשינה, מבלי שנעיר כלל.

אתו ערב ניהלתי שיחה ארוכה עם סגן־המנהל, ולבסוף, בשעת לילה מאוחרת, החלטתי לקצר את דרכי ולפרוץ לחדרי דרך חדרי־השינה של הילדים.

היית שקוע במחשבות. האווירה הגדושה חיים רדומים מילאה את כל ישותי. הילדים, חשבתי, יכולים להיות מלאכים או שדי שחת — הכל תלוי במזג.

בו ברגע ראיתי את אחד הילדים מתרומם במיטתו. הפרימה הצחורה שלו הבהיקה באפילה ונעלמה מן העין. היה זה דבר בלתי רגיל. שיערתי שהנער מתפשט. מה יש לו לעשות בשעה כה מאוחרת?

הוא ירד מן המיטה וחמק על בהונות רגליו לעבר הדלת. הסרתי אותו. היה זה ביארד — תלמידי הטוב ביותר. הוא היה לבוש, ומעוטף במעיל חורף. את נעליו החזיק בידיו.

זכרתי כי לאחרונה חל שינוי בהתנהגותו של ביארד בכיתה. הוא הפך שתקן יותר, נראה שקוע במחשבות מדאיגות. פעם מצאתי אותו בוכה. אבל איש לא היה מסוגל לדובב אותו. בדרך כלל מרבים ילדים לבכות ללא סיבה. אולם הייתי משוכנע שלביארד יש סיבה — סיבה חשובה ביותר.

ידעתי שהוא לא יוכל להימלט מבית־הספר. השער הגדול היה נעול, ומסביב לחצר נתמשכה חומה גבוהה, ועל הרשתיל שגבהה ארבעה מטרים. אולם פתע עלה על דעתי שצעיר נמרץ ואמיץ יכול לנצל את גדר־התיל לטובתו, להשתחמק בה בסולם.

אותה שעה כבר עבר ביארד על פני חדר השינה השני. הלכתי בעקבותיו ללא שאון. השומר נחר בתאו, אשר באמצע החדר הגדול. כאשר הגעתי אל הדלת המרוחקת, כבר נמצא הנער בתחתית המדרגות. ראיתי את נעוריו החטוף של פנס־כיס. שמעתי את הדלת חורקת קלות בהיסגרה.

מוזר הדבר. הוא פנה לא לעבר החצר אלא לעבר הכיתה. ארבתי בין הצללים. הוא לחץ על ידית־הדלת, ומפיו נפלטה קריאת אכזבה. מובן מאליו שנעלתי את הכיתה לאחר הלימודים. היה קר מאד. התחרטתי על שלא הפסקתי מעשה שטות זה עוד בחדר־השינה. מה הוא רוצה לעשות?

הוא נעל את נעליו, אחר שב וחלץ אותן. הלילה היה בהיר, מכוכב וחסר ירח. ממקום מארבי ראיתי את זאן לואי פישט את מעילו ועולה על אדן־החלון. חששתי שהוא יפול, אך הוא טיפס בקלילות וקפץ אל תוך הכיתה. ניגשתי אל החלון והצצתי פנימה. הוא ניגש אל שולחני והחל מחפש משהו, מצא מחברת ורשם בה כמה מלים. אחר ניגש אל שולחנו והוציא מתוך המגירה ספר עב־כרס. היה זה ספר השירים אשר נתתי לו לחג־המולד.

הוא יצא מן הכיתה בדרך בה נכנס, נעל את נעליו ונע לעבר החצר. החלטתי לתהות על מעשיו בכיתה. פתחתי את הדלת ונכנסתי פנימה. המחברת הפתוחה היתה מוטלת על שולחני, ועליה היה כתוב בעפרון:

מר רוש היקר, אפשר שהדבר פגע בך או יכעיס אותך, אבל עלי לעזוב את המקום בגלל אמי. עתה אין לי פנאי. אסביר הכל מאוחר יותר. חבל שלא יכולתי להיפרד ממך.

שלך בנאמנות

נ.ב. אני מבטיח שלא אעשה כל שטויות.

פרצתי אל החצר. יכולתי ללחוץ על הכפתור ולהאיר את המקום בחמשה זרקורים, אולם לא עשיתי זאת. בחצתי את החצר שמעתי קול מוזר, שעורר אותי להרים את עיני.

הוא היה תלוי על גדר־התיל, כעוף גדול ומגושם. הכוכבים זהרו מאחוריו. יכולתי לשמוע את נשימתו הכבדה. לא יכולתי לקרוא לו: הוא היה עלול להיבהל וליפול. נעצתי את מבטי בדמות הצמודה אל רשת־הגדר ושרקתי קלות את הצלילים הראשונים של השיר הטאטארי זוליקה — השיר החביב עליו ביותר. מאמציו הלכו ורפו. דימיתי לשמוע את קול הלמות־ליבו. הוא לא נע ממקומו. נוכחתי שהוא לא יכנע על נקלה. על כן פתחתי ואמרתי רכות:

„רד, ביארד."

הוא לא השיב מיד. יכולתי לשמוע את נשימתו הכבדה. לבסוף פלט אנקה:

„אדוני..."

„כן?"

„אנא, הניחה לי ללכת."

„רד," חזרתי ואמרתי, „רד מיד."

הגדר חרקה. אחת מידיו נשמטה הצידה.

„איני יכול," ייבב, „איני יכול."

„רד מיד! השמעת?"

קולו היה חרישי ומלא התרגשות.

„איני יכול, אדוני. איני יכול לעשות זאת."

פשטתי את מעילי והתחלתי מטפס על הגדר. הרשת היתה קרה בקרח. היה עלי להצטייד בכפפות. חרקתי שן והוספתי לעלות. לא הייתי בן אחת עשרה. נעלי לא התאימו לחורי הרשת. אולם לבסוף הגעתי אל ביארד ואחזתי בו. זרועותיו נכרכו על צווארי, והוא לחש:

„והירות, אדוני; חושבני שאני שותת דם."

חשבתי על המראה המזעזע: גבר דבוק אל גדר־התיל ואוחז ילד בזרועותיו. מה יהיה אם יבוא המנהל?

לבסוף הצלחנו לרדת, וברגע בו דרכו רגלינו על הקרקע, פרץ ביארד בבכי היסטרי. נשאתי אותו אל חדרי והיטחתי אותו על מיטתי. הוא נרגע במקצת.

כאשר הפתחתי לו קפה, פתח ואמר:

„גרמתי לך צרות צרורות."

רחצתי את ידיו הפצועות מן התיל, וחבשתי אותן.

„אני מצטער," לחש בלגמו מן הקפה ובלכסנו בי מבט. „איזה שד נכנס בך?"

זאן לואי ביארד היה דבוק כזבובון אל מרומי גדר־התיל של בית־הספר. הרחק, למטה, ניצב מורהו האהוב והפציר בו לרדת. אולם זאן לואי הקטן היה מוכרח להמשיך בדרכו. רשת החוטים הצוננת נראתה לו כדרך אל האהבה והאושר – הדרך היחידה להחזרת אמו אל אביו.

הוא הניח את הספל על השולחן ופרץ בבכי מר. אמרתי קשוחות:

„אל תתנהג כילדה! חדל ליבבי! אם אינך רוצה לספר לי דבר תוכל ללכת לישון. לא אספר זאת לאיש."

הוא נרגע. ראיתי כי הוא מתאמץ לספר לי משהו, אך הדברים פשוט אינם יוצאים מפיו.

„אמא נסעה. אבא אינו יודע היכן היא. אני יודע זאת, אבל אני לא רוצה לספר לו. הוא חקר אותי ועגר בי במשך כל יום א'."

נזכרתי ברכילות ששמעתי בבית־הספר. זאן לואי דיבר בקול רצוץ, רווי דמעות. הוא כלה את כל הכאב שנצטבר בנפשו במשך שבועות רבים.

„הייתי צריך לשים קצת חלב בקפה שלו," חשבתי.

היתה זאת בעיה מיוחדת במינה, שלא הוזכרה בחוברות ההדרכה למורים. מה עלי לעשות? על פניו החיוורים של הנער ביצבצו אגלי זיעה. עיניו היו קרועות לרווחה. איזו תסבוכת! גם אני נכשלתי — לא הצלחתי לרכוש את אמונו של תלמידי הטוב ביותר. במשך שמונה ימים הצליח הנער להסתיר ממני את סודו. האם עלי להעיר את המנהל? האם עלי להזעיק את האחות, או להשיג רופא?

הייתי עייף. פתרתי את הבעיה בהביאי לו חצי כדור־שינה. הוא לחש חלושות:

„אני הולך לראות את אמא. אספר לה שהמצב אינו יכול להמשך. אימר לה שהיא מוכרחה לחזור. היא תחזור..."

לדור־השינה החל לפעול. הוא נרגע.

„זאן לואי," אמרתי.

„כן, אדוני?"

„הבטח לי שלא תעשה זאת שנית."

הוא נעץ בי את מבטו כאילו הייתי עשוי זכוכית. אחר אמר בהיסוס: „אדוני, הכל תלוי במצב... הכל תלוי במצב..." עיניו נעצמו אך בטרם נרדם הוסיף ולחש: „רב תודות."

הוא נרדם. סקרתי את הטבעות הכחולות אשר מתחת לעיניו, את גבותיו העבותות, את הנמש הזעירים אשר על חטמו; הוא היה מיוזר כסיר. בשנה הבאה יכנס לבית הספר התיכוני. הייתי משוכנע שהוא יעמוד בבחינות על נקלה. הרי הוא הצטיין בזמרה ובהתעמלות לא פחות מאשר בדקדוק ובחשבון. היו לו כשרונות רבים. הייתי צריך רק לרכוש את אמונו.

השתדלתי לנסוך בו את האמונה שהחיים יפים להפליא, שכל אדם צריך לטפח בקרבו רגשות חמים, שיש משמעות מיוחדת ללחיצת ידו של ידיד. ספרתי לו על גדולי העולם, על תקוותיהם, על שגיאותיהם.

אבל לא הכרתי את הוריו, ועתה התחלתי לשוחח אתם במחשבתי: „מר ביארד, חושבני שאתה חרושתן. אני מכיר את השקפותיך והשקפות אשתך. מורה של בית ספר עממי חשוב בעיניכם! לא יותן מכומר. דבריו אינם יכולים להזיק. הוא אין ואפס."

לא הייתי מלא מרירות.

„אדון וגברת ביארד, הרסתם הכל. מר ביארד, אמנם אפשר לומר משהו לזכותך, אבל לא היתה לך רשות לענות את הילד, לחקור אותו, לאלץ אותו לגלות את מקום הימצאה של אמו.

„ואפשר לומר משהו גם לזכותך, מרת ביארד. שמעתי שאת יפה להפליא. אולם לא היתה לך רשות לזנוח את בנך. הרי את אמו־יולדתו."

המחשבות הוסיפו לזרום ובעיותיו של זאן לואי הלכו ונתמזגו בבעיות שלי. „זאן לואי, הבה ונעזוב הכל. גם אני הייתי למרמס לבני־אדם. הבה ונשתף פעולה ונשכח את כל השוכחים אותנו. יש לי דוד. הוא סוחר עשיר באוסטרליה. הוא רוצה שאסע אליו. התיסע אתי, זאן לואי?"

כאן ניתק חוט־המחשבות. עטפתי את הנער בשמיכה ונשאתי אותו לחדר־השינה הגדול. השומר שהוסיף לנחור בתאו לא הרגיש בנו.

• • •

למחרת בבוקר, כאשר פקדתי את הילדים, נאמר לי שביארד חולה. ידעתי זאת ורציתי להודיע את הדבר למנהל. אולם התלמידים הפסיקוני לפני שהספקתי להתקשר אתו.

בהפסקה נכנסתי לחדר־השינה. מצאתי שם את אשת־המנהל, היא סיפרה לי שהרופא בדק את הנער ויעץ להעבירו לבית־החולים של הפנימיה. יש לו חום גבוה.

„האם לא מוטב שתגעלו את דלת בית־החולים בשעות הלילה?" שאלתי.

„הבלים!" אמרה. היא טיפלה בילדים במשך שלשים שנה, והיתה רגילה למקרים כגון זה. החום גורם להיסטריה, ולעתים גם למשבר נפשי קל. קרוב לוודאי שהנער סובל רק מהפרעות בעיכול.

רציתי לספר לה את כל הידוע לי, אבל הרגשתי שהיא לא תקבל את דברי ברצינות. ניסיתי לדבר אל זאן לואי, אך הוא לא הכירני.

כל אותו יום הייתי טרוד במחשבות. המחשבה על דלתו הפתוחה של חדר־החולים לא הירפתה מני. בערב שבתי וביקרתי אצל ביארד. הוא היה עדיין אפוף קדחת. שבתי לחדרי, צנחתי על משכבי ושקעתי בשינה עמוקה.

• • •

התרוממתי במיטתי והעליתי אור. השעה היתה שתיים ושלושים. דימיתי לשמוע שאון קל. גופי היה שטוף זיעה ושני נקשו זו לזו. מה אירע? קמתי וניגשתי אל הדלת. מתחתיה הלבינה פיסת־נייר.

צר לי מאד. אבל אני מוכרח לעשות זאת...

הטלתי מעיל על גבי הפיג'מה שלי ופרצתי החוצה. התדפקתי על דלתות נעולות. העליתי את כל האורות.

„מהרו! מהרו!" זעקתי.

ידעתי שאני מתילל מהומה, אבל דעתי היתה צלולה לגמרי. הרגשתי כי משהו נורא עלול להתחולל בכל רגע. היה עלי הזעיק עזרה. עברתי על פני השומר והפעלתי את כל זרקורי־החצר.

שפעת־האור חשפה לעיני את זאן לואי התלוי במרומי גדר־התיל. הוא היה לבוש פיג'מה ונראה כזבוב קטן, צמוד אל הכותל.

„רד, זאן לואי! היה נער נבון!"

הרגשתי את עצמי אחראי לכל אשר התרחש. בדמיוני ראיתי את הנער מטפס ועולה בכל מדרגות־החלום אשר התויתי לנגד עיניו התימימות: עדינות, אהבה, אם. האויר נתמלא שאון: בית הספר נעור משנתו.

המנהל, סגניו, המורים, התלמידים, הצטופפו בחצר. גופות עטופים בשמיכות, שיער פרוע, פיות פעורים, עינים אפופות תנומה — כל אלה נתקבצו לרגלי גדר־התיל. זאן לואי נפנה והתבונן בנו. פניו היו חוורים ועיניו שפעו טירוף.

„ביארד!" קרא המנהל, „היה ילד טוב ורד!"

„אוה! איני יכול... איני יכול..."

זינקתי קדימה ואחזתי ברשת־התיל. החוטים הקרים חתכו בבשרי. ידים אמיצות תמכו בי מאחור, עזרו לי לעלות מעלה מעלה.

פתע בקעה מלמטה זעקה אדירה, ובו ברגע חלף על פני גוש אפל. נצמדתי אל רשת־התיל ושלחתי את ידי האחת לאחוז בו. אצבעותי גישתו בחלל הריק.

איתה עת נשמע קול החבטה. עצמתי את עיני. לא היה לי כל צורך להסתכל. ידעתי שביארד נפל ממרומי הגדר. ידעתי שהוא מת.

„אדוני, אתה יכול לרדת."

ירדתי. הייתי זקן, שבור ורצוץ. לעולם לא אשוב עוד לראות את חיובו. לעולם לא אפגוש בנער כמוהו.

אחרי אלפיים ושש שנים

במהלך שש שנים להתגשמות חזון חדרות, כהתייחד העם כולו עם חדוות קוממיותו המדינית, החברתית והכלכלית — אין ספק שגם אתה תשתתף במסיבה ובה יאחלו אותך — או שתרגן שיאחלו אותך — לשאת נאום רוטט לביטוי רחשי הלב הפועם ברגע ההיסטורי. לנואמים מתחילים כמוך סיפק הצייר מנחם גפן על גבי עמוד זה 11 ביטויים המחווים רעיונות פרקים לנאום שיכבוש בצורה ממצה ומאלפת את חבלי הלידה של אומה חדשה לתחייה, מעבדות לחירות ומאפילה לאור גדול. איך, למשל, תבטא את גודל הרגע מבלי לחשתמש בביטוי "שעה חרת עולם" המתואר בספר ז ? אם אינך קשור קשר היסטורי לחוט השבור של החזון הציוני, תוכל להעזר בפתרון בעמוד 14.

1

2

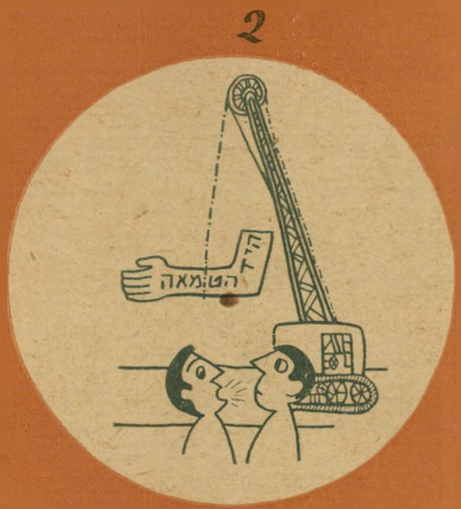

3

4

5

6

7

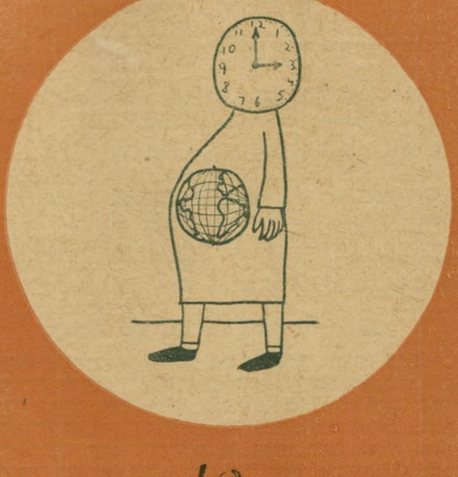

8

9

10

11